

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

Bedri EKİNCİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN EYYÜP AKYÜZ'E AİT MASAL
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI VE İLETİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

AĞRI- 2021

Her hakkı saklıdır.

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

Bedri EKİNCİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN EYYÜP AKYÜZ'E AİT MASAL
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI VE İLETİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

AĞRI- 2021

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz’ün Masallarının Söz Varlığı Ve İletileri” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ✓ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tarih ve İmza

Bedri EKİNCİ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Yasin KILIÇ danışmanlığında, Bedri EKİNCİ tarafından hazırlanan bu çalışma 30/07/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Mehmet Fatih ÖZCAN İmza:

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Yasin KILIÇ İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Kenan BULUT İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Yasin KILIÇ İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mehmet Fatih ÖZCAN İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup; Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2021 tarih ve / nolu kararı ile onaylanmıştır

.... /...../2021

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
ÖN SÖZ.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv
EKLER DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi.....	3
1.1.1.Alt Problemler	3
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4.Sınırlılıklar.....	4
1.5.Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.Türkçe Eğitime Genel Bakış	6
2.2.Çocuk Edebiyatında Masal Türü	7
2.3.Söz Varlığı.....	8
2.3.1.Söz Varlığının Öğeleri.....	9
2.3.2.Temel Söz Varlığı	10
2.3.3.Deyimler	10
2.3.4.Atasözleri.....	12
2.3.5.İkilemeler	12

2.3.6.Kalıp Sözler	14
2.3.7.Yansıma Sözler	14
2.3.8.Tekerlemeler	14
2.4.Eyyüp Akyüz'ün Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği	16
2.4.1. Eyyüp Akyüz'ün Hayatı, Eserleri	16
2.4.2. Eyyüp Akyüz'ün Edebi Kişiliği	16
2.5.Eyyüp Akyüz'ün Masal Özetleri	22
2.5.1.Masal Sepeti	22
2.5.2.Mutlu Sinekler İmparatorluğu	23
2.5.3.Enfes Masallar	24
2.5.3.1.Dünyanın En Güzel Müziği	24
2.5.3.2.Eskici	24
2.5.3.3.İstifa Eden Korkuluk	25
2.5.3.4.Bay Göz	26
2.5.3.5.Koca Kulak	27
2.5.4.Uyandıran Masallar	27
2.5.4.1. Ters Köşe	27
2.5.4.2.Kurnazlar Ülkesi	29
2.5.4.3.Yitik Kelimeler	31
2.5.4.4.On Giren Bir Çıkar	31
2.5.4.5.Büyük Ödül	33
2.5.5.Masal Kuyusu	34
2.5.5.1.Zindana Gönüllü Aranıyor	34
2.5.5.2.Kafdağı'na Yolculuk	35
2.5.5.3.Dev Aynası	35
2.5.5.4.Var mı Kral Olmak İsteyen?	36

2.5.5.5.İnsanlık Kulübesi	36
2.5.5.6.Değer Kaybı.....	37
2.5.5.7.Dünyanın En Güzel Ülkesi	37
2.5.5.8.Hangisi Daha Bilge?.....	38
2.5.5.9.Bin Yılda Bir Yağan Yağmur	38
2.5.5.10.Gizemli Kuyu.....	39
2.6.İlgili Araştırmalar	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
3.YÖNTEM.....	42
3.1.Araştırmanın Modeli	42
3.2.Verilerin Toplanması.....	42
3.3.Verilerin Analizi	43
3.4.Çalışma Materyali.....	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	44
BULGULAR VE YORUMLAR	44
4.1.Eyyüp Akyüz'ün Masal kitaplarının İletileri	44
4.1.1.Masal Sepeti	44
4.1.2.Mutlu Sinekler İmparatorluğu.....	44
4.1.3.Enfes Masallar	44
4.1.3.1.Dünyanın En Güzel Müziği.....	44
4.1.3.2.Eskici	45
4.1.3.3.İstifa Eden Korkuluk.....	45
4.1.3.4.Bay Göz.....	45
4.1.3.5.Koca Kulak.....	45
4.1.4.Uyandıran Masallar	45
4.1.4.1. Ters Köşe	45

4.1.4.2.Kurnazlar Ülkesi.....	46
4.1.4.3.Yitik Kelimeler	46
4.1.4.4.On Giren Bir Çıkar.....	46
4.1.4.5.Büyük Ödül	46
4.1.4.Masal Kuyusu	46
4.1.5.1.Zindana Gönüllü Aranıyor	47
4.1.5.2.Kafdağı'na Yolculuk	47
4.1.5.3.Dev Aynası.....	47
4.1.5.4.Var mı Kral Olmak İsteyen?	47
4.1.5.5.İnsanlık Kulübesi	47
4.1.5.6.Değer Kaybı.....	47
4.1.5.7.Dünyanın En Güzel Ülkesi	48
4.1.5.8.Hangisi Daha Bilge?.....	48
4.1.5.9.Bin Yılda Bir Yağan Yağmur	48
4.1.5.10.Gizemli Kuyu.....	48
4.2.Eyyüp Akyüz'ün Masallarında Söz Varlığı.....	48
4.2.1.Deyimler	48
4.2.2.Atasözleri.....	63
4.2.3.İkilemeler	63
4.2.4.Kalıp Sözler	74
4.2.5.Yansıma Sözler	81
4.2.6.Tekerlemeler	83
4.3.Eyyüp Akyüz'e Ait Masalların Türkçe Eğitimi Açısından Bir Değerlendirmesi.....	89
4.4. Görsel İletiler:.....	91
BEŞİNCİ BÖLÜM	97

5.1.Tartışma ve Sonuç.....	97
5.2.Öneriler	100
KAYNAKÇA	101
EKLER.....	108
ÖZ GEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN EYYÜP AKYÜZ'E AİT MASAL KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI VE İLETİLERİ

Bedri EKİNCİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yasin KILIÇ

2021, Sayfa:130

ÖZET

Bu çalışmada Eyyüp AKYÜZ'ün çocuk edebiyatı alanında yazdığı “Uyandıran Masallar, Masal Kuyusu, Enfes Masallar, Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” isimli masal kitapları söz varlığı ve iletiler açısından incelenmiş, Söz varlığı ile ilgili tespit edilen bulgular tablo halinde sunulmuştur. Sonuç kısmında iletiler ve söz varlığının kullanım sıklığıyla ilgili değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada daha çok çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatı ürünlerinden masal türü üzerine bilgi verilmiştir. Ayrıca yazarın masal kitapları Türkçe eğitimi açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın esasını oluşturan ileti, söz varlığı ve içerdiği öğeler detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Çocuk edebiyatı sahasında da eserler veren Eyyüp AKYÜZ'ün hayatı ve edebi kişiliği üzerinde de durulmuştur. İnceleme bölümünde eserlerdeki söz varlığı öğeleri (deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma sözcükler, tekerlemeler) tespit edilerek, bulgular tablolaştırılmış ve Türkçe eğitimi açısından yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda Eyyüp AKYÜZ'ün ‘Uyandıran Masallar, Masal Kuyusu, Enfes Masallar, Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu’ adlı eserlerinin deyim, ikileme ve kalıp sözler bakımından zengin oldukları; bununla birlikte incelenen diğer söz varlığı öğeleri bakımından zengin olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Eyyüp Akyüz’e ait masal kitapları, söz varlığı, iletiler, Türkçe eğitimi.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

VOCABULARY AND MESSAGES OF EYYÜP AKYÜZ'S FAIRY TALE BOOKS IN TERMS OF TURKISH EDUCATION

Bedri EKİNCİ

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Yasin KILIÇ

2021, Page: 130

In this study, the tale books written by Eyyüp AKYÜZ in the field of children's literature named Awakening Tales, Fairy Tale Well, Exquisite Tales, Fairy Tale Basket and The Empire of Happy Flies were examined in terms of vocabulary and language messages, and the findings about vocabulary were presented in a table. In the conclusion part, language messages and the frequency of use of vocabulary were evaluated.

In the study, more information was given on the genre of fairy tales, one of the children's literature and children's literature products. In addition to Turkish education, Turkish lesson is also mentioned in general. Language messages, vocabulary and the elements it contains, which form the basis of the study, were discussed in detail. The life and literary personality of Eyyüp AKYÜZ, who works in the field of children's literature, has also been emphasized. In the review section, vocabulary elements (idioms, proverbs, duplications, stereotypes, reflection words, rhymes) in the works were determined, the findings were tabulated and interpreted in terms of Turkish education. As a result of the research, Eyyüp AKYÜZ's works named "Awakening Tales, Fairy Tale Well, Exquisite Tales, Fairy Tale Basket and the Empire of Happy Flies" are rich in idioms, dilemmas and stereotypes; However, it was determined that they were not rich in terms of other vocabulary items examined.

Keywords: Eyyüp Akyüz's fairy tale books, vocabulary, messages, Turkish education.

ÖN SÖZ

Dil, geçmişten bugüne insanların günlük yaşamlarında duygu ve düşüncelerini birbirlerine iletmelerinde, birbirleriyle iletişim kurmalarında, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmede kullandıkları en etkili araçtır. Dil, duygu ve düşüncelerin aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Dil aracılığıyla milletlerin kültürel değerleri gelecek kuşaklara aktarılır. Ulusların kültürel zenginliği dili de doğrudan etkilemekte, dile katkı sağlamakta ve o dilin söz varlığının şekillenmesine yardımcı olmaktadır. Dille söz varlığı da birbiriyle doğrudan ilişkilidir. Söz varlığının zenginliği ve gelişimi doğrudan dili de etkilemektedir. Bu yüzden çocuklar için yazılan eserler söz varlığı açısından nitelikli olmalıdır.

Eyyüp AKYÜZ’ün “Uyandıran Masallar, Masal Kuyusu, Enfes Masallar, Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı masal kitapları söz varlığı ve Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği açısından incelendi. Bu eserlerin söz varlıkları tespit edilmiş, Türkçe eğitime katkısı tartışılmıştır.

Çalışmamın ilk aşamasından itibaren bana yol gösteren ve rehberlik eden değerli hocam Doç. Dr. Yasin KILIÇ’a çalışmamda emekleri olan Arş. Gör. Mesut ASLAN, Ferhat KILIÇ, Ali İhsan CAN’a ve her an yanımda olup bana destek olan sevgili aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Ağrı-2021

Bedri EKİNCİ

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	49
Tablo 2. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	50
Tablo 3. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	50
Tablo 4. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	53
Tablo 5. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	58
Tablo 6. Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	63
Tablo 7. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	64
Tablo 8. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	65
Tablo 9. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	67
Tablo 10. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	70
Tablo 11. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Kalıp Söz, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	74
Tablo 12. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	75
Tablo 13. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	76
Tablo 14. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	78
Tablo 15. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları.....	81

Tablo 16. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	81
Tablo 17. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	82
Tablo 18. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	84
Tablo 19. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	84
Tablo 20. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	85
Tablo 21. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları	86
Tablo 22. Söz Varlığı Unsurlarının Kitaplardaki Kullanım Sıklıkları	88

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 1.Deyimlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı	61
Grafik 1. 2. İkilemelerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı	73
Grafik 1. 3. Kalıp Sözlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı	80
Grafik 1. 4. Yansıma Sözcüklerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı	83
Grafik 1. 5. Tekerleme Sözlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı	87

EKLER DİZİNİ

Ekler 1. 1.Turan Karataş'ın Eyyüp Akyüz'e Dair Star Kitaptaki Köşe Yazısı.....	108
Ekler 1. 2.Eyyüp Akyüz'ün Yenişafak Kitaptaki Köşe Yazısı	109
Ekler 1. 3.TRT Türk'te Eyyüp Akyüz'ün Şairin Şems'iyesi Kitabı Tanıtımı	109
Ekler 1. 4.Eyyüp Akyüz'ün Şiir Ve Edebiyat Günlerine Katılması İle İlgili Sabah Gazetesinde Çıkan Bir Haber	110
Ekler 1. 5.Eyyüp Akyüz'ün Bingöl Üniversitesinde Katılmış Olduğu Şiir Dinletisi Haberi.....	111

KISALTMALAR DİZİNİ

T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
S.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
vb.	Ve benzeri
MS	Masal Sepeti
MSİ	Mutlu Sinekler İmparatorluğu
DEGM	Dünyanın En Güzel Müziği
E	Eskici
İEK	İstifa Eden Korkuluk
BG	Bay Göz
KK	Koca Kulak
TK	Ters Köşe
KÜ	Kurnazlar Ülkesi
YK	Yitik Kelimeler
OGBÇ	On Giren Bir Çıkar
BÖ	Büyük Ödül
ZGA	Zindana Gönüllü Aranıyor
KY	Kafdağı'na Yolculuk

DA	Dev Aynası
VKOİ	Var Mı Kral Olmak İsteyen?
İK	İnsanlık Kulübesi
DK	Değer Kaybı
DEĞÜ	Dünyanın En Güzel Ülkesi
HDB	Hangisi Daha Bilge?
BYBY	Bin Yılda Bir Yağan Yağmur
GK	Gizemli Kuyu

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Dil, insanların birbirleriyle anlaşmak için oluşturdukları örüntüler bütünüdür. Dil, İnsanların yaşam içerisinde birbirleriyle olan ilişkileri, doğayla olan etkileşimleri ve yaşam içerisindeki birçok tecrübeyi içerisinde barındırmaktadır. İnsanlar bu tecrübelerini ve birikimlerini dil aracılığıyla sonraki nesillere aktarmaktadırlar. Bir bakıma dil insanların kültürlerini aktarmada köprü rolündedir. Bu köprü, söz varlığını gelecek nesillere taşıyarak dilin zenginliğini korurken aynı zamanda kendine yeni zenginlikler de katar.

Kültürün taşıyıcısı olan dilin barındırdığı tüm kelimeler söz varlığını oluşturur. Söz varlığı, o dili konuşan milletin düşünce yapısını, olaylara ve dünyaya bakış açısını, kültürünü, gelenek-göreneklerini, maddi ve manevi kültürünü kapsamaktadır. Ayrıca kişinin iletişim kurmasında başvurduğu en etkili yol olması hasebiyle dil konuşulduğu milletin kültürünü taşıyan en önemli mirastır (Karabulut, 2019: 3).

Ders kitaplarına alınan metinler, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmanın yanında mensup oldukları toplumlarını, yurtlarını ve dünyayı daha iyi tanıyıp sevmelerine katkı sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu metinlerde, öğrencilerin sözcük dağarcığını geliştirecek deyim, atasözü, özdeyiş, gibi kelime ve kelime gruplarına yer vermeli, metinlerde kullanılacak bu kelimelerin, öğrencilerin seviyelerine uygunluğuna dikkat edilmelidir (Kılıç, 2017: 122).

Söz varlığı ve söz varlığının alt dalları olan kelime hazinesi, deyimler, atasözleri ve diğer unsurlar, çocuk edebiyatı ürünlerinin oluşturulmasında önemli bir yer teşkil eder. Çocuklar ana dillerinde yer alan söz varlığı unsurlarını eğitim ortamında, çocuk edebiyatı ürünlerinden de faydalanarak kazanır ve zenginleştirirler (Baş, 2010: 138).

Çocukların ana dilini sevmesini sağlayacak, maddi ve manevi değerlerimizi kavramasında yardımcı olacak ve okuma alışkanlığı kazandıracak edebi eserlerle buluşturmalıyız (Uzuner Yurt, 2013: 1). Ayrıca çocukların söz varlıklarının

zenginleşmesi onların anlatım güçlerini zenginleştirecek ve onların hayata daha geniş bir perspektiften bakmalarını sağlayacaktır.

Çocuklara yönelik eserler çocuklara okuma kültürü kazandıracak ve onların nitelikli eserlere yöneltecek kalitede olmalıdır. Çünkü nitelikli çocuk kitapları çocukların ana dillerini en iyi öğrenebileceği kaynaklardır. Bu nedenle çocuklara kitap seçerken ve onları yönlendirirken ana dilinin zenginliklerini içerisinde barındıran ve bu noktada nitelikli olan eserler seçilmelidir (Erkan 2019: 1-11).

Etkili iletişim kurmak ve dilin inceliklerine sahip olmak zengin bir söz varlığına sahip olmaktan geçer. Bir dilin içindeki tüm sözcükler, söz varlığıdır. Söz varlığı üzerine birçok çalışma yapılmış olsa da bu çalışmaların hâlâ yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının yürüttüğü iki önemli projeden birinin Türkçenin söz varlığına ilişkin olması söz varlığı çalışmalarının öneminin gün geçtikçe arttığının göstergesidir (Akdemir, 2019: 4).

Eserlerdeki söz varlığının belirlenmesi, kullanılan dilin özgün yanlarını ortaya çıkarmada, dilin söz varlığı öğelerini belirlemede, dile yeni öğeler kazandırmada, toplumun sosyolojik, psikolojik, tarihsel, dilbilimsel kimliğini saptamada etkili olacaktır (Türkben, 2012: 2). Bu gerçekten hareketle söz varlığının bu kimlikleri saptamada etkili olduğu birçok edebî alan vardır. Çocuk edebiyatı da bu alanlardan biridir.

Çocukların ilgi, ihtiyaç ve düzeylerine göre hazırlanmış çocuk kitapları, çocukların yeni kelimeleri, kelimelerin doğru kullanılışlarını, yakın anlamlı, eş sesli kelimeler ile anlam farklarını öğrenmesini ve edilgen durumda olan kelime hazinesini etken duruma getirmesini sağlayacaktır (Yıldırım Bilgen ve Nurlu, 2017: 590). Ayrıca çocuk edebiyatındaki her eser içerdiği söz varlığı ile çocukların dili doğru kullanmalarına da yardımcı olur.

Öğrenme ve öğretme ortamlarında yapılan tüm çalışmalar ve bilgiler ana dili vasıtasıyla kavranmakta ve aktarılmaktadır. Bu noktada Türkçe öğretim programının özel amaçlar başlığına bakıldığında şu ifade dikkat çekmektedir: “Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin

sağlanması (MEB, 2019: 8).” Bu amacı gerçekleştirmek için çocukların nitelikli eserlerle buluşması gerekmektedir.

İlköğretim Okulları Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda çocukların söz varlıklarını geliştirip, zenginleştirmeleri gerektiğine değinilmiştir. Öğrencilerin metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları (2005) arasında bulunmaktadır.

Bu amaca hizmet etmek için çocuk masallarının sahip olduğu söz varlığının tespit edilmesi, bu eserlerde bulunan dilbilimsel öğelerin çocuklar üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerinin belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

1.1.Araştırmanın Problemi

Eyyüp AKYÜZ’ün yazdığı masal kitaplarında söz varlığı unsurlarından hangilerinin bulunduğu, bunların ne düzeyde olduğunun belirlenmesi ve bahsi geçen söz varlığı unsurlarının Türkçe eğitimi açısından değerlendirilmesi bu çalışmanın problem durumunu ifade etmektedir. Ayrıca çalışma çerçevesinde söz konusu masallardaki iletilerin ne olduğu da incelenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki sorular bu çalışmanın alt problemlerini oluşturmaktadır:

1.1.1.Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma süresince aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Eyyüp Akyüz’ün masallarındaki iletiler nelerdir?
2. Eyyüp Akyüz’ün masallarındaki söz varlığı unsurları nelerdir ve bunların tekrar sıklığı ne düzeydedir?
3. Eyyüp Akyüz’ün masallarındaki görsel iletiler nelerdir?
4. Eyyüp Akyüz’e ait masalların Türkçe eğitimi açısından nasıl değerlendirilebilir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Çocuklar okudukları kitaplardan olumlu veya olumsuz olarak etkilenirler. Çocukların kelime hazinelerini geliştirmelerinde, evrensel değerler edinmelerinde kitaplar çok önemli öğelerdir. Dolayısı ile öğretmen ve ebeveynler kitap seçiminde

hassas olmalıdır. Çocukların okuyacağı kitaplar söz varlığı bakımından zengin ve çocukların seviyelerine uygun, içerdikleri mesajlar (iletiler) açısından olumlu olmalıdır.

Bu çalışmada yazara ait masal kitaplarının söz varlığı ögeleri ve iletiler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. İncelenen masallardaki söz varlığı ögelerinin belirlenmesi ve tekrar sıklığı, yapılan çalışmanın bu alandaki literatüre katkı sunması hedeflenmiştir. Ayrıca bu çalışmada, bu kitapların Türkçe eğitime katkısı tartışılmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Türkçe, dünya üzerinde en çok konuşulan dillerden biridir. Türkçe üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat Türkçenin söz varlığı üzerine yapılan çalışmaların sayı bakımından istenen düzeyde olmadığı söylenebilir. Yapılan alan taraması sonucunda Eyyüp Akyüz ve eserlerine yönelik herhangi bir çalışmanın henüz yapılmadığı tespit edilmiştir. Akyüz; masal, alanında birçok çocuk kitabı yazmıştır.

İlgili eserlerin incelenmesi sonucunda Eyyüp Akyüz'ün çocuk edebiyatına önemli görülebilecek bir düzeyde katkıda bulunup bulunmadığı, Türkçe eğitimi açısından incelenen bu eserlerin çeşitli alanlarda kullanılmasının, çocuklara katkı sağlayıp sağlamayacağı tespit edilmeye çalışılacaktır. Yapılacak araştırmanın, ders kitabı hazırlayan uzmanlara, bu alanda literatür çalışması yapacak kişilere Eyyüp Akyüz'ün Türkçe eğitimi açısından uygun olan masallarının kullanılabilirliği üzerinde bir fikir vermelerinde yardımcı olacaktır.

1.4.Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. Eyyüp Akyüz'ün bütün eserleri içinde 5 masal kitabıyla (Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar) sınırlı tutulmuştur.

2. Araştırmada Eyyüp Akyüz’ün çocuk masallarındaki “deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma sözcükler, tekerlemeler ve iletiler” ana başlıkları altında sınırlandırılmıştır.

3. Yazarın masalları Türkçe eğitimine katkısı bakımından değerlendirilmesiyle sınırlandırılmıştır.

4. Araştırma masallardaki iletilerin tespiti ile sınırlandırılmıştır.

1.5.Tanımlar

Söz Varlığı: “Bir dildeki kelimelerin bütünü, söz hazinesi, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi.”(Türk Dil Kurumu [TDK], 2005: 1807).

Deyim: “Deyimler, birden çok sözcüğün belli bir anlamı anlatmak üzere bir araya getirildiği söz ögeleridir (Aksan, 2005: 97).

Atasözü: “Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler” (Aksoy, 1988: 37).

İkileme: “Anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma” (Vardar, 2002: 119).

Kalıp Söz: “Söz varlığı içinde yer alan bu ögeler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir” (Aksan, 2015: 42).

Yansıma Sözcük: Doğadaki canlı ya da cansız varlıkların, hayvanların, çıkardığı seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcüklerdir.

Tekerleme: Tekerleme, bazı edebi ürünlerde, çocuk oyunlarında ve günlük yaşamda kullanılan ölçülü ve kafiyeli sözlerdir (Güneş, 2020: 3).

İleti (mesaj): İleti, göndericinin alıcıya aktardığı mesaja denir.

Çocuk Edebiyatı: Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, his, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine eğilirken eğlenmelerine fayda sağlamak amacıyla gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır (Şirin, 1994: 9).

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Türkçe dersi genel olarak tahlil edilmiş, Türk dilinin söz varlığına ve öğelerine, çocuk edebiyatına ve masallara ilişkin kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Bunun yanında yazar hakkında bilgiler ve masal özetleri de bu bölümde ele alınmıştır.

2.1.Türkçe Eğitime Genel Bakış

Öğrenme ve öğretme ortamlarında yapılan tüm çalışmalar ve bilgiler ana dili vasıtasıyla kavranmakta ve aktarılmaktadır. Bu noktada Türkçe öğretim programının özel amaçlar başlığına baktığımızda şu ifadeye rastlamaktayız: “Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması (Meb, 2019: 8).” İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda çocukların söz varlığını geliştirip, zenginleştirmek gerektiğine değinilmiştir. Öğrencilerin metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları (2005) arasında bulunmaktadır.

Dil, insanlığın alamet-i farikasıdır. Yani insanlığı bütün varlık aleminden ayıran en önemli belirti dildir. İnsanlar, ana dillerini kullanarak hayatı ve evreni anlamlandırmaya çalışırlar (Yaman ve Dağtaş, 2015: 80).

Ana dili yaşamın belirli dönemlerinde karşılaşılabilecek ve öğrenilebilecek bir olgu değildir (Benzer, 2004). İnsan, hayatı boyunca ana dili çevresinde yaşar. Çocuk, ana dilini ailesi ve çevresi sayesinde öğrenir. Ana dili eğitimi, her ne kadar aile ve çevre etkisinde gelişiyor olsa da dil eğitiminin düzenli bir şekilde verildiği yerler örgün ve yaygın eğitim kurumlarıdır (Bağcı, 2007). Yıldız’a (2010) göre, ana dili eğitimi anne karnında başlayıp kurumsallaşmış yapılar içinde sistemli bir biçimde devam etmektedir.

Ülkemizde ana dili eğitimi, okul öncesinde başlar ve bu eğitim Türkçe dersi ile sağlanır. Okul öncesi dönemde öğrencilere verilmekte olan Türkçe eğitimi, ana dili edinimiyle ana dilini doğru ve etkin kullanma yeteneği kazandırma amacı taşır (Karadağ, 2001). Türkçe öğretim programlarına göre Türkçe öğretimi; bilgi değil, bir ifade ve beceri dersi olduğu belirtilmiştir ve program; öğrencilerin “sözlü iletişim”,

“okuma” ve “yazma” öğrenme alanlarındaki kazanımlarla farklı türlerden metinler üzerinde çalışmalar yaparak anlama, anlamlandırma, değerlendirme ve sentezleme becerilerini geliştirmeye odaklanmıştır (MEB, 2015).

Ders kitaplarına alınan metinlerde kullanılan sözcükler, metnin kitaba yerleştirilmesi sırasında periyodik bir artış göstermeli, okunan her yeni metinde yeni sözcüklerle karşılaşılmalıdır. Bu tür uygulamalar söz dağarcığını arttırmak için şarttır (Karakuş, 2000).

Eser incelerken çocuğun sözcük hazinesine katkı sağlamak için sözcük ve deyimlerin tespiti öğretmenlerce yapılmalı, öğretmen kalıcı bir öğrenme sağlamak için yer yer bu sözcük ve deyimleri kullanmalı; öğrencilerin sordukları bütün sözcükler üzerinde gereksiz durup zaman tüketmemeli; “Sözün gelişinden sözcüğün anlamının çıkarılması alışkanlığı” geliştirilmelidir (Altay, 2000: 46-49).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin Türkçe eğitimi ve Türkçe dersi kaynakları içerisinde değerlendirmek gerekmektedir.

2.2.Çocuk Edebiyatında Masal Türü

Arapça ‘mesel’ sözcüğünden dilimize geçmiş olan ‘masal’ (Türkçe Sözlük, 2005: 1349) sözcüğü ansiklopedi ve sözlüklerde şöyle tanımlanmaktadır: “Masal, genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye” (Türkçe Sözlük, 2005: 1349). “Genellikle olağanüstü kahramanlara ve maceralara yer verilen, konusu hayalî, kulaktan kulağa anlatılarak geçen halk hikâyesi” (Meydan Larousse, 1972: 425).

Birçok araştırmacının masal için yaptığı tanımlardan bazıları şunlardır:

“Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır” (Boratav, 1969: 80). “Genellikle özel kişiler tarafından, kendine özgü (olağanüstü) zaman, mekân ve şahıs kadrosu içerisinde, yaşanan hayat ile hayal edilen hayatın sistemli bir şekilde ifade edildiği, basmakalıp (klişe) sözlerle başlayıp, yine basmakalıp sözlerle biten hayal mahsulü sözlü anlatım türüdür” (Şimşek,2001: 3).

Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı Türkçe Sözlük'te "Çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olayla süslenmiş bulunan ilgi çekici hikâye" şeklinde tanımlanan masal (Ağakay, 1966: 503), ülkemizde ve dünyada birçok çalışmanın konusu olmuştur. Masallar, çocukların zihinsel gelişimi, dil gelişimi gibi birçok açıdan büyük önem arz eden edebi metinlerdir. Çocuklar için masal okumak ve dinlemek, değerli ve eğlenceli etkinliklerdir. Birçok araştırmacıya göre masallar sadece çocuklar eğlendirmek için değil, aynı zamanda okuma yazma bilmeyen halk için de kültürel bir etkinliktir. Bugün hala Anadolu'nun çoğu yerinde halk hikâyeleri ve masal anlatma geleneği sürmektedir. Masallarda olağanüstü ve olağan olaylar birlikte anlatılır. Masallardaki zenginlik, çocukların dikkatini çekmektedir.

Masal; kaynağını toplumun hayal gücünden alan; başında, ortasında ve sonunda belirli kalıplar barındıran; kahramanları, olağanüstü olaylar içeren; olayların belirsiz bir zaman diliminde gerçekleştiği, inandırıcılık kaygısı gütmeyen yazınsal bir türdür (Mert, 2012). Masalların en önemli özelliği, Türkçemizin söz varlığına ve anlatım yetkinliğine çocuğun dünyasına has bir kurgu ve söylem içinde sunmaktır.

2.3.Söz Varlığı

Söz varlığı ile ilgili tanımlar da oldukça fazladır. Türkçe Sözlük'te (2005: 1807) söz varlığı: "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, vokabüler, kelime hazinesi." anlamlarına gelmektedir. Aksan'a (2015: 15) göre söz varlığı denilince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz. "Söz varlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir" (Ünalan, 2005: 101).

Batı dillerinde vocabulary (İngilizce), vocabulaire (Fransızca), wortschatz (Almanca) ve wortbestand (Almanca) terimleri ile ifade edilen söz varlığı Türkçede, sözcük hazinesi, kelime dağarcığı gibi terim ifadeleriyle karşılanmaktadır. Günümüzde İngilizce, Arapça, Çince ve Türkçe gibi milyonlarca kişinin kullandığı dillerin yanında az sayıda insanın kullandığı diller de mevcuttur. Herhangi bir dilin

zenginlik ölçütlerinin başlıcalarından biri de sözcük hazinesidir. Söz varlığı dilden beslenir, dil sayesinde zenginleşir, anlama ve anlatma süreçlerine katkıda bulunur. Zengin dillere bakıldığında, gelişen ve değişen dünyada ne kadar teknolojik ilerlemelere ayak uydurup sözcük türetebiliyorlarsa söz varlıkları da bu ölçüde zenginleşecektir. Dilde var olan sözcüklere yeni sözcükler eklenmediği takdirde dil kendisini yenileyememiş olur ve bu dillerin bir süre sonra yetersiz kalmasına neden olur.

Okul öncesinden üniversiteye kadar her seviyedeki öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek için, Türkçe öğretimine ağırlık verilmesi gerektiği görüşünü savunan Güneş (2016: 111), konuyla ilgili en büyük görevin öğretmenlere düştüğünün altını çizirken öğretmenlerin özellikle Türkçe öğretmenlerinin nitelikli yetişmesi gerektiğini vurgular. Türkçe bilimsel çalışmalara ve araştırmalara daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini ifade eden Güneş, “Türkçenin üstünlükleri, zihinsel becerileri geliştirme özellikleri ve öğrenme kolaylıkları hakkında araştırmalar yapılmalı ve yayınlanmalıdır” der.

Söz varlığı, toplumların maddi manevi değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Toplumlar varlıklarını ve kültürlerini devam ettirirken söz varlığından yararlanırlar. Bir dilin söz varlığı, o dilin öteki diller arasındaki konumunu belirlemektedir. Dil bir hazine olarak kabul edilir. Bu hazine içerisinde; deyimler, atasözleri, kalıp sözler, ikilemeler içerir. Dilin içerdiği bu öğeler ve nicesi söz varlığı olarak adlandırılır. Söz varlığı ilgili dilin yalnızca sözcüklerini değil deyimler, atasözleri, kalıp sözler, ikilemeler gibi anlatım kalıplarını da kapsar. Konuyla ilgili olarak Aksan (2006: 7) söz varlığını yalnızca simgeler bütünü olarak görmenin ötesinde onu, maddi ve manevi kültürün taşıyıcısı olduğunu, o dili konuşan toplumun kavram dünyası ile dünya görüşünü içerdiğini de belirtir.

2.3.1.Söz Varlığının Öğeleri

Temel söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, tekerlemeler, yansıma sözler, ilişki sözler, argo sözler, yabancı sözcükler, terimler, vecizeler söz varlığını oluşturan unsurlardandır. Araştırmamızın sınırlılığı gereği bu bölümde söz varlığını oluşturan unsurlardan temel söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, tekerlemeler ve yansıma sözler detaylı şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Sözlükte bulunan madde başı sözcükler, dilin sözcük varlığını meydana getirir, söz varlığı ise “Temel söz varlığı, yabancı (alıntı) sözcükler, deyimler, atasözleri, ikilemeler, ilişki sözleri, kalıplaşmış sözler, terimler ve çeviri sözcükler” den meydana gelir (Aksan, 2004: 1).

2.3.2.Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı, organ adları, insanları gereksinimlerini karşılayan fiiller, ihtiyaç maddelerini karşılayan sözcükler, sayı isimleri, doğayla ilgili sözler, akrabalık isimleri temel söz varlığını kapsamaktadır.

İnsanlar için birinci derece önemli olan ve zamanla az da olsa değişikliğe uğrayan sözcükler, çekirdek kelimeler olarak isimlendirilir. Deyimlerin ve terimlerin oluşturulmasında temel söz varlığına ait kelimelerin sıklıkla başvurulduğu bilinmektedir (Şahin, 2006: 124). Bu bilgilerden hareketle, temel söz varlığının öteki söz varlıklarına da katkı sunmasını bekleyebiliriz.

2.3.3.Deyimler

Püsküllüoğlu, deymi "Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğu" şeklinde tanımlar (1995: 7).

Aksan’a göre deyim, belli bir duygu, kavram veya durumu anlatmak için birden fazla sözcüğün bir arada, seyrek olarak da yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür. Deyimler bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve özelliklerini belirten ipuçları sağlarlar (2003: 35- 36).

Deyimleri kendi anlamları dışında farklı bir anlamda kullanılmış olan kalıplaşmış sözler şeklinde tanımlayan Günay, deyimlerin genel özelliklerini şu biçimde verir (2007: 244):

- “1. En az iki sözcükten oluşur (Eli maşalı, püf noktası).
2. Seyrek de olsa deyimler tümce hâlinde olabilirler (Dostlar alışverişte görsün).
3. Deyimler kalıplaşmış sözlerdir ve sözcükleri değiştirilemez. “Armut piş ağzıma düş.” yerine “Elma piş ağzıma düş.” diyemeyiz.

4. Deyimler atasözlerinden farklıdır. Atasözü bir hüküm bildirir ve atasözleri değişmez bir doğruyu söyler: “Etle tırnak gibi” bir deyimdir ve belli bir durumu bildirir. Ama “Et tırnaktan ayrılmaz” bir atasözüdür ve hüküm bildirir.

5. Her dildeki deyimlerin kendine özgü kalıpları vardır ve deyimler, anlatıma akıcılık, çekicilik ve güzellik katmaktadır. Bu akıcılık farklı dilsel yapılarla, uyak vb. ile sağlanabilir (Gece silahlı gündüz külahlı). Gerçek anlamı dışında kullanılan deyimler, başka dillere çevrilemez.

6. Sözdizimsel özellikleri açısından deyimler, genellikle çekimsiz hâldedir. Ancak eylem çekimine de girerler (dirsek çevirmek. Dirsek çevirdim).

7. Deyimlerde öykü özellikleri de olabilir (Deveye “boynun eğri” demişler, “nerem doğru ki!” demiş.).

8. Deyimler bazen “abur cubur”, “delik deşik”, “paldır küldür” vb. gibi ikilemelerden oluşabilirler.”

Günay, deyimlerin iki ya da daha çok sözcükten meydana gelmiş bir düzenleyim olduğunu belirtirken Aksan, az da olsa tek sözcükten oluşan deyimlerin olduğunu belirtir ve şu örnekleri verir: akşamcı, kaşarlanmış, sudan, gözde, gedikli gibi... (Aksan, 2003: 35-36; Günay, 2007: 244).

Söz varlığının önemli bir parçası olan deyimler, o dilin kendine has yönlerini yansıtması, az ve öz anlatımları ile duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde aktarmalarının yanında kültür öğelerini geçmişten günümüze aktarmaları bakımından büyük önem taşırlar. Özbay ve Melanlıoğlu, deyimlerin bu önemini şu sözleriyle dile getirmektedir (2009: 9): “Deyimlerimizde değer, norm ve sosyal kontrol unsurları çok belirgin biçimde karşımıza çıkmaktadır. Toplum, dilin bu kalıplaşmış ifadeleri ile bireyleri önceden ikaz etmekte, onların davranış şekillerini ortak değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarına göre belirlemesini istemektedir.” Bu nedenle eğitim kurumlarında deyim öğretimine gerekli olan değer verilmelidir. Öğretim programlarında, hangi deyimlerin hangi sınıf düzeylerinde ne şekilde öğretileceği belirtilmelidir.

2.3.4. Atasözleri

Atasözleri, uzun tecrübe ve gözlemlere dayalı olarak söylenmiş tüm bir halka mal olmuş kalıplaşmış sözlerdir. Toplumun değer yargılarını, tutumlarını, hayata bakışını, yansıtan sözlerdir. İlk söyleyen kişilerin tespit edilemediği atasözlerini Aksoy, “Atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kurmaca benimsenmiş sözlerdir.” şeklinde tanımlar (2000: 37).

Elçin, atasözleri hakkında “Bu dil mahsulleri hayat prensibi olacak fikir ve düşünceleri, din, ahlâk, hukuk, iktisat, terbiye, gelenek-görenek ile tabiat hadiselerinden, teknikten vb. çıkacak kaideleri müşahhasan mücerrede giden bir yolla, bazen bir fıkra kılığında söz ve yazı ile nesillerden nesillere intikâl ettiren hikmetli cümlelerdir.” demektedir (2004: 625).

Atasözlerinin genel ve ortak özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

-Anonimdirler.

-Tecrübe ve gözlemler dayanırlar.

-Nasihat verici kısa ve özlü ifadelerdir.

-Topluma mal olmuşlardır.

-Kalıplaşmış söz grupları olarak bulundukları için sözcükler ve sözcüklerin yerleri değiştirilemez. Söz gelimi; “*Lafla peynir gemisi yürümez*” yerine, “*Sözle peynir gemisi yürümez*” diyemeyiz. Atasözlerinden dilin kullanım becerisi, anlatım gücünün yanında o dili kullanan insanların değer yargıları, kültürü ve fikri yapısı anlaşılabilir.

2.3.5. İkilemeler

İkileme, anlama güç kazandırmak için aynı sözcüğün tekrarı, anlamaları yakın sözcüklerin kullanımı, zıt anlamlı veya sesleri birbirini çağrıştıran sözcüklerin yan yana kullanılması olarak tanımlanır. Aksoy (2001: 52)’un tanımı da bu tanımla aşağı yukarı aynıdır: Aynı sözcüğün tekrarı, anlamaları yakın veya zıt, ses olarak benzer sözcüklerin yan yana kullanılması ile oluşturulan sözcük kümelerine ikileme denir.

İkilemeler, Türkçenin zenginliğini yansıtan ve anlatım gücünü destekleyen unsurlardan biridir.

Türkçeyi diğer dillerle kıyasladığımızda Türkçedeki ikilemelerin oran olarak varlığı inkâr edilemeyecek kadar fazladır. İkilemelerin en önemli özelliği anlatıma güç katabilmektir. Özdemir (2000: 142), ikilemeyi aynı sözcüğün tekrarı veya anlamları birbirine zıt veya yakın anlamlı sözcüklerin birbirinin yanında kullanılması şeklinde tanımlar. İkilemeler, anlatımı güçlendirir, anlatıma renk katar, dilin incelikle kullanılmasını sağlar. İkilemeler, dilimizin söz varlığı meydana getiren söz ögeleri arasında bulunmalarının yanında atasözlerimiz ve deyimlerimizin de içinde yer alır.

İkilemelerin meydana gelmesinde ses benzerliklerinin ve güzelliğinin önemli bir gücü vardır. İkilemeyi oluşturan sözcüklerin çoğunluğunda ön ses veya son ses benzerliği vardır. Başka bir deyişle Türkçede ikilemeler oluşturulurken bir nevi uyaklandırma yoluna başvurulmuştur. Bunu yapmak için de aynı sesi veren aynı sözcük tekrar edilir veya sesleri birbirine benzer olan, birbirini çağrıştıran sözcükler bir arada kullanılır: cümbür cemaat, çerden çöpten, bağ bahçe, kış kıyamet, düşün dernek, kör kütük, sağ salım, sürü sepet, saçma sapan... İkilemeler bu şekilde ön sesteki benzerlikte oluşabileceği gibi, ikilemeyi meydana getiren kelimelerin sonundaki ünlü ve ünsüzlerin benzerliği şeklinde de oluşur: gelen giden, arama tarama, yorgun argın, sarmaş dolaş, tuz buz, süklüm püklüm, hesap kitap, dirlik düzenlik...

Türkçemizin söz varlığı içerisinde önemli bir yeri olan, anlatımımıza güç katan ikilemeler kalıplaşmış sözcüklerdir. İkilemede kullanılan sözcüklerin bir kısmının sırası değiştirilemez; sırasının değiştirilememesinin yanında bu sözcüklerin bazıları yalnız başına da kullanılamaz: tek tük, eski püskü, eğri büğrü, çoluk çocuk, yamru yumru, yırtık pırtık... Aksan (2005: 81-82) da ikilemelerin Türkçenin kendisine özgü bir niteliği olduğunu, başka dillerde ikilemelerin son derece az olduğunu belirtir. İkilemeler, tarih boyunca Türkçenin her lehçesinde bol bol kullanılmışlardır.

Latin yazınında ikilemelere rastlanır; fakat Korecede ve Japoncada ikilemeler daha çok kullanılır. Yaklaşık 20 yıl öncesine kadar entel dantel, dizge düzen, tırı vırı, laga luga, makara tukara... gibi ikilemelerin hiçbiri Türkçemizde yoktu; ama bugün bu ikilemeler kullanılmaktadır. İkilemeler bağlamında böylesine bir süreç başka hiçbir dil için söz konusu değildir (Akyalçın, 2008: 343). Demek ki Türkçenin bir anlatım gücü, kullanım zenginliği olan, diğer dillerde neredeyse hiç rastlanmayan ikilemelerin yeni

kalıpları, dilin canlı bir varlık oluşunun gereği olarak her geçen gün söz varlığına katılmaktadır.

2.3.6.Kalıp Sözler

Söz varlığı öğelerinden olan kalıp sözler insanların birbirleriyle olan iletişimlerinde kullandıkları ve o dile has kalıp ifadelerdir. Söz gelimi çalışmakta olan birine söylenen “*kolay gelsin*” sözcüğü veya değişik durumlarda söylenen “*afiyet şeker olsun*”, “*geçmiş olsun*”, “*güle güle*” gibi; Yeni bir ev alan veya yeni bir eve taşınmış olan kişilere söylenen “*güle güle oturun*” gibi sözler kalıp sözlerdir. Kalıp sözler, o dili konuşan toplumlara has olduğundan dolayı o toplumun kültürüne ışık tutar (Aksan, 2006: 34).

2.3.7.Yansıma Sözler

Yansıma sözcüklerin tanımına baktığımızda doğadaki seslerin taklit edilmesi sonucu ortaya çıkan sözcükler olduğu görülmektedir. Yansıma sözcük, batı dillerinde genellikle ses taklidi olarak tanımlanmaktadır. Yansıma sözcükler, kişinin refleks olarak çıkarmış olduğu ya da dışarıdan işittiği sesleri, dildeki en yakın ses birimleriyle taklit etmesi biçiminde meydana gelmiştir. Bu sesler insanların çıkarmış olduğu hıçkırık, öksürük, hapsirmek gibi reflekssel sesler olmasının yanında, hayvanların çıkarmış oldukları sesler, rüzgâr sesi, su sesi ya da günümüzde teknolojik gelişmelerle beraber çeşitli aletlerin çıkarmış oldukları sesler de olabilmektedir (Ay, 2017: 21). Yansıma sözcüklerde genelde anlatılmak istenenle dildeki ses birimleri arasında birtakım anlamlı eşleştirmeler yapılabilmektedir. Bunun yanında çocukların dil ediniminde de yansıma sözcükler etkilidir. Çocuk ortamdaki seslerin etkisinde kalarak, duyduğu sesleri taklit eder ve sözcükleri edinmeye başlar. Buna bağlı olarak da ana dilinin seslerini çıkarabilecek şekilde geliştirir.

2.3.8.Tekerlemeler

Tekerleme, bir kısım edebi ürünlerde, çocuk oyunlarında ve günlük yaşamda kullanılmakta olan ölçülü ve kafiyeli sözlere denir. Masal, hikâye, bilmece ve halk tiyatrosunda gibi türlerde tekerlemelere yer verilir. Masalların giriş bölümlerinde okuyucunun ya da dinleyicinin dikkatini çekmek amacıyla kullanılır. Günlük hayatta ve çocuk oyunlarında hoş zaman geçirmek, çocukların dil becerilerini geliştirmek, oyunlarda ebe ya da grup liderini belirlemek amacıyla söylenir.

Tekerlemeyle ilgili günümüze gelinceye dek farklı tanım ve açıklamalar yapılmıştır. Türkçe Sözlük'te (2005: 1936); "Tekerleme işi, hazır basmakalıp söz, birbiriyle uyumlu hazır söz kalıbı, masalların genellikle başında kullanılan "Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde" gibi kafiyeli giriş ya da ara sözler, Saz şairlerinin kendi aralarında yaptıkları deyiş yarışı, Orta oyununda, bilhassa Kavuklunun kullandığı sözler," olarak verilmektedir. Bu açıklamadan hareketle tekerlemenin, kendi içinde uyumlu olan hazır söz kalıplarından olduğu, çocuk veya yetişkinlerce söylenen, masalların girişinde, saz şairlerinin söyleyiş yarışlarında ve orta oyununda kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Yabancı kaynaklardaki açıklamalarda, tekerlemelerin daha çok çocuklar için ele alındığı görülür. Örneğin Larousse Sözlüğünde tekerleme; basit ve ritmik çocuk şiirleri, hece sayısı belli olan, kolay ezberlenen çocuk şarkıları, çocuklar tarafından oyunda eş ya da ebe gibi rol alacakları belirlemek için söylenen sözler, olarak verilmektedir. Eğitim sözlüklerinde ise tekerleme oyunda belirli bir rol alacak kişiyi belirtmek için kullanılan veya söylenen çocuksu şarkılar şeklinde açıklanmaktadır (Cuq, 2003).

Grandcoin-Joly'e (2008) göre tekerleme; sözlü kısa şiir, geleneksel şiir, oyunda kimin ebe olduğunu belirlemek için kullanılan bir formül, kısa bir hikâye, sihirli bir formül, sesler ve kelimelerle oynanan bir oyun, ne şiir ne de şarkı, az ya da çok kafiyeli ve ritmik sözler olarak tanımlar. Bir kısım kaynakladaysa tekerlemelerin çocukların gelişiminde birçok işlevi yerine getirdiği, sonraki kuşaklara kültür aktarma görevini üstlenmesinin yanı sıra kültürel bir miras meydana getirdiği, vurgulanır (Cuq, 2003; Grandcoin-Joly, 2008).

Yabancı kaynaklarda tekerlemenin; çocuklar için şiir, şarkı, sesler ya da kelimelerle oynanan oyun, ölçülü ve ritmik sözler, oyunda ebeyi belirlemek amacıyla söylenen çocuksu şarkılar, şeklinde açıklanmaktadır (Güneş, 2020). Ülkemizdeyse çocuk oyunlarının yanı sıra masalların girişinde, saz şairlerinin söyleyiş yarışlarında ve orta oyununda kullanılan kafiyeli sözler de tekerleme kapsamında değerlendirilmektedir.

2.4.Eyyüp Akyüz'ün Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği

Bu bölümde Eyyüp Akyüz'ün hayatı ve eserleri ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra, yazarın edebi kişiliği üzerinde daha detaylı bilgiler verilecektir.

2.4.1. Eyyüp Akyüz'ün Hayatı, Eserleri

Eyyüp Akyüz 1984 yılında Düzce'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Düzce'de tamamladı. Daha sonra Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünü bitirdikten sonra Öğretmen olarak atandı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamladı.

Şiir, deneme, öykü ve masal türlerinde yazılar kaleme aldı. Bunun yanında kitap ve film tahlilleri yaptı. “Hece, Hece Öykü, İtibar, Muhit, Yedi İklim, Yolcu, İzdiham, Mühür”, gibi dergilerde ve “Dünya Bizim” sitesinde ürünleri yayınlandı. Kitap tahlillerini ise “Star Kitap” ve “Yeni Şafak” gazetesinde değerlendirdi. Hem çocuklara hem yetişkinlere hitap eden masallar yazdı. Birçok şair, yazar, yönetmen ve aktivist ile söyleşi gerçekleştirdi. Akyüz, evli ve iki çocuk babasıdır.

Eserleri:

1. Şairin Şems'iyesi (Deneme)	8. Mutlu Sinekler İmparatorluğu (Masal)
2. Dervişhane (Öykü)	9. Delinin Biri (Öykü)
3. Masal Kuyusu (Masal)	10. Enfes Masallar (Masal)
4. Kayıp Ülke (Roportaj)	11. Gökten Düşen Masallar (Masal)
5. Biri Beni Onarsın (Şiir)	12. Kalp Tamircisi (Masal)
6. Uyandıran Masallar (Masal)	13. Eskiden Buralar (Şiir)
7. Masal Sepeti (Masal)	

2.4.2. Eyyüp Akyüz'ün Edebi Kişiliği

Türkiye'de 1980 sonrasında doğan nesil, önceki dönemlere göre başka bir dünyaya doğarlar aslında. Çünkü Türkiye'de devrim niteliğinde değişimler olur. İdeolojik bir dönemin bitip bireyin ve bireysel duyuşun hâkim olduğu bir döneme girilmiş olur. Eyyüp Akyüz 80 sonrası doğan neslin içinde yer alır. Bu dönem ülkenin geçmiş dönemi ile yeni dönem arasındaki geçiş dönemidir. Bu geçiş dönemini

yaşayanlar iki şeye tanıklık edeceklerdir. Birincisi kırsal hayatın hüküm sürdüğü; elektriğin, telefonun ve internetin olmadığı, sözel kültürün etkisini sürdürdüğü bir yaşam şeklinin sorunları ve avantajlarının yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemin avantajları elektriğin olmadığı ya da yeni geldiği köylerde/kırsalda geleneksel yaşam tarzı hüküm sürdüğü için edebiyat bağlamında sözel kültürün verimleri hayatiyetini korumaktadır.

Geleneksel aile sistemi daha sekteye uğramamıştır. Çekirdek aile her ne kadar şehirlerde varlığını sürdürse de kırsal daha bu bakımdan bakir sayılır. Evlerde dedeler nineler geçmişten gelen kültürel birikimi torunlara aktarabilmektedir. Bu dönemde çocukluk yaşayan sanatçılar bu kültürel birikimden büyük oranda faydalanmışlardır. Büyüklerin anlattığı masallarda ve onların sohbetlerinde geçen tekerlemeler, maniler, nükteler, konuşma dilindeki ülkenin derin geçmişini yansıtan atasözleri ve deyimler kültürel bellek olarak yeni nesle aktarılmıştır. Az da olsa büyüklere kulak kabartan her çocuk bu büyük birikimden nasibine göre faydalanır. Nitekim Eyyüp Akyüz de bu dönemde doğduğu için geçmişten gelen bu birikimden faydalanmıştır.

Kendisiyle yapılan bir söyleşide bunu şu şekilde dile getirmiştir: “Masallar beni her zaman büyülemiştir. Çocukluğumda kim bir masal, hikâye, kıssa yahut menkıbe anlatsa dizinin dibine oturuverirdim. O an zaman ve mekân sınırlaması kalkar ve ben anlatılan masaldaki/hikâyedeki kahramanın yerine geçerdim bir anda. Bir zaman sonra dinleme eylemi yerini okumaya bıraktı. Okumayı söker sökmez, köyümüzün okul kütüphanesinde bulabildiğim sınırlı sayıdaki kitapla vakit geçirmeye başladım. Tekrar tekrar okudum. Hiç mi hiç sıkılmadan. O kitapları okumaya oturduğumda kanat takmış gibi hissederdim. İlk satırları okur okumaz uçmaya, başka diyarlarda gezmeye başladım. Derken çevremde gelişen alelade olaylara olağanüstülük katmaya ve kendimce kurgular yapmaya başladım. Bir gün ben de masal yazacağım ve kitabı olmayan çocuklara kitaplarımı göndereceğim diye niyet ve dua ettim. İşte böyle başladı masal serüvenim” (Akyüz, 2021: 30-33).

Yazarın sözlerine bakıldığında görülecektir ki yazarın yazma serüveninin başlaması geçmişin sözel birikiminin aktarımı neticesinde gerçekleşmiştir. Yazar, önce büyüklerinden dinlediklerine kulak vermiş ardından da okuma serüveni ile başka dünyaların anlatılarına yönelmiştir. Kendi milletinin masalları kadar başka milletlerin masalları ve öykülerine de uzanan yazar, kısıtlı da olsa dünya masallarını da tanıma

imkânı bulmuştur. Okuduklarına kendi hayal gücünü de ekleyen yazar, zamanla kendisinin de bir yazar olabileceği fikrine ulaşır ve etrafına başka bir dikkatle bakmaya başlar. Bu dikkat onun yazar olmasının belki de en önemli sebebidir. Çünkü okumak, yazar olmak için başlı başına yeterli bir unsur değildir. Okumayı yazmaya çeviren temel unsur gözlem yapabilmek ve oradan bir çıkarımda bulunmak ardından da bunu anlatıya çevirebilmektir. Yazar, bunu erken yaşta fark etmiştir. Buraya kadar şunu söyleyebiliriz: Eyyüp Akyüz, yaşadığı dönemin sözel birikimini etrafında gördüğü, dinlediği büyüklerinden almıştır. Ardından okuduklarından da etkilenerek kendi gözlemlerin ve hayal gücünü ekleyerek farklı anlatılar kurmanın imkân dâhilinde olduğunu görmüştür.

80 sonrasından doğan sanatçıların iki toplumsal meseleye tanıklık ettiğine yukarıda değinmiştik: İlki geçmişten gelen kültürel birikimin varlığını sürdürmesi, ikincisi 80 sonrasında Türkiye'nin yaşadığı hızlı değişim. Bu değişim hemen hemen her türlü bilimsel yaklaşımı ve teknikleri de değişime uğratmıştır. Çünkü elektriğin en kırsaldaki köylere kadar ulaşması, telefonun, televizyonun yaygınlaşması ve ardından bilgisayar ve internet kültürünün toplumda hâkim olması bambaşka bir dünya ortaya çıkarmıştır. Bu, büyük bir toplumsal değişim anlamına gelir. Sosyal yaşam, aile, ticaret, bireysel ilişkiler, toplumun alışkanlıkları, üretim ve tüketim alışkanlıkları, okuma, dinleme ve yazma alışkanlıkları gibi alışkanlıklar toptan bir değişime uğrar. Bundan yeni yetişen nesiller de önceki nesiller de etkilenir. Bugün altmış yetmiş yaşındaki nine ve dedelerin facebook, twitter ve instagram hesaplarının olduğunu göz önünde bulundurursak elektriksiz köylerden sanal ortama kadar geline nokta daha iyi anlaşılır. Eyyüp Akyüz'ün anlatıları tam olarak bu toplumsal ve kültürel kırılmalardan yarıklardan sızan karmaşayı dile getirir. Bu sebeple de “Modern ve anonim masallardan muhakkak yararlanıyorsunuzdur. Kendi masallarınızı yazarken nelere dikkat ediyorsunuz?” sorusuna verdiği cevapta şöyle söyler:

“Her şeyden evvel insanı ve toplumu iyi okumak lazım, okuyamayan insan yazamaz. Yazanları görüyoruz. Onlarca masal ve hikâye okudum, okuyorum ama kayda değer çok az metne rastladım. Ben kadim geleneğimizin bize miras bıraktığı masalları çok seviyorum. Onlardan aldığımız bayrağı hakkıyla taşıyıp devretme gayesindeyim (...) Bir masal yazarı nereden beslenmeli ya da ben nasıl besleniyorum? Öncelikle görmeye çalışıyorum. İnsanı ve toplumu inceliyorum. Güçlü yanlarımız,

zaaflarımız neler tespit ediyorum. Kâinatı dinliyorum, insanları dinliyorum. Düşünüyorum. Günlerce, gecelerce. Okuyorum. Yukarıda bahsettiğim gibi her tür ve alandan okuyorum. Animasyonlar seyrediyorum. Kendi masalımı yazarken her şeye dikkat etmeye çalışıyorum. Bilgiden ziyade bilgelik sevdasını aşılama, ince şeyleri göstermeye, hayal gücünü güçlendirmeye, algıları açmaya çalışıyorum. Müslüman olmanın verdiği sorumluluğun da bilincindeyim ayrıca. İslam’a ve kendi kültürümüze aykırı şeyler yazmaktan imtina ediyorum. Okurun zekâsına güveniyorum. Dolayısıyla her şeyi açıklamıyor, yorum yapmalarına müsaade ediyorum” (Akyüz, 2021: 30-33). Alıntidan da anlaşılacağı gibi Eyyüp Akyüz, geleneksel birikimi hakkıyla yeni nesillere aktarmak isteyen bir yazar. Bunu yaparken yazar, toplumu ve kendisinden önce yazılmış metinleri, filmleri, animasyonları, dünya masallarını, modern metinleri gözden geçirerek buralardan kadim bilgelige dayanan evrensel değerleri kendi yazma sürecine eklemek niyetindedir.

Yazarı yakından tanıyan öğretim üyesi Mehmet ÖZGER ile 11.05.2021 tarihinde yapılan görüşmede Özger, Akyüz ve eserleri hakkında şunları dile getirir:

Yazarın yazma tekniği için bilgelik masalları, bilgelik anlatıları denirse yanlış olmaz. Eyyüp Akyüz’ün amacı bilgelik öyküleri, masalları yazmak. Bilgelik ya da erdem anlatıları dünya edebiyatında önemli bir yer tutar. Sanat yaparken etik bir tutum sergilemek birçok yazarın önemseydiği bir meseledir. Özellikle Tolstoy gibi edebiyatın ahlaki bir tarafının olmasını gerekli gören çok yazar vardır. Edebiyatın etik ile olan ilişkisi kadim zamanlardan beri tartışılmıştır. Ne var ki bu konuda yanlış anlaşılmalarda olmuştur. Masalı ya da öyküyü vaaz metnine dönüştüren yazarlar da olmuştur ancak doğru çizgiyi yakalayan yazarlar hem topluma bir katkıda bulunmuş hem de başarılı eserler ortaya çıkarmışlardır. Batıda Ezop Masalları, La Fontaine Masalları, Andersen, Grimm Kardeşler, Antoine de Saint-Exupery; Doğuda Senai, Attar, Mevlana, Beydeba, bilgelik anlatıları konusunda metnin edebi yönü sağlam eserler ortaya koymuşlardır. Eyyüp Akyüz masalları ve öyküleri de bu çizgide değerlendirilecek anlatılardır. Bu tarz metinleri sadece çocuklar değil büyükler de okuyabilir. Ve buradan hayata, insana dair kadim ilkeler çıkarabilir. Zaten bilgelik anlatılarının özelliği de budur.

Yazar: “Yayımlanmış iki mini masal kitabımı hariç tutarsak, çok küçüklere yazmıyorum aslında. 6 yaş üstü herkes okuyabilir benim masallarımı. Hayal ile gerçeği

birleştirmeye çalışıyorum. Çocukluğumda babamın, hocasından dinleyip de bize aktardığı, “Öyle bir zaman gelecek ki...” ile başlayan cümleleri vardı. Masal gibi dinlerdik. “Komşu komşunun kapısını açmayacak” cümlesi vardı mesela. Evet, öyle bir zaman geldi. Neden “öyle zamanlara” geldik sorusunun cevabının bile peşine düştüm masallarımnda. Pek çok şehir ve okulda masal atölyeleri yaptım. Masallarımı çocuklarla ve gençlerle okuyup yorumladık. İlkokuldan liseye kadar herkes çok beğendi. Öyle güzel yorum yapıyor ki çocuklar, hayretle ve hayranlıkla dinliyorum onları. Bunun dışında üniversite talebelerinden de çok güzel dönüşler aldım, yetişkin insanlardan da. Masala yalnızca çocukların değil beşikten mezara kadar herkesin ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Hayal gücü zayıflayan ve karamsarlık denizinde yüzen büyüklerin daha çok ihtiyacı var hatta” (Akyüz, 2021: 30-33).

Özger ile yapılan görüşmede Özger şunları da dile getirir:

Eyyüp Akyüz eserlerinde bir yandan millideğerlerin devamını sağlamaya çalışırken öte yandan evrensel problemleri de eserlerinin içine eklemler. Millilik ve evrensellik konusu edebiyat alanında önemli bir tartışma konusu olmakla beraber yazarların genel kanısı milli olmadan evrensel olmanın da imkânsız olduğu yönündedir. Sadece masal ve öykü bağlamında değil, bütün edebi alanlarda yazarın veya şairin öncelikle kendi milli değerlerini öncelemesi gerekir. Daha sonra bu milli değerleri evrensel değerler ile birlikte harmanlaması icap eder. Bizim edebiyatımızda olduğu kadar dünya edebiyatında da bu mesele tartışılmıştır. Rus edebiyatından Dostoyevski ya da Tolstoy da bu konulara değinir. Yazdıklarında önce kendi milletlerinin temel problemlerini ele alırlar. Söz gelimi Tolstoy veya Dostoyevski’nin romanlarında Rus köylüsü mujiklerin yaşamı ayrıntılı bir şekilde işlenir. Elbette masal roman gibi değildir. Daha genel daha evrensel problemler romana göre biraz daha basit, sade hatta yer yer ilkel şekilde anlatılmak zorundadır. Buna rağmen Eyyüp Akyüz’ün meseleye çok da basit bakmadığını söylemek gerekir. Çünkü yazar, masallarında olabildiğince sosyolojik bir bakış açısıyla milli değerleri ön plana çıkarmaya çalışır. Bu bakış yazarın masallarında ve gençlik öykülerinde belirgin şekilde yer alır. Özellikle ilk eserlerinden olan *Dervişhane*’de yeni yetişen bir gence milli değerleri ve İslam inancına uygun bir bakış açısını vermeye çalıştığı hissedilir. Anlatıya halel getirmeden bu güçlü kültürün unsurları işlenir. Özellikle *Delinin Biri*’nde günümüzde yaşayan bir delikanlının hayata doğru yerden nasıl bakacağı

delilerin gözünden ele alınır. Zamanın kıymeti gibi, dine bakış gibi, kapitalist kültür içinde nasıl davranmak gerektiği gibi önemli meseleler öne çıkarılmıştır. Sadece gençlik öykülerinde değil masallarda da ahlak, zaman, devlet yönetimi, toplulukların modern zamanda nasıl uyutulduğu gibi konulara masalın derin yapısında değinilir. Özellikle “Uyandıran Masallar” adlı kitabında yazarın büyük bir emek verdiği, çok önemli sosyal problemleri öne çıkardığı, çocuklara farklı bir bakış kazandırma gayreti içinde olduğu görülecektir.

Eyyüp Akyüz’ün eserlerinde yolculuk motifi, yolda karşımıza çıkan engeller, kahramanın yaşadığı maceralar vb. birçok ortak motif bulunabilir. Bu motiflerden yolculuk motifi, yolda karşımıza çıkan engeller gibi motifler “Uyandıran Masallar” kitabındaki “Ters Köşe” masalı, “On Giren Bir Çıkar” masalında; diğer masallarda olduğu gibi oldukça başarılı bir biçimde işlendiğini görebiliriz. Zaten bu motifler dünya masallarının temel motifleridir. Eyyüp Akyüz’ün klasik masal tarzından farkı bu masalların bugünün insanına sesleniyor olmasıdır. Yoksa ortak motif ve değerler hemen her masalda karşımıza çıkacak cinsten unsurlardır. Akyüz, kendi tarzını, kendi masal stratejisini gelenekten ve dünya masallarından aldığı unsurlara bugünün problemlerine karşı bir çocuğun ya da gencin erdemli bir şekilde nasıl bakması gerektiğini ekleyerek doğru bakış kazandırma ekseninde kurmuştur.

Bunlara göre Eyyüp Akyüz masalları hakkında genel olarak şu çıkarımlarda bulunulabilir.

1. Yazar, masallarında geleneksel değerlerden özellikle İslam kültüründen faydalanmıştır.
2. Yazar, modern dünyanın sorunlarına, kapitalizm, emek, sömürü, toplumların yönetimi, bireyin bireyselliğinin yok edilmesi, kültürden uzaklaşma, yabancılaşıma gibi sorunlara masallarının derin yapısında yer vermiştir.
3. Yazar, gelenek ve modern arasında sıkışan günümüz çocuklarına seslenmekte ve onlara bu konuda bir istikamet verme niyetindedir.
4. Yazarın eserlerine bakıldığında yazarın dünya edebiyatının farklı türlerinden (masal, fabl, öykü, roman, şiir) faydalandığı söylenebilir.

5. Yazar, sadece edebiyat değil, sinema kültürü, sosyal medya vb. günümüzün sosyal yaşamına etki eden teknik imkânlarından faydalanmış ve eserlerinde bu yönde kayda değer problemler üzerinde durmuştur.

2.5.Eyyüp Akyüz'ün Masal Özetleri

Bu bölümde Eyyüp Akyüz'e ait beş masal kitabındaki toplam 22 masalın özeti ve çıkarılmıştır.

2.5.1.Masal Sepeti

İçerisinde bir masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A6 ebatlarında basılmış olup 29 sayfadan oluşmaktadır.

Mahallenin birinde hiç kimsesi olmayan çok yaşlı ve yoksul bir kadın yaşamaktadır. Evlenmeyip çocuğu olmayan bu kadının artık bakkala gidecek gücü bile yoktur. Yaşlı kadın zorlanarak da olsa pencereye çıkıp sepeti aşağı salar ve çocuklardan kendisine bir ekmek almalarını ister. Bakkala giden çocuklara da bir masal anlatır. Fakat çocuklar bakkala gitmeye pek gönüllü olmazlar. Çocukların beklentileri masaldan ziyade çikolata, şeker, bisküvi gibi yiyeceklerdir. Ancak kadın çok yoksul olduğundan dolayı bunları alacak imkânı yoktur. Kadın, iyiliği de karşılıksız bırakmamak için masal anlatır. Çocuklar bir süre sonra aralarında anlaşarak sırayla bakkala giderler. Çikolata, şeker gibi beklentileri olan çocuklar bir süre sonra bakkala gitmeyi bırakırlar. Çocuklardan biri masalları çok sever, gönüllü olarak her gün ekmek almaya gitmek ister.

Yaşlı kadın çocuğu çağırdığında çocuk oyunda olsa bile oyunu bırakıp bakkala gider ve dönüşte de yaşlı kadından masal dinler. Çocuğun arkadaşları bir masala kanıyor diyerek çocukla dalga geçmeye başlarlar. Çocuk ise arkadaşlarının bu davranışlarına hiç aldırmayıp ekmek alma ve masal dinleme alışkanlığını devam ettirir. Derken günlerden bir gün okulda bir masal yarışması düzenlenir. Tüm çocuklar anne, babalarından masallar dinlemeye koyulurlar. Ama yarışma günü gelip çatığında hemen hemen herkes aynı masalı anlatıp durur. Sıra masal dinleyen çocuğa geldiğinde çocuk hem farklı bir masal anlatır hem de masalı herkesten çok daha güzel bir şekilde anlatır. Yarışmaya gidenlerin tamamı çocuğu hayranlıkla dinler. Neticede yarışmayı çocuk kazanır. Yarışmanın ödülü olan bisiklet de çocuğun hayalidir.

Çocuk yarışmayı kazandığı için hem hayalini gerçekleştirmiş olur hem de çikolata, bisküvi, masal kitabı hediyelerini alır. Yarışmaya katılan öteki çocuklar ise hayal kırıklığı içinde evlerine dönerler. Yarışmayı kazanan çocuk bisikletine binerek yaşlı kadının evine gider, giderken de kadına çikolata ve bisküvi ikramında bulunur (Akyüz, 2018: 7-29).

2.5.2.Mutlu Sinekler İmparatorluğu

İçerisinde bir masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A6 ebatlarında basılmış olup 28 sayfadan oluşmaktadır.

Zamanın birinde Umutlu Sinekler İmparatorluğu adında bir imparatorluk vardır. Bu imparatorlukta bütün sinekler mutluluk içinde yaşamaktadırlar. Bir gün insanlar bu imparatorluğa gelirler ve sinekleri teker teker öldürmeye başlarlar. Sinekler bu durum karşısında bir çare aramaya başlarlar. Sineklerden Bilge Sinek bir fikrinin olduğunu söyler. Arılar İmparatorluğuna gidip yardım istemeleri gerektiğini anlatır. Bu fikir sinekler tarafından kabul görür.

Ertesi sabah sinekler eşek arılarını ziyarete giderler ve eşek arılarına birlik olup hep birlikte mutlu bir hayat sürmeyi teklif ederler. Birlik olmadıkları takdirde insanların hem kendilerini hem de eşek arılarının soyunu kurutacaklarını dile getirirler. Fakat bu söyledikleri eşek arıları tarafından dikkate alınmaz. Bunun yanında eşek arıları, sinekleri hem küçümserler hem de dalga geçerler. Eşek arıları sineklerin kendi güçlerinden yararlanmak için geldiklerini, kendilerine bir faydaları olamayacağını söyler. Sinekler eşek arılarına istihbaratçı olup, insanları gözetleyerek tehlikeli bir durum olduğunda bunu eşek arılarına haber edeceklerini, arılarında iğneleri ile saldırıya geçeceklerini fikrini anlatmak ister. Fakat eşek arıları, sinekleri pek dikkate almaz.

Derken bir yaz akşamında insanlar, toplu halde yaşayan eşek arılarının yuvalarına zehirli ilaç sıkar. Eşek arıları oracıkta birer birer yığılıp kalır ve Eşek Arıları İmparatorluğu da yok olur. Sinekler İmparatorluğu ise gözcülük yapan sineklerin haber vermesiyle saldırıdan önce göç ederler. İnsanlardan kurtulup gittikleri yerde Mutlu Sinekler İmparatorluğunu tekrardan inşa ederler. Burada da kimseden yardım istemeden mutlu bir şekilde yaşamlarını devam ettirirler (Akyüz, 2018: 7-28).

5.5.3.Enfes Masallar

İçerisinde beş masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 72 sayfadan oluşmaktadır. Masalların özetleri başlıklar halinde verilmiştir.

2.5.3.1.Dünyanın En Güzel Müziği

Zamanın birinde bir kral müzik şöleni düzenleyeceğini ve en güzel müziği dinletenin isteklerini yerine getireceğini ülkeye duyurur. Dünyanın her tarafından müzisyenler şölen için ülkeye gelir. İlk yarışmacı bir kemancı olup keman çalmaya başlar. Devamında piyanist piyano, ardından neyzen ney çalar. Sırasıyla bir müzik aleti en usta ellerde, en güzel şekilde alkış tufanları arasında çalınır. Müzik şöleni günlerce devam eder. Son sanatçıda müzik sunumunu yaptıktan sonra başka kimsenin kalıp kalmadığı sorulur.

Genç bir köylü en güzel müziği kendisinin dinleteceğini; ancak bunun bir bedelinin olacağını söyler. Seher vakti dağın yamacında müzik dinletisi yapacağını dile getiren genç, ertesi gün seher vakti herkesi dağın yamacına toplar. Herkesin sessiz olmasını isteyen genç, sessizliği sağlar. Sessizlik sağlanıp insanlar temiz havayı solurken rüzgâr çiçek kokularını getirir, kuş sesleri rüzgârın sesiyle birlikte yükselmeye başlar. İnsanlar rüzgâr ve kuş sesleri arasında güneşin doğuşunu izlerler. Güneş yükselmeye başladığında genç : *“En güzel müziği dinlemek ve dinletmek için çalgı aletine değil, gerçek müziği tanıyabilecek iyi kulağa ve bozulmamış bir doğaya ihtiyaç vardır gördüğünüz gibi. Doğada yaşar ve dinlemeyi bilerseniz her gün nefis müzikler, ezgiler dinlersiniz”* der. Kral şenliğe katılan bütün dinleyici ve müzisyenleri tebrik eder. Her yıl baharda şenlik düzenlemek için karar alıp vedalaşırlar (Akyüz, 2020: 5-16).

2.5.3.2.Eskici

Uzak bir ülkede elbisesinin bir kısmı sokaktan, bir kısmı saraydan, pantolondan veya gömlektan kesilerek yapılmış bir eskici yaşamaktadır. Elbisesi gibi davranışları da farklı olan bu adamı, halk çözemeyip türlü türlü yakıştırmalarda bulunur. Ülkenin padişahı, baş vezirine otuz gün mühlet verip adamın sırrını çözmesini ister. Baş vezir de sarayın terzisine eskicinin elbisesinin aynısından dikmesini ister. Elbise dikilince bir gece vakti baş vezir eskicinin tek göz odadan ibaret olan barakasına gider. Vezir içeri girip başıyla selamlar eskiciyi, eskici de aynı şekilde karşılık verir ve oturması

için vezire yer gösterir. Vezir ve eskici hiç konuşmadan saatlerce oturduktan sonra eskici veziri güzelce uğurlar.

Yirmi dokuz gece boyunca vezir aynı şekilde eskiciyi ziyaret eder, eskici de aynı şekilde veziri uğurlar. Otuzuncu gece dilenci kılığına giren padişah eskiciye gider ve sadaka dilenir. Ev sahibi, garip bir eskici olduğunu söyler. Dilenci kılığındaki padişah, sadakanın sadece para olmadığını sorularına vereceği cevapların da sadaka olabileceğini dile getirir. Eskici, padişahın sorularını hazırcevaplığı ile cevaplar.

Eskici padişaha, insanların öğrenmeden daha çok uydurmayı sevdiklerini söyler. Kendisinin olduğu kişi olduğunu, padişahın ben padişahım cevabına mesleğinin değil kim olduğunu sorduğunu diyerek cevaplar. Bu şekilde padişahı da yollar. Ertesi gün vezir ve padişah eskicinin evine tekrar gider. Eskici kendisini tanıtır. Üstündeki kıyafetlerin her parçasının başka bir insana ait olduğunu ve bu parçaların insanları sevinçlerini, acılarını, iyi kötü anılarını barındırdığını söyler. İnsanların sevinçlerinin, acılarının elbiselere sindiğini söyleyen eskiciye padişah ve vezir de üzerlerindeki elbiselerden birer parça kopararak verir. Eskici de yeni hayatlar dinlemek için sokaklarda gezmeye devam eder (Akyüz, 2020: 17-28).

2.5.3.3.İstifa Eden Korkuluk

Eski zamanlarda mısırları korumak için görev yapan bir korkuluk vardır. Bu korkuluk, yaptığı işten memnun değildir; kimsenin kendisinden korkmasını istemez. Korkuluk kendi sahibinin işine devam etmesine yönelik tüm ısrarlarına rağmen işinden istifa edip diyar diyar gezer, insanlarla severek konuşur. Bir gün sahibini ve bekçilik yaptığı tarlayı hatırlar. Yollara düşerek görev yaptığı tarlaya gelir. Tarlada kendisinden daha büyük iki korkuluk ile karşılaşır. Bu durum hem kendisini rahatsız eder hem de duruma üzülür. Korkuluklara yaklaşıp selam verdikten sonra korkuluklarla sohbet etmeye başlar.

Korkuluklar, daha önceki korkuluğun işi bırakıp gitmesinden dolayı bir önceki sene korumasız kalan tarlaya kargaların sürü halinde saldırdıklarını ve tüm mısırları tükettikleri için tarla sahibinin ve çocuklarının aç kaldıklarını söyler. Küçük korkuluk bu olanlara kendisinin sebep olduğunu düşünüp çok üzülür. Tarla sahibine görünmeden oradan uzaklaşarak gider (Akyüz, 2020: 29-38).

2.5.3.4.Bay Göz

Zamanın birinde gözsüz insanların yaşamış olduğu bir diyar vardır. Bu diyara gözleri gören birinin yolu düşer. Bu kişiye Bay Göz adını takarlar. Bay Göz, gözün dünyadaki güzellikleri görmek için verildiğini bu güzelliklerin görmeye değer olduğunu anlatmış. Bay Göz, gözün neye yaradığını anlatır. Güzellikleri anlattıkça insanlar görmeyi daha çok arzular ve meraklanırlar. Daha önceden varlığından dahi haberdar olmadıkları göz, tek konuşulan konu haline gelir. Gözsüz insanlar göze sahip olmak için o diyarın en yaşlı insanına giderler. Yaşlı adam, onlara göze gerek olmadığını ve onlara bu kötülüğü yapamayacağını dile getirir. Fakat insanların ısrarları üzerine karşı tepede kendisinden beş yaş küçük; ancak kendisinden daha büyük bir adam olduğunu ona gitmeleri gerektiğini söyler.

Yaşlı adamın gösterdiği tepeye vardıklarında, Bay Göz, yaşlı adamın bahsettiği kişinin hızlıca elma topladığını görür. Gittikleri kişi elmalardan ikram ettikten sonra her şeyin bedeli olduğu gibi görmenin de bedelinin olacağını söyler. Bu bedeli ödeyebilecek misiniz? Diye sorar. Görmenin yük olduğunu bunu taşımanın zorlukları olduğunu anlatıp bu yükü taşıyabilecek misiniz? Sorusunu sorup evet cevabı aldıktan sonra aşağıda kendisinden beş yaş küçük; yalnız kendisinden daha büyük biri olduğunu söyleyip konuklarını anlattığı kişiye gönderir.

Söylenen adama gidenlere adam, israf haramdır diye başladıktan sonra görmek için gönle ihtiyaç olduğunu göze gerek olmadığını ve bu gönlünde kendilerinde olduğunu söyler. Gördüklerini kendilerini rahatsız edebileceklerini de anlatır. Ancak gelenler ısrar edince kırk gün boyunca kimseyle görüşmeden, hayal kurmadan yaşayacaklarını bunun yanında kalplerini de çıkarıp gömmeleri gerektiğini anlatır. Kırk gün bitince herkes göze kavuşur; ama kalplerini kaybederler. İnsanlar artık eskisi kadar mutlu değildirler. Gözlerin tadını çıkaran insanlar bir süre sonra alışkanlık denen hastalığa yakalanırlar.

Genç bir adam bir gün asıl şimdi kör olduklarını, gönül gözlerini kaybettiklerini söyler. Herkes de bu söylenenlere hak verir. Görmenin anlamak, hissetmek olduğunu buna da kalp ile ulaşılacağını anlarlar. İnsanlar eski mutlu günlerine kavuşmak için daha önceden başvurdıkları üç kişiye tekrar giderler.

Gittikleri ilk kişi gözden kurtulmalarına gerek olmadığını göz ile gönlü aynı anda harekete geçirip ikisi ile bakabilirlerse en güzel görmenin elde edileceğini söyler.

İnsanlar kırk gün boyunca yaşadıklarını anımsayıp her sabah kalplerini gömdükleri yerden çıkarırlar. Birbirleriyle eskiden olduğu gibi konuşup dertleşirler. Bu diyardaki insanların çoğunluğu iki gözle bakmayı başarır; ama bazıları daha da kalp gözü olmadan yaşamaya devam eder (Akyüz, 2020: 39-60).

2.5.3.5.Koca Kulak

Evvel zaman içinde Koca Kulak ismiyle anılan her şeyi duyan biri yaşar. Herkes onun kulaklarına sahip olmak ister. Koca Kulak bir gün bir delikanlıya kulaklarını isterse karşılıksız ona verebileceğini; ama kulaklarını alırsa kendisine iade edemeyeceğini söyler.

Her şeyi yapmaya hazır olan delikanlı anlaşmayı kabul eder. Koca Kulak delikanlıya üç gün boyunca kulaklarını bütün seslere kapatıp üçüncü gece bir bardak suyu üç defa uyanarak birer yudum içmesini bunu yapınca koca kulaklara sahip olacağını söyler. İlk iki denemesinde başarısız olan delikanlı üçüncü denemesinde söylenenleri yapar ve koca kulaklara sahip olur.

Delikanlı ilk günlerde koca kulaklara sahip olmanın tadını çıkarır. İlerleyen günlerde ise insanların birbirleri aleyhindeki konuşmaları, dedikoduları, yalanlarından dolayı kulaklarını atmak ister. Delikanlı yolda gezerken Koca Kulak'ın insanlarla neşe içinde sohbet ettiğini görür. Fakat delikanlının neşeli halinden eser yoktur. Delikanlı, kimi görürse kulaklarını teklif eder; ama kimse bu teklifi kabul etmez (Akyüz, 2020: 61-72).

2.5.4.Uyandıran Masallar

İçerisinde beş masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 122 sayfadan oluşmaktadır. Masalların özetleri başlıklar halinde verilmiştir.

2.5.4.1. Ters Köşe

Zamanın birinde küçük bir kız yaşamaktadır. Kızın yaşadığı yerde her şey tersinedir. Irmaklar aşağıdan yukarı akar, insanlar geri geri yürür, yağmur yerden göğe doğru yağar. Bu ilginç ülkeye gelenler, tekrar tekrar gelmek isterler ve bu ülkede mükemmel manzaranın keyfini yaşarlar. Gelenler geri dönmek istemezler fakat bu

durum ülkenin kurallarına aykırıdır. Ziyaretçiler ancak akşama kadar kalabilirler gece olunca bütün yabancılar ülkeden çıkarılırlar. Ziyaretçilerden biri sırların gecenin karanlığında gizlendiğinden dolayı ülkede gece kimseyi bırakmadıklarını düşünür. Bu ziyaretçi ülkesine dönmekten vazgeçip günlerce bu ülkenin giriş kapısında uykusuz kalarak konaklar. Bu ilginç ülkenin kralı ile görüşmeye karar verir.

Bir gün on bir kapılı ve aynı anda açılmayan kapılardan girmek için yola koyulur. Her bir kapıdan geçtikten sonra da on bir dakika beklemektedir. Ziyaretçi on bir kapıyı sabırla geçtikten sonra ülkeye girer. Ülkedeki herkesin bilmece gibi konuştuğunu gözlemler. Daha sonra birkaç kişiyle konuşmak ister; fakat kimse meraklıyı umursamaz. Bunun üzerine meraklı ülkedekiler gibi davranmaya başlar geri geri yürür; ama yere düşüp yaralanır, dinlendiği sırada bir horozun tilkiye saldırdığını görür. Ayağa kalkıp horozun peşine düşünce horoz tilkiyi bırakıp havalanır, tilki de yerin altına girer. Sonrasında horoz meraklının yaralı ayağını ısırp o da yerin altına girer. Ülkeyi terk etme saatini geldiğini gören meraklı geri geri yürüyerek on kapıdan çıkar, on birinci kapının olmadığını farkına varır.

Meraklı ertesi gün ülkeye tekrar girerken on kapı olduğunu ve bekleme süresinin de on bir dakikadan on dakikaya düştüğüne şahit olur. Ülkeye girdikten sonra gezmeye başlar, yorulunca yüzüstü yatar. Bu esnada masalın başında bahsettiğimiz kız çocuğu gelip meraklının sırtına tersten oturur. Daha sonra küçük kız meraklıya, hoş geldiniz sayın kralım der. Küçük kızın sözleri karşısında şaşırان meraklıya, kız kimi arıyorsak o değil miyiz? Siz kralı arıyorsunuz o halde siz kralınız der. Küçük kız bunları söyledikten sonra ayrılır. Meraklı, iki kişinin tartıştığını üçüncü bir kişinin olaya tepkisiz kaldığını devamında da yanlarına gelen dördüncü bir şahsın tartışmaya katıldığını görür. Söz konusu adalet olunca yerinde duramayan meraklı tartışmaya dâhil olmak isterken tartışma biter. Meraklı, haklı ve haksız bu kadar belliyken tepkisiz kalan üçüncü kişiyi eleştirir. Adalet ile ilgili öğütlerde bulunur. Devamında küçük kızın yanlarından gülümseyerek geçtiğini gören meraklı, tartışmanın içinde olan dört adamın birden kaybolduğunu fark eder. Saatine bakan meraklı, ülkeden çıkış saatinin geldiğini anlayıp kapılardan tek tek çıkar; fakat bu seferde dokuz kapı olduğunu fark eder.

Meraklı, ertesi gün tekrar dokuz kapıdan dokuzar dakika bekleyerek bu ilginç ülkeye tekrar girer. Ülkeye girerken büyük bir gürültü duyan meraklı, gürültünün kaynağını öğrenmek için insanların tepkilerini gözlemler. Kimsenin gürültüye tepki vermediğini gören meraklı; bir süre sonra ülkenin bir ırmağa dönüştüğünü, insanların kendilerini kurtarmaya çalıştığını görüp şaşırır. Herkes kurtulma derdindeyken meraklı olayın kaynağını bulma derdindedir. Dalgalar meraklıyı bir çöle atar. Çölde diz çöküp hüngür hüngür ağlayan bir kadını görür. Çaresizlik içinde olan kadına merhametle yaklaşarak selam verir. Yalnızlık ve ilgisizlikten dert yanan kadına ilk kez biri merhametle yaklaşıyor ve kadına değer veriyor, ilgi gösteriyormuş. Kadının ağlamayı bırakıp gülümsemesiyle ülkedeki sular çekilmeye başlar, devamında da kadın gözden kaybolur.

Meraklı, öğleden sonra da kalabalık bir meydanda bir kelebeğin bir zürafayı taşıdığına; ancak zürafanın kelebeği taşıyamadığına tanık olur. Bu esnada küçük kız meraklıyı yanında belirterek merhaba kralım, kralı bulmak için birinin sırtına binmek gerekir mi, zürafa mı kelebek mi? Diye sorar. Meraklı: *“Bir yerlere ulaşmak için birilerinin sırtına binmektense olduğum yerde kalmayı tercih ederim.”* diyerek cevap verir. Ülkeyi terk etme saati gelen meraklı, kapıya koşar ve yedi kapıdan yedi dakika bekleyerek kapıdan çıkar. Ağlayan kadını selamlaması bir kapının azalmasına, küçük kıza verdiği cevap da bir diğer kapının azalmasını sağlamış ve yedi kapı kalmıştır.

Sabah olup tekrar ülkeye giren meraklıya halkın tamamı, hoş geldiniz sayın kralımız derler. Bu karşılama karşısında şaşırarak meraklıya küçük kız, herkesin ülkelerine hayran olduğunu, kimsenin neler olduğunu çözmeye cesaret etmediğini, farklılıklara saygı gösterilmediğini söyler. Meraklının farklılıklara tahammül edip zorluklarla mücadele ettiğini ülkede kalmak için kraldan izin almak istemesinin doğru davranış olduğunu dile getirir. Kendisini kralın kızı olduğunu babasının vefat ettiğini yeni kralın zeki, cesur ve adil olmasını istediklerini ve bu özelliklerinde meraklı da olduğu için meraklıyı kral seçtiklerini söyler (Akyüz, 2019: 9-36).

2.5.4.2.Kurnazlar Ülkesi

Evvel zaman içinde bir ülkede hem zalim hem de kurnaz bir hükümdar yaşamaktadır. Hükümdarın zulmüne dayanamayan halk yakınmaya başlayıp birlik içinde hareket eder. Bunun üzerine hükümdar çare aramaya başlar. Kurnaz vezirini

çağırıp özel eğitimli deve kuşuna bindirerek Kargalar İmparatorluğuna gönderir. Kargalar İmparatorluğuna ulaşan vezir, Kargalar İmparatoru ile selamlaştıktan sonra hükümdarın davetini iletir ve hemen yola çıkmaları gerektiğini söyler. Daveti kabul eden Kargalar İmparatoru hemen yola çıkmanın güvenli olmayacağını dile getirir. Ancak vezirin ısrarları üzerine yola çıkmaya mecbur kalır.

Yolda Avcılar Ülkesine gelirler. Buradaki avcılar tam ateş edecekken vezir yetişip kargalara ateş etmemeleri gerektiğini söyleyerek avcıları düelloya davet eder. Avcılar teklifi kabul eder. Vezir, ülkenin en bilge insanıyla karşılaşp üçer soru soracaklarını kazanırsa kargaları bırakacaklarının sözünü alır. Bilgisi sayesinde soruları bilen vezire, bilge avcı: *“Öyle tuzaklar vardır ki sadece kendisini kuranı yakalar”* nasihatini verir ve susar.

Vezir ve kargalar vakit kaybetmeden yola çıkarlar. Yolda kargalar, korsanlar tarafından atılan bir ağa takılırlar. Burada Kargalar İmparatoru ile korsanlar prensi düello yapar. Bilgi yarışında soruları Kargalar İmparatoru doğru bilip kazanır. Korsanlar Prensi, Kargalar İmparatorunun kulağına: *“Başkaları için savaşanlar imparator değil, ancak asker olurlar. Kazansalar da bir şey geçmez ellerine”* dedikten sonra kargalar ile veziri yolcular.

Yolda devan eden kargalar ile vezir bir fareye rast gelirler. Fare, deve kuşuna: *“Uyuyanları değil, uyanıkları uyutun”* diye nasihatte bulunur. Nihayetinde saraya varırlar.

Kargalar dinlenmeye çekilirken hükümdar, vezir, İmparator Karga ve deve kuşu uzun süren bir toplantı yaparlar. Hükümdar durumu Kargalar İmparatoruna anlatır ve kargaların insanların beyinlerini uyuşturacak bir ilacın gökten serpiştirmesini ister. Böylece düşünme yetisini kaybedecek olan insanları hükümdar kolayca idare edebilecekmiş. Hükümdar planın hemen uygulanmasını ister. İmparator Karga hava durumunun uygun olmadığını söylemek ister ama hükümdar müsaade etmez. Tüm kargalar toplanarak kanatlarına ilaç torbacıklarını alırlar ve semaya yükselirler. Kulübede çalışmakta olan beş genç bilginden dördü hükümdarın planını anlar; fakat çare bulamazlar. Beşinci bilgin planı anlar ama çok rahattır. Daha önceden yapmış oldukları rüzgârgülünü hemen çalıştırırlar. Aradan çok geçmeden fırtına kopar.

Kargaların ülkeye serpiştirdiği ilaç fırtınayla gökyüzüne yükselip dağ başında yer alan hükümdarın sarayına ulaşır. Halkını uyutmak isteyen hükümdar, kendi kazdığı kuyuya düşer. Kargalar da fırtınada telef olurlar. Vezir, Kargalar İmparatoru ve deve kuşu olanlardan sonra yolda kendilerine verilen nasihatleri hatırlarlar; ama iş iştenden çoktan geçmiştir (Akyüz, 2019: 37-68).

2.5.4.3.Yitik Kelimeler

Kelimeler olmadığı bir zamanda insanlar konuşamıyormuş. Bir gün bir çocuk ağacın dibinde uyurken bir kutuya gözleri ilişir. Çocuk kutuyu açıp açmama arasında kısa bir tereddüt yaşadıktan sonra kutuyu açmadan oradan ayrılır. Ertesi gün bir kadın kutuya denk gelir. Kadın da kutuyu açıp açmama arasında kısa bir tereddüt yaşadıktan sonra kutuyu açmadan oradan ayrılır.

Oduncunun biri ağacın meyvelerine aldırmadan ağacı kesip budadıktan sonra gözü kutuya ilişir. Oduncu merak duygusu ile kutuyu açar. Adam kutuyu açınca ağzına kadar kelimelerle dolu olan kutudaki kelimeler rüzgârın da etkisiyle sağa sola savrulur. Savrulan kelimeler dünyanın farklı ülkelerine yayılır. Kelimeleri bulan insanlar konuşmaya başlarlar. Konuşmaya başlayan insanlar daha iyi anlayacaklarını düşünseler de işler istedikleri gibi gitmez. Birinde olan sözcük öteki birinde yoktur. İnsanlar arasında anlaşmazlıklar başlar. Kötü insanlar, kötü kelimeleri bularak kötülüklerine devam ederler. İyi insanlarda iyi sözcükler bularak iyiliklerini artırmaya çalışırlar (Akyüz, 2019: 69-76).

2.5.4.4.On Giren Bir Çıkar

Ülkelerin birinin girişinde “On Giren Bir Çıkar” diye yazmaktadır. Bu cümle ülkeye yabancı olan tüm insanların dikkatini çeker. İnsanlar cümlenin ne dediğini anlamadan cümlenin cazibesine kapılarak ülkeye girerler. Bir gün koca bir dev de yazının cazibesine kapılarak bu ülkeye girer. Ülkede henüz birkaç adım atmışken bir karınca sürüsünün inlediğini duyar. Kulakları büyük olan dev bütün sesleri duyar. Seslere yaklaşan dev bir koala sürüsünün kışlık yiyeceklerini taşıyan karıncaları ezip geçtiğini görür. Dev, olayları bir süre gözlemledikten sonra koalaların karıncalara zulmettiklerine kanaat getirir. Halsizlikten zorla hareket eden koalaların kıskançlıklarından ötürü böyle saldırdıklarını düşünür ve koalaları kovalar. Karıncalar devin iyiliğini karşılıksız bırakmak istemezler. Karıncaların en küçüğü deve; bu ülkeye

girmişsen sırrı da çözmelisin, yoksa diğerleri gibi on girip bir çıkarsın nasihatini verir. Karınca, deve herkes gibi olmaması tavsiyesinde bulunur.

Yoluna devam eden dev mahşeri bir kalabalığa denk gelir. Kalabalıktaki herkesin üzerinde aynı elbise vardır. Bu kalabalık insanlardan çok koyun sürüsünü andırmaktadır. Etrafı gözlemleyen dev insanların kocaman bir ekran karşısında kendilerinden geçercesine ekrana baktıklarını görür. Ekrana farklı renk ve motiflerde görüntüler belli aralıklarla gelir. Dev ekrana bakıp kendinden geçeceği esnada bir karıncanın kulağını ısırmasıyla kendine gelir. Bu esnada ekranda çok kötü ve yüksek bir ses gelir; fakat insanlar görüntüye o kadar odaklanmışlardır ki sesin farkına bile varamazlar. Ekrandaki görüntü devam ederken ses arada bir veriliyormuş. İnsanlar görüntüye bir süre baktıktan sonra kendilerinde geçiyorlarmış.

Dev kendinden geçeceği sırada bir karınca tarafında bu kez de göz kapağından ısırlarak kendisine getirilir. Dev birkaç kez daha böyle kendisinden geçecekken karıncalar tarafından kendine getirilir. Akşam olduğunda herkes ekran karşısında uyuyakalır. İnsanlar uyumak için bile evlerine gitmezler.

Dev ülkenin diğer yerlerini de görmek için yoluna devam eder. Bir süre sonra tekrar mahşeri bir kalabalığa denk gelir. Buradaki insanların üzerinde de aynı kıyafetler vardır. İnsanlar burada ekran karşısında uyumaktalar. İlk defa ayakta uyuyan insanları gören dev de esnemeye başlar. Tam uyuyacağı sırada karıncanın parmağını ısırmasıyla yerinden fırlar. Dev elinin de parmağının da küçülmeye başladığını görür. Ayna aramaya başlar; ama bu ülkede ayna olmadığından bulamaz. Bu esnada vücudunun her tarafı küçülmeye devam eder. Gittikçe küçülen dev bir an önce ülkeden çıkmak ister.

Yoluna tekrar devam eden dev, tekrardan mahşeri bir kalabalığa denk gelir. Buradaki insanlarda aynı kıyafeti giyiyorlarmış ve birbirleriyle konuşmayıp uyurgezer gibi dolaşmaktadırlar. Yürümeye devam eden dev ucu bucağı görünmeyen bir düzlüğe gelir. Bu düzlük kablolarla çevrili ve yasak bir alanmış. Normal insanlar buraya giremezken dev rahatlıkla buraya girerek sırrı çözdüm demiş.

Sırrı çözen dev ilk gördüğü kalabalık grubun olduğu yere gidip ekranı kucaklar. Dev ilerledikçe kalabalık da ekranı takip eder. İkinci grubun olduğu yerdeki ekranı da

alıp yoluna devam eden devi ikinci gruptaki insanlarda takip eder. Uyurgezer gibi dolanan üçüncü gruptaki insanlarda diğer iki grubu takip etmişler. Dev ilerledikçe herkes peşinden gidiyormuş. Bir süre sonra yasaklı bölgeye gelirler. Dev buradaki kabloları parçalar. Ekranın büyüünde olan insanlar nerede olduklarını bile bilmiyorlarmış. Elindeki ekranlarla, kitaplarla dolu bir tarlada yoluna devam eden devi takip eden insanlar kitaplara takılıp düşerler. Kitaplara takılıp düşenler kendine gelir ve devi takip etmekten vazgeçerler. Dev aylarca kitaplarla dolu olan tarlada yürüyerek herkesin uyanmasını sağlar. Böylece koyun sürüsünü andıran kalabalık karıncalar topluluğunu anımsatmaya başlar.

İnsanlar çalıştıkça işitmeye, görmeye, anlamaya ve kıyafetleri farklılaşmaya başlar. Dev sayesinde insanlar yerine bu sefer ekranlar ülkeden çıkar. Den karıncaya: *“Gördüm ki ‘herkes’ demek, ‘kuru kalabalık’ demektir ve bir yerde kuru kalabalık, yani kitle varsa farklılık ortadan kalkar, herkes birbirinin aynısı olur. Herkesin aynı olduğu yerde kimse yok demektir”* der. Dev’in bu sözlerinden sonra karınca devin parmağını ısırır ve dev eski büyüklüğüne ulaşır (Akyüz, 2019: 77-100).

2.5.4.5.Büyük Ödül

Dünyanın kalabalık ülkelerin birinde padişah ülkenin en mutsuz kişisini belirlemek için büyük ödüllü bir yarışma düzenler. İlginç olan bu yarışma ülkenin her tarafına yayılır. Bütün ülke yarışmaya otuz gün kala mutsuzluk yarışına girer. Yarışma günü gelince sarayın bahçesi yarışmaya gelenlerle dolar. Bu duruma çok şaşırان padişah, yarışmaya kendisine yardımcı olacak on bilgeyle balkondan katılır.

İnsanlar mutsuzluklarını anlatmaya başlar. Kimi yaşlılığı, kimi yetim ya da öksüz kalmayı, kimi yoksulluğu, kimi de zenginliği mutsuzluk kaynağı olarak görür. Bilgelerden biri yoksul ve zenginlerin kırk günlüğüne hayatlarını değiştirmelerini önerir. Yarışma devam edip kırkıncı güne gelindiğinde padişah kırk bin dert dinlemiştir. Kırk birinci gün bir gürültü kopar. Gürültünün nedeni de zengin ve fakirlerin sarayın bahçesine gelmeleridir. Neler olduğunu soran padişaha fakirler, ilk günlerde zenginliğin tadını çıkardıklarını; ama sonrasında hırs ve açgözlülük ile mutsuzluğa itildiklerini; zenginlerinde ilk zamanlarında kaybedecek bir şeyleri olmadığından endişeye kapılmadıklarını ama ilerleyen günlerde yoksulluktan şikâyetçi olduklarını anlatırlar.

Bilgeler kendilerine göre en mutsuz olanların özelliklerini söyleyip makamlarını onlara bırakırlar. Padişah da en mutsuz kişinin herkesi memnun etmek için uğraşan kişi olduğunu söyleyip padişahlık koltuğunu yeni padişaha devretmek ister. Ancak yeni padişah olacak kişi, padişah koltuğundan çok daha büyük ödüller aldığını dile getirdikten sonra padişaha koltuk sizindir der. Bilgeleri yerine gelecekler olanlarda makamların bilgelerin hakkı olduğunu dile getirip koltukları bilgelere bırakırlar.

Halk, padişah ve bilgeleri böylece alkışlar. Dünyanın en kalabalık ülkesi böylece mutsuzluk hastalığından kurtulmayı başarıp, mutlu bir şekilde evlerine dönerler (Akyüz, 2019: 101-122).

2.5.5.Masal Kuyusu

İçerisinde 10 masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 94 sayfadan oluşmaktadır. Masalların özetleri başlıklar halinde verilmiştir.

2.5.5.1.Zindana Gönüllü Aranıyor

Adil bir padişah yıllar önce mimarlarından, bir zindan tasarımlarını ister. Mimarlar bunun için ustalara ihtiyaç olduğunu söylerler. Ustalar ve üç bilge bulunulup getirilir. Üç bilgenin yardımıyla zindan yapılır. Tellallar aracılığıyla zindana gönüllü arandığı ülkenin dört bir yanına duyurulur. Zindana girmek için çok fazla başvuru olur. Çok başvuru olduğu için başvurular arasından kura çekilmiş. Kura sonucunda zindana giren 1. grup bir yıl boyunca kalıp öyle çıkar. Zindanda ne gördüklerini soran padişaha hiçbir şey görmediklerini söylerler. 2. grup da zindana atılıp bir yıl kalır ve hiçbir şey görmediğini söyler. Artık kimse zindana girmek için başvuruda bulunmaz.

Gençlerden biri zindana girmek için başvuruda bulunur. Halk gencin de bir yıl kalacağını düşünerek zindanın kapısından ayrılır. Ancak zindana giren genç aynı günün akşamında zindandan çıkar. Padişah genci tebrik ederek bunu nasıl başardığını sorar. Genç *“Her iyi düşüncede bir duvarın açıldığını gördüm. Düşüncemi iyilikte sabitledim. Sonra kendimi dışarda buldum”* yanıtını verir. Padişah halka dönerek her kötü düşüncelerinde zindan duvarlarına yenilerini eklediklerini bu yüzden çıkamadıklarını söyler. Herkes kıssadan üzerine düşen hisseyi alır. Zindana girenler de sabrı öğrenirler (Akyüz, 2017: 9-14).

2.5.5.2.Kafdağı'na Yolculuk

Zamanın birinde insanların zengin olduğu fakat mutlu olmayıp sıkıldıkları bir yer vardır. Gecenin birinde büyük bir sesle uyanan halk, şehrin girişinde bir ülke halkını taşıyabilecek kadar büyük bir otobüs görürler. Yüzlerce kapısı olan otobüsün arkasında “KAFDAĞI'NA GİDER” yazıyormuş. Sabah olunca milyonlarca kelebek otobüsü taşımak için hazırlanmaya başlar. Kafdağı'na gitmek isteyen halka keleklerin lideri Kafdağı'na yalnızca yoksulların gidebileceğini söyler.

Otobüs hareket edecekken kalabalıktan biri keleklerin liderinden kendilerine bir gün süre vermesini ister. Herkes elinde ne varsa kervanlara yükleyerek fakir ülkelere gönderir. Herkes üzerine düşeni yapar; fakat elindekilerin üçte birinden ancak kurtulabilirler. Keleklerin lideri halka yüklerinden kurtulmaları için iki gün daha süre verir. İki günün sonunda keleklerin lideri sarayı andıran evlerini kimselere bırakmadıkları için hala zengin olduklarını söyler. Keleklerin lideri gitme zamanını geldiğini belirterek hoş kalın der. Bu esnada kalabalıktan yaşlı bir kadın hepimiz geliyoruz der. Yaşlı kadın asıl fakirliğin gönül fakirliği olduğunu ve buradaki herkesin de gönül fakiri olduğu için gelmesi gerektiğini söyler.

Beyaz kelebek yaşlı kadına hak verip herkesi otobüse alır. Nihayetinde Kafdağı'na varırlar. Kafdağı'nda mutlu bir şekilde yaşamlarına devam ederler. Dünyadaki insanlar ise zenginlik yarışına girerek mal mülk için birbirlerini kırmaya devam ederler. Beyaz kelebek dünyada mal hırsına yenik düşen insanları uyandırmak için Kafdağı'ndaki insanların her birini farklı bir ülkeye gönderir. Bugün de zenginliğe önem vermeyenler Kafdağı'na uğrayanlardır (Akyüz, 2017: 15-22).

2.5.5.3.Dev Aynası

Yıllar önce dünyaya egemen olmak isteyen bir kral yaşamış. Kral bu arzusunu yerine getirmek için bilginlerden yardım ister. Bilginler her şeyi olduğundan çok büyük gösteren aynalar yapılmasını ister ve bu aynalarda kendilerini izleyen askerlerin kendilerini yenilmez olarak göreceklarını dile getirirler. Ancak bu fikrin tehlikeli olabileceğini bilginlerden biri söyler; ama kimse bu bilgini dinlemez.

Fikirlerini hayata geçirmek için dev aynalar yapıp bir ziyafet verirler. Ziyafete gelen askerlere, yiyecekleri özel yemeklerden sonra devlerden daha büyük olacakları

söylenir. Ziyafetten sonra her bir asker devlerden daha büyük ve güçlü olduğu hissine kapılır.

Bir sonbahar günü kral askerlerine saldırı emrini verir. Yürüyerek ilerleyen kralın askerlerinin karşısında zürafalara binen askerler vardır. Kralın askerleri zürafalara binen askerler karşısında bozguna uğrayarak ağır bir yenilgi alırlar. Kral, kendini ve ordusunu dev aynasında görmeyi cezasını hayatı ile öder (Akyüz, 2017: 23-27).

2.5.5.4.Var mı Kral Olmak İsteyen?

Yaşlanan ormanlar kralı aslan, ormanı yönetmek için birini seçmek ister, bunun için seçim yapmaya karar verir. Arı dışındaki tüm hayvanlar aslanın haklı olduğunu artık ormanı idare edemediğini söylerler. Arı dışındaki tüm hayvanlar da ormanı en iyi kendilerinin idare edeceğini öne sürerler. Aslan tüm hayvanları toplayıp fikirlerini dinler. Bir hafta sonra ikinci kez hayvanları toplayıp seçim yapar. Bütün hayvanların oyları zarfın içinden açılır; ama herkes kendine oy verdiği için herkesin bir oyu vardır. Sadece arı ve aslanın oyu sayılmamıştır henüz. İş dışında bir şeyle ilgilenmemeyi alışkanlık haline getirdiği için alay konusu olan arının oyu kıymete binmiş. Arının oyu aslana çıkar.

Aslan kendisini krallığa layık görenlerin köprüye çıkmalarını ister. Böylece aslan da kendi adayını çağırınca kral seçilecektir. Arı dışındaki herkes köprüye çıkınca köprü ağırlığı kaldıramayarak yıkılır, tüm hayvanlar da nehre düşerek aslanın hazırladığı tuzağa düşerler. Arının daha önce dediği gibi herkes kendi işin yapmalı, aksi halde sonuçlar arzu edildiği gibi sonuçlanmaz (Akyüz, 2017: 29-35).

2.5.5.5.İnsanlık Kulübesi

İnsanların birbirini sormadığı, birbirleriyle konuşmadığı, selamı kestiği bir ülkede bir bahar günü şehrin en işlek noktasında bir kulübe inşa edilir; ama kulübe insanların dikkatini pek çekmez. Daha sonra kulübenin girişine küçücük bir yazı yazılır; fakat insanlar merak edip yazıyı okumazlar. Yazının asıldığı günden sonraki bir gün kulübenin içinden, yaşadığına inanan birileri var mı diye acı acı bir ses yükselir. Sesi duyanlar irkilerek kulübede asılı olan kâğıda bakarlar. Kâğıtta yaşadığına inananların üç gün içinde üç damla gözyaşı dökerek bir zarfın içinde kulübeye bırakmaları istenir.

İnsanlar ağlama yarışına girerler; ama insanlıklarını unutanların gözünden bir damla yaş olsun gelmez. Kâğıttaki isteği yerine getiremeyen insanlar kulübenin kapısında, *“Hala yaşadığını düşünen varsa en sevdiği şeyi alıp yarın seher vaktine kadar kulübeye getirsin”* yazısını görürler. Seher vakti olduğunda herkes kulübenin önüne gelir ama kimse bir şey getirmeyiz. Biraz sonra kulübeden üç gün sonunda güneş tepedeyken yine kulübenin önünde olmaları istenir. Bu süre zarfında insanlar birbirleriyle konuşmaya, dertleşmeye, anılarını anlatmaya başlarlar.

İnsanlar bu üç gün içinde ağlamışlar, tartışmışlar, sohbetlere dalmışlar. Üçüncü günün sonunda sohbet ederek kulübeye giden insanlar kulübenin olmadığını görürler. İnsanlar bir çocuğun fikriyle tespit edilen alana bir kulübe inşa ederler ve sonsuza kadar insan olarak yaşayacaklarına dair söz verirler (Akyüz, 2017: 37-41).

2.5.5.6.Değer Kaybı

Bir zamanlar bir mahalleye yabancı bir adam gelip bakkal açar; ama kimsede bu bakkalda alışveriş yapmamaktadır. Bakkal da fiyatları müşterilerin belirleyeceği bir kampanya düzenler. Bunun karşısında ucuzluktan dolayı tüm mahalleli alışveriş yaptıkları bakkalları terk ederek yeni açılan bakkala giderler. Mahallenin kendi esnafı batır. Yeni açılan bakkal mahallenin kültürünü, alışkanlıklarını, muhabbetini alır. Mahallede dedikodular iftiralar çoğalır. Mahalleli durumun farkına varıp komşu mahallelere gitmeyi düşünür; ama oralarda da durum aynıdır. Daha sonra bir de bakarlar ki tüm şehirde aynı durum yaşanmakta.

Mahalleli çare arar; ancak fiyatlar ile değerler arasında uçurum oluşmuştur, çare bulamazlar. Bir akşamüzeri atlı askerler şehri ele geçirip halkı esir alırlar. Meğer bakkalları açma fikri düşman ülke kralınınmış. Düşman ülkenin kralı, bakkalları açarak insanlar arasındaki bağları zayıflatmış, insanların birlik beraberliklerini ellerinden alarak değerlerini zayıflatır ve neticede şehri rahatlıkla ele geçirip insanları tutsak eder (Akyüz, 2017: 43-47).

2.5.5.7.Dünyanın En Güzel Ülkesi

Dünyanın en iyi ülkesinin neresi olduğunu merak eden bir çocuk, rüyasında rengârenk giyinmiş bir çocuk görür. Bu meraklı çocuğa uzunca bir yolculuk için hazırlanması söylenir. Bir süre sonra bir kuş gelir çocuğa, korkmaması gerektiğini söyleyerek çocuğa sırasıyla yedi ülke gezdireceğini söyler. Not defteri ile kalem

alan çocuk kuşun kanatları arasında başlar yolculuğuna. Gittikleri birinci Ülkede herkesin alnında çarpı işareti olduğunu görür. Bu ülkedeki herkes zalim bir kral için kölelik yapıyormuş. Bu ülkede kral bilginleri zindana attığı için kimse duruma itiraz etmiyormuş.

Gittikleri ikinci ülkede insanlar ya kör ya sağır ya da topaldırlar. Burada da insanlar sevgiyi kaybettikleri için bu hale gelmişlerdir. Üçüncü ülkede de tüm insanların yalan söyledikleri ve hiç kimsenin bu yalanlara itiraz etmediğini görürler. Bu yalanların nedeni de zamanın birinde yabancı birinin ülkeye gelip insanlardan ekmek istemesi ve insanların yalan söyleyerek ekmek vermemesiymiş.

Çocuk; gittikleri dördüncü ülkede devletin olmadığını, beşinci ülkede savaşların olduğunu, altıncı ülkede herkesin ikiyüzlü olduğunu görerek bu altı ülkenin hiçbirinden memnun kalmaz. Çocukların olduğu, çeşit çeşit çiçekler arasında kuş seslerinin yükseldiği yedinci ülkede ise herkesin çok mutlu olduğunu görür. Çocuk not defterine: “Çocuklar ve çiçekler olduğu sürece dünya yaşanmaya değer bir yer olarak kalacaktır. Dünyanın en güzel ülkesi, çocukların ve çiçeklerin olduğu yerdir” diye yazdıktan sonra rüyadan uyanır. Rüyadan uyanan çocuk koşarak bahçedeki çiçekleri koklar (Akyüz, 2017: 49-54).

2.5.5.8. Hangisi Daha Bilge?

Şöhreti ülke sınırlarını aşan çok zeki bir çocuğun ününü Denizler Ülkesi kralı duyar. Kral çocuğu sınamak için çocuğun yanına gider. Giderken yanında üç bilge götürür. Bilgelerden hangisinin daha zeki olduğunu bulmasını çocuktan ister. Bilgelerden ilki biraz para alıp yere serer, ikinci bilge paraları çamaşır ipine sarıp asar, üçüncü bilge paraları yere bırakıp üzerlerine naylon çeker.

Çocuk üç bilgenin de bilge olamayacağını, üçünün de tedbirlerinin tam olmadığını gerekçeleriyle anlatır. Çocuğun yanıtını çok beğenen padişah çocuğu da kendisine vezir yaparak ülkeyi yönetir (Akyüz, 2017: 55-61).

2.5.5.9. Bin Yılda Bir Yağan Yağmur

Günlerden bir gün yağmur benzeri bir şey yağar; ama bu yağın şey tam yağmur değildir. İnsanlar yağın şeyin ne olduğunu öğrenmek için yaşlı ve bilge bir kadına giderler. Bilge kadın yağın şeyin iyilik ve sevgi yağmuru olduğunu söyleyip kötü

günler için en değerli yerde bunu saklamalarını ister. İnsanlar ne bulurlarsa bu iyilik yağmuru ile doldururlar. İnsanlar mutlu bir şekilde yaşarlarken Kötülükler Ülkesi kralı bu durumdan rahatsız olup bu ülkeyi ele geçirir. Sevgi ve iyilik yağmurları da boşa akıp gider. Yalnız bu yağmurları kalplerinde saklayan üç kişinin iyilik ve sevgi yağmuruna bir şey olmaz (Akyüz, 2017: 63-66).

2.5.5.10.Gizemli Kuyu

Görünüş olarak çok büyük insanların yaşadığı bir kasabada çok derin bir kuyu vardır. Bu kuyunun sihirli olduğu söylenir. Herkes ördüğü uzunca bir ipe kovayı bağlayıp kuyuya atar. Kovayı çekerken labirent içinde bir kedinin köpeği, köpeğin de aslanı kovaladığını görürler. Bir süre sonra labirent yok olup bir balık adam belirir. Sırrı bilen dileğini yerine getireceğini söyler. Sırrı kimse çözemez.

Şehirden kasabaya gelen çok zeki bir çocuk sırrı çözer. Çocuğun dileği de yeni bir soru sorulmasıymış. Yeni soru da ekranda belirir. Bu soruyu da bu çocuk dışında kimse bilemez. Çocuk dileğinin yine yeni bir soru olduğunu söyler. Bu sorular böyle devam eder ve her defasında da sadece çocuk soruları doğru bilir. Bu arada her gelen soruyla kasaba halkı da bilinçlenmektedir. Son bir soruyu da kasaba halkı doğru bilir. Kasaba halkı da sırrı çözer. Kasaba halkı da artık maddi beklenti içinde değildir. Kasaba halkı da yeni bir soru ister. Çocuğun isteği de kasaba halkının paradan daha değerli şeylerin olabileceğini görmesidir. Çocuk bu davranışı ile kasaba halkının bilgelik yolunda ilerlemesine destek olur (Akyüz, 2017: 67-94).

2.6.İlgili Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde “Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz’ün Masallarında Söz Varlığı” isimli bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak araştırma konumuzla benzerlik gösteren araştırmalardan bazıları şunlardır:

Akdemir (2019) “H. Salih Zengin’in Çocuk Hikâyelerindeki Söz Varlığının Türkçe Eğitimine Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde H. Salih Zengin’in Çok Mavi Hikâyeler ve Çok Serin Hikâyeler adlı eserlerinde deyimlere, terimlere, atasözlerine, kalıp sözler gibi söz varlığı öğelerine yeterli düzeyde yer verildiğini tespit etmiştir. Bu hikâyelerin çocuğun Türk diline hâkim olmasına ve dilinin güzelliklerini tanımasına fırsat verebilecek kaynaklar olduğu, Türkçe eğitimi, dil ve anlatım açısından H. Salih Zengin’in hikâyeleri çocukların zevkle ve anlayarak okuyabilecekleri kitaplar olduğu,

bu yüzden bu öyküler, İlköğretim I. kademe öğrencilerine okumaları için tavsiye edilebilir nitelikte olduğu sonucuna varmıştır.

Katı (2015), “Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı” adlı araştırmasında Yavuz Bahadıroğlu’nun yirmi iki çocuk hikâyesi üzerinde durmuştur. İlgili hikâyeleri tarama metodu ile inceleyip tahlil etmiş ve özetlemiştir. Hikâyelerdeki erdemler ve söz varlığı üzerinde durmuştur.

Karabulut (2019) “Mustafa Ruhi Şirin’in Eserlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin’in “Gökyüzü Çiçekleri, Martıcık ile Tilki ve Geceleri Mızıka Çalan Kedi” adlı eserlerinin söz varlığı incelemesini yapmıştır. Eserlerin deyimler, ikilemeler ve terimler yönünden zengin olduğunu ancak diğer söz varlığı öğelerinin kitaplarda pek de yer almadığını tespit etmiştir.

Çetinkaya (2020) “Ayla Çınaroğlu’nun Masal ve Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi Bağlamında Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, incelendiği 24 tane eserde 418 tane yabancı sözcük, 168 tane deyim, 97 tane ikileme, 16 tane terim, 6 tane kalıp (ilişki) söz, 3 tane atasözü tespit etmiştir. Çeviri sözcükler ve kalıplaşmış ifade tespit edememiştir. İncelediği 24 eser yabancı sözcükler, deyimler ve ikilemeler yönünden zenginlik gösterirken terimler, kalıp (ilişki) sözler, atasözleri yönünden zenginlik göstermediği sonucuna varmıştır.

Özdoğan (2019) “Peyami Safa’nın Biz İnsanlar Romanının Söz Varlığı” adlı yüksek lisans tezinde ‘Biz İnsanlar’ romanının söz varlığını tematik açıdan incelemiştir. Romanda toplam 81.167 sözcük kullanıldığı görülmüştür. Hem dönem zihniyetini yansıtan sözcükler hem de Peyami Safa’nın söz varlığının yansımalarını incelemiş, bu bağlamda kullanılan sözcüklerle anlam içeriği yüksek bir metin sunulduğu sonucuna varmıştır.

Uz (2019) “Behiç Ak’ın ‘Gülümseten Öyküler’ Dizinindeki Hikâye Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Behiç Ak’ın çocuk hikâyelerinde Türkçenin söz varlığını kullanım şekli ve “atasözü, deyim, tekerleme, bilmece ve ikileme” gibi unsurların kullanım sıklığını incelemiştir. Behiç Ak’ın çocuk kitaplarında daha çok deyim ve ikileme gibi söz varlığı unsurlarını sıklıkla kullandığı; tekerleme, bilmece ve atasözü gibi söz varlığı unsurlarını ise daha az sıklıkla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sarikaya (2013), “Sevgi Soysal’ın Öykülerinin II. Kademe Öğrencilerinin Türkçe Eğitimine Katkısı Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Sevgi Soysal’ın “Tutkulu Perçem, Tante Rosa, Barış Adlı Çocuk” isimli hikâyelerini Türkçe eğitimi açısından incelemiş, hikâyelerin 2006 (6, 7, 8) Türkçe Dersi Öğretim Programındaki dil bilgisi kazanımları için uygunluk durumunu değerlendirmiştir. Ayrıca bu hikâyelerin söz varlığını tespit etmiştir. Araştırmada Sevgi Soysal’ın hikâyelerinin zengin bir söz varlığına sahip olduğu, Türkçe eğitimine katkı sunabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Aslan (2017) “Oğuz Tansel’in Derlediği Masalların Türkçenin Söz Varlığı Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmasında Tansel’in derleyip yazdığı altı masal kitabını incelemiştir. Sonuç olarak masalların; deyimler, ikilemeler, atasözleri ve kalıp sözler bakımından büyük bir zenginlik gösterdiğini, masallarda zengin bir dil kullanıldığını, anlatımın akıcı olduğunu tespit etmiştir.

Sekman (2020) “Orhan Veli Kanık’ın Öykülerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Orhan Veli’nin sanat anlayışı, hayata, insana ve topluma bakış açısı ile söz varlığı arasındaki bağı incelemiştir. Orhan Veli’nin hacimli olmayan öykülerinde söz varlığına dair zengin bilgiler elde edilmiştir. Bu öykülerde belirli sözcüklerin sıklıkla tekrarlanması, kalıp sözler, ikilemeler ve deyimlerin ustalıkla kullanılması, sözcük gruplarının zengin olduğu görülmüştür.

Alagöz, (2012), çalışmasında Cahit Uçuk’un masal kitaplarını temel değerler ve Türkçe eğitime katkısı bakımından incelemiştir. Türkçe eğitime kazanımları bağlamında, masal kitaplarındaki söz varlığını ikilemeler, deyimler, atasözleri, kalıp sözler ve yansıma sözcükler başlıkları altında incelemiştir.

Kısaca özetlenen bilimsel çalışmalar incelendiğinde, bu araştırmalarda, genel olarak çocuk edebiyatı alanında yazılan romanlar, hikâyeler ve masallar söz varlığı açısından incelenmiş, bu incelemelerde belirlenen söz varlığı öğelerinin Türkçenin gerçek söz varlığı ile çocukların söz varlığı üzerindeki etkisine değinilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, verilerin toplanması, verilerin analizi ve çalışma materyali başlıklarına yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu teknik ile araştırmanın amacı doğrultusunda olaylar, olgular ile ilgili bilgilerin yer aldığı hem yazılı materyallerin hem de işitsel veya görsel elektronik kaynakların incelendiği ve değerlendirildiği nitel araştırma tekniklerindendir. Bu teknik dil bilimcilerin, sosyologların, tarihçilerin ve diğer birçok alanda araştırma yapanların sıkça kullandıkları bir tekniktir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada elde edilen bulgular gruplandırılıp alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Bütün söz varlığının bulgular kısmında verilmesi uygun görülmediğinden bulguların tamamı tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda incelenen söz varlıklarının kullanım sıklığı ve kullanıldığı sayfalar tablolarda belirtilmiş olup eserlerde dikkat çeken veya sık kullanılan ifadeler bulgular kısmında örneklendirilmiştir.

Bu araştırmada yazara ait dokümanlar kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda dokümanlar, önemli bilgi kaynaklarıdır. Doküman analizi yöntemi ile elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir.

3.2.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri literatür tarama ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada kullanılacak olan çocuk masal kitapları satın alma yoluyla veya yazarla iletişime geçilerek temin edilmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189).

Araştırmada Eyyüp Akyüz’ün masallarındaki söz varlığı öğeleri ve iletiler tespit edilmiştir. Söz varlığı öğelerinin ve iletilerin tespitinde biri akademisyen üçü öğretmen olmak üzere toplamda dört uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Masallardaki söz varlığı öğeleri “deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, tekerlemeler ve

yansıma sözler” başlıkları altında sınıflandırılmış, elde edilen bulgular yorumlanarak, Türkçe eğitime katkısı bakımından incelenmiştir.

3.3.Verilerin Analizi

Araştırmada doküman incelemesi yolu ile toplanan araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesi amacıyla betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken, içerik analizi elde edilmiş olan verilerin daha yakından incelenerek, kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir. Nitel araştırmaların asıl amacı, araştırılan konuyla ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 237-238).

Bu araştırma nitel bir çalışma olup bu tür araştırmalarda güvenilirliği açısından gerçekleştirilen kodlamaların benzerlik hesaplanması ile ortaya çıkan kodlayıcılar arası güvenirlik (inter-rater reliability) katsayısı önemlidir (Miles ve Huberman, 2016). Bu nedenle bu çalışmanın sınıflandırılmasında güvenirliğini artırmak için veriler, birden çok araştırmacı tarafından incelenerek kodlamalar üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Kodlamalar karşılaştırılırken Miles ve Huberman formülü (Güvenilirlik= görüş birliği/ görüş birliği+ görüş ayrılığı X 100) kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki uyum %90 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada Eyyüp Akyüz’ün hayatı, eserleri, edebi kişiliği, masallar konusundaki görüşleri hakkında bilgi verilerek, yazara ait çocuk masallarındaki söz varlığı ögeleri tespit edilmiştir. Ögelerin tespitinde, TDK’nin <http://sozluk.gov.tr/> adresinden yararlanılmıştır. Bu ögeler “deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma sözcükler, tekerlemeler” başlıkları altında sınıflandırılmış, elde edilen bulgular yorumlanmış ve yazarın masalları, Türkçe eğitime katkısı bakımından incelenmiştir.

3.4.Çalışma Materyali

Bu araştırmanın materyalini Akyüz’e ait “Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar” adlı masal kitapları oluşturmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Eyyüp Akyüz'ün Masal kitaplarının İletileri

Bu bölümde Eyyüp Akyüz'e ait beş masal kitabındaki toplam 22 masalın iletileri çıkarılmıştır.

4.1.1.Masal Sepeti

İçerisinde bir masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A6 ebatlarında basılmış olup 29 sayfadan oluşmaktadır.

İleti: Masal sevgisi sezdirilmiştir. Masal dinlemenin veya okumanın çocuklara büyük yararlarının olduğu anlatılmaktadır. Fakat yiyecek gibi geçici ödüllerin çocuklar için kalıcı bir yarar sağlamayacağı anlatılır. Çocuklara kitap sevgisi aşılamanın yollarından biri de masal yarışmaları olabilir. Bunun yanında yardıma ihtiyacı olanlara yardımcı olduğumuzda bunun karşılığını sonunda alacağımız anlatılmakta, yardımseverliğin önemine masal üzerinden dikkat çekilmektedir.

4.1.2.Mutlu Sinekler İmparatorluğu

İçerisinde bir masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A6 ebatlarında basılmış olup 28 sayfadan oluşmaktadır.

İleti: Kimseyi küçümsemeden herkesin kendisine göre bir gücü ve üstün yanının olabileceğini akıldan çıkarmadan birlik ve beraberlik içinde güçlüklerin üstesinden gelinebileceği masalda anlatılmaktadır. Dayanışma içinde olup fikir alışverişi yapmanın önemi vurgulanmaktadır. Küçük gördüğümüz şeylerin hayatımıza mal olabilecek kadar değerli olduğu bu yüzden kişinin kendisini büyük görmeden fikir alışverişine açık olması gerektiği dile getirilmektedir.

4.1.3.Enfes Masallar

İçerisinde beş masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 72 sayfadan oluşmaktadır. Masalların iletiler başlıklar halinde verilmiştir.

4.1.3.1.Dünyanın En Güzel Müziği

İleti: İnsan ruhunu dinlendiren en önemli öğelerin başında doğanın geldiği anlatılmaktadır. Doğayı dinlemeyi başarıp, doğanın farkına varan insanlar kendi rahatlarından vazgeçenlerdir. İnsanlar uykularından fedakârlık yapıp seher vaktinde

doğaya çıkabilirlerse mükemmel bir huzur bulabilir. Sadece müzik aletlerini dinlemek yerine doğayı dinlemenin aslında daha güzel ve önemli olduğu, doğanın farkına varmamız gerektiği vurgulanır.

4.1.3.2.Eskici

İleti: İnsanları mal mülk ile değil farklılıkları ile kabul etmek gerekir. İnsanın mesleği, ya da kıyafeti ile değerlendirmenin yanlış olduğu bunu yerine insanları kişiliği ile değerlendirmenin yerinde olacağı anlatılır. Bunların yanında insanlara kim olursa olsun değer verip insanın derdini dinlemenin önemli olduğu anlatılmaktadır.

4.1.3.3.İstifa Eden Korkuluk

İleti: Herkesin yaptığı işin olumlu yönlerinin olabileceğini akıldan çıkarmadan işimizi severek yapmamız gerektiği anlatılmaktadır. Bunun yanında alınan kararların doğruluğu düşünülerek adım atılmalıdır.

4.1.3.4.Bay Göz

İleti: İnsanların ellerindekilerin değerini yeterince bilmedikleri, bu değeri kaybettiklerinde değerın kıymetini anladıkları anlatılmaktadır. İnsanlar ellerindekinin değerini bilerek yaşamalı. Her organın bir değeri olduğu ve bu değerin hakkının verilmesi gerektiği, bunu yapabilenlerin mutluluğu yakalayacağı anlatılmaktadır.

4.1.3.5.Koca Kulak

İleti: İnsanlar ellerindekinin değerini bilerek, başkalarına özenmeden mutlu bir şekilde yaşayabilmeliler. Özenilen şeylerin insanları mutsuzluğa itebileceği ve görüldüğü gibi mutluluk getirmeyebileceği anlatılmaktadır.

4.1.4.Uyandıran Masallar

İçerisinde beş masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 122 sayfadan oluşmaktadır. Masalların iletileri başlıklar halinde verilmiştir.

4.1.4.1. Ters Köşe

İleti: Etrafımızda olan bitenleri anlamlandırmaya çalışmalıyız. Daima çabalamalı, cesur ve kararlı adımlarla doğru bildiğimiz yolda ilerlemeliyiz. Bunların yanında bulunduğumuz ortamın ve konumun gereklerine ve kurallarına uygun davranmalıyız.

4.1.4.2.Kurnazlar Ülkesi

İleti: Herhangi bir işi yaparken sonucunu düşünerek yapmalıyız. Kimsenin kötülüğünü istememeliyiz. Yaptığımız yanlışların veya kötülüklerin bize dönebileceğini bilerek hareket etmeliyiz. Başkaları adına iş yapanların özgür olamayacağını, bir fikri yayarken toplumun bilginlerini ikna ettiğimizde işimizin daha kolay olabileceğini bilmeliyiz.

4.1.4.3.Yitik Kelimeler

İleti: İnsanların iletişimlerinde sözcükler son derece önemli bir yer teşkil etmektedir. İnsanların kullandığı kelimelerin insanlar arasında çatışmalara sebep olabildiği gibi, iyiliklere de katkıda bulunabileceği anlatılmaktadır. Konuşurken kelimelerimizi buna göre ayarlamalıyız. Çünkü konuşmalarımız iyilik veya kötülük yapacağımızı belirleyen en önemli unsurlardandır.

4.1.4.4.On Giren Bir Çıkar

İleti: Kitaplar sayesinde insanlar etraflarında olanları anlamlandırır, dünyaya farklı pencerelerden bakabilirler. Kitap okuyup düşünebilen insanların hayatı anlamlandırıp birbirlerine yardımcı oldukları ve sorumluluklarını yerine getirdikleri anlatılmıştır. Bir yerde olan kuru kalabalıklar koyun sürüsüne benzetilerek bu kalabalıkların aslında boş olduğu çünkü bu kalabalıklarda farklı bir fikrin ve düşüncenin olmadığı anlatılmıştır.

4.1.4.5.Büyük Ödül

İleti: İnsanların olaylara bakış açısı, olayları değerlendirışı kişinin mutlu ya da mutsuz olması üzerinde etkilidir. Olayların ve durumların kendisi değil olay ve durumlara hangi açıdan baktığımız bizleri mutlu ya da mutsuz edecektir. Bardağın dolu tarafına bakmayı bilenler mutlu yaşamaya, boş tarafına odaklananlar ise mutsuzluklarıyla yaşamaya devam ederler.

4.1.4.Masal Kuyusu

İçerisinde 10 masalın geçtiği eser, yaklaşık olarak A5 ebatlarında basılmış olup 94 sayfadan oluşmaktadır. Masalların iletileri başlıklar halinde verilmiştir.

4.1.5.1.Zindana Gönüllü Aranıyor

İleti: İnsanlar iyi fikirlere sahip olduğu sürece önüne çıkacak engelleri olumlu duygu ve fikirleri ile bertaraf edebilirler. Ancak olumsuz duygu ve fikirler insanların önündeki engelleri aşılmaz bir hale getirip zorluklara yeni zorluklar ekleyeceğini anlatmaktadır. Güzel görmenin önemi üzerinde durulmuştur.

4.1.5.2.Kafdağı'na Yolculuk

İleti: Zenginliğin insanlara mutluluk getirmeyeceği, paylaşmanın insanları mutlu edebileceği anlatır. İnsanların zenginlikte yarışarak birbirlerine zarar verdikleri, mutsuzluğun temel nedeninin de bu olduğu; insanların paylaşarak üzerlerindeki yüklerden kurtulacakları ve mutlu olacakları anlatılmıştır.

4.1.5.3.Dev Aynası

İleti: İnsanların kendilerini ne ise o şekilde görmeleri gerekir. Kendini üstün gören kişinin hayatta başarılı olamayacağı işlerinin hüsrarla sonuçlanacağı, bunun yanında bir karar alınırken ortaya konan fikirlere değer verilmesinin gerekliliği anlatılmaktadır.

4.1.5.4.Var mı Kral Olmak İsteyen?

İleti: Herkesin yeteneklerine ve bulunduğu konuma göre hareket etmesi beklenir. Hak edilmeyen makamların ya da konumların peşinden koşmanın sonu hüsrarla sonuçlanabilir.

4.1.5.5.İnsanlık Kulübesi

İleti: İnsanların insani değerler ile yaşayınca mutlu olacağı, birbirlerini sormayan insanların mutlu olamayıp insani vasıflarını yitireceği dile getirilmiştir.

4.1.5.6.Değer Kaybı

İleti: Küçük kazançlar uğruna insanlar değerlerini yitirmemeli. Maddi kayıpların telafisi mümkün olabilirken manevi kayıpların, değerlerin telafisi mümkün olmaz. Bu yüzden kültürümüzde yeri olan mahalle esnafına sahip çıkılması gerektiği iletisi verilmiştir.

4.1.5.7.Dünyanın En Güzel Ülkesi

İleti: Çocukları ve çiçeklerin olduğu yerlerin yaşanmaya değer olduğu çünkü çocuk ve çiçeklerde kötülük olmayacağı; fakat insanların olduğu yerde sıkıntılar olabileceği anlatılmaktadır. Bunların yanında doğruluk ve bilgelik iletileri de işlenmiştir.

4.1.5.8.Hangisi Daha Bilge?

İleti: Bilgelik iletileri ele alınmıştır. Tedbirli olmak için insanlar olaylara birçok açıdan bakmalıdırlar. Bir şeyin tedbirini alırken tüm yönleri hesaba katmalıyız, aksi takdirde en ufak bir sıkıntıda tüm emekler zayi olabilir.

4.1.5.9.Bin Yılda Bir Yağan Yağmur

İleti: İnsanın en önemli organlarının başında kalp gelir ve asıl sevgi ve iyilik de kalpte yer edinir. Bunların dışındaki sevgiler gerçek sevgi olmayıp sahte sevgilerdir.

4.1.5.10.Gizemli Kuyu

İleti: Hayatta paradan daha değerli şeylerin olduğu, bilgelik yolunda ilerlemenin bu değerli öğelerin başında geldiği anlatılır. Paranın alamayacağı değerler olduğu, tecrübe edinerek bilgelik yolunda ilerlenirse yanlış düşme olasılığı da azalır.

4.2.Eyyüp Akyüz'ün Masallarında Söz Varlığı

Bu bölümde incelenen beş masal kitabında tespit edilen söz varlıkları tablo olarak verilmiş, söz varlıklarının geçtiği cümle örnekleri tabloların altında gösterilmiştir.

4.2.1.Deyimler

Dil Bilim Terimleri Sözlüğü'nde (1949: 57) deyim: “*Belli bir anlama gelmek üzere iki veya ikiden artık kelimedenden meydana gelmiş söz öbeği.*” olarak tanımlanmıştır. Deyimler kısa ve mecazlı bir anlatım özelliğine sahiptir. Dil; halkın geçmişi, kültür hakkında bilgi edinmemizi sağlar. Bu bağlamda deyim, halkın kültür hazinesini geleceğe taşıyan dil hazinesidir.

Bu doğrultuda “Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar, Uyandıran Masallar, Masal Kuyusu” adlı eserler incelenip eserdeki deyimlerden bir

tablo oluşturulmuş olup tabloda deyimın kullanım sıklığı ile birlikte sayfa numarası verilmiştir. Eserde tespit edilen deyimlerden örnek cümleler verilmiştir. Bazı uzun cümleler kısaltılarak vurgulanması gereken bölümler verilmiştir. İçinde deyim geçen cümlelerin yanına parantez içerisinde cümlenin alınmış olduğu masalın kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 1. Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Deyim	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Can kulağı ile dinlemek	14	1
2	Dalga geçmek	14	1
3	Gece gündüz dememek	18	1
4	Gel zaman git zaman	17	1
5	Gelip çatmak	20	1
6	Hayal kurmak	24	1
7	Hesap etmek	20	1
8	Karar vermek	10	1
9	Payına düşmek	14	1
10	Sular seller gibi	18	1

Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen Deyimler

Eser hacimce kısadır, bu yüzden kullanılan deyim sayısı azdır. “Masal Sepeti” adlı eserde 10 tane deyimın toplam 10 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu eserde tespit edilen tüm deyimler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde deyimlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“...aralarında anlaşmış ve bu işi sırayla yapmaya karar vermişler(MS: 10).

... tüm masallar da onun payına düşmeye başlamış (MS: 14).

...ekmeği getirir getirmez cankulağıyla masalını dinliyormuş (MS: 14).

... Diğer çocuklar, bir masala kanıyor diye dalga geçer olmuş (MS: 14).

Gel zaman git zaman, okulda bir yarışma düzenleneceği... (MS: 17).

Gece gündüz demeden masal çalışmış mahalledeki tüm çocuklar (MS: 18).

...sular seller gibimasallarını ezberlemeye çalışıyorlarmış (MS: 18).

Fakat hesap edemedikleri bir şey olmuş (MS: 20).

Hep hayalini kurduğu o mavi, masmavi bisikletin yanı sıra... (MS: 20)”

Tablo 2. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Deyim	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Akıldan çıkarmak	22	1
2	Anlam vermek	15	1
3	Başa çıkmak	18	1
4	Birlik olmak	12,14,16,18,19	5
5	Faydası dokunmak	16	1
6	Fırsat bulmak	25	1
7	Gelip çatmak	10	1
8	Göç etmek	27	1
9	Günlerden bir gün	8	1
10	Haber vermek	22,25	2
11	Karar vermek	10	1
12	Karşı gelmek	19	1
13	Karşı koymak	20	1
14	Sağ kalmak	9	1
15	Selam vermek	12	1
16	Söz almak	10	1
17	Sözünü kesmek	18	1
18	Yok etmek	14	1
19	Yolunu tutmak	19	1

Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Deyimler

Eser hacimce kısadır, bu yüzden kullanılan deyim sayısı azdır. Ancak eserin hacmi göz önüne alındığında eserin deyim yönünden zengin olduğu söylenebilir. “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde 19 tane deyim toplam 24 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. İki tane deyim birden çok tekrar ederken 17 deyim bir defa kullanılmıştır. “Birlik olmak” deyimini en çok kullanılan (5 kez) deyim olarak dikkati çekmektedir. Bu eserde tespit edilen tüm deyimler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde deyimlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Günlerden bir gün insanlar gelip yerleşmiş bu diyara (MSİ: 8).

Birlik olmazsak sizi de, bizi de yok edecekler!(MSİ: 12)

Sineklerse bu kahkahalara bir anlam verememiş (MSİ: 15).

Apar topar göç etmişler o diyardan” (MSİ: 27).”

Tablo 3. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Deyim	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1.	Aç kalmak	35,36	2
2.	Ad takmak	39	1
3.	Aklına düşmek	31	1
4.	Aklına gelmek	31	1
5.	Alkış tufanı kopmak	8	1
6.	Alnından öpmek	15(3)	3
7.	Ayağa kalkmak	28,44(2)	3
8.	Baş başa kalmak	25	1
9.	Bilmece gibi konuşmak	24	1
10.	Bir köşeye çekilmek	33	1
11.	Boynunu bükmek	25	1
12.	Buyur etmek	44,48	2
13.	Demek istemek	45	1
14.	Dünyayı gelmek	27	1
15.	Elinden gelmek	55	1
16.	Emin olmak	12	1
17.	Farkına varmak	15	1
18.	Fikir almak	42	1
19.	Gelip çatmak	21	1
20.	Geri durmak	50	1
21.	Geri vermek	64(2)	2
22.	Geziye çıkmak	8	1
23.	Göz ardı etmek	55	1
24.	Gözleri parlamak	25	1
25.	Gözü açık olmak	54	1
26.	Gözüne ilişmek	45	1
27.	Gözünü yummak	8	1
28.	Güçlük çekmek	48	1
29.	Güm güm atmak	31	1
30.	Hak etmek	55	1
31.	Hasret gidermek	31	1
32.	Hayal kurmak	51(2),52, 58(2),64	6
33.	Hizmet etmek	36	1
34.	Karar vermek	5,18,31	3
35.	Karşılık vermek	19	1
36.	Kendinden geçmek	7,8,41,68	4

37.	Kendini bilmek	27	1
38.	Kılığa bürünmek	21	1
39.	Kilit vurmak	54	1
40.	Ne var ki	45	1
41.	Neyse ki	45	1
42.	Ne yazık ki	29	1
43.	Nefes almak	8	1
44.	Nutku tutulmak	44	1
45.	Ortaya çıkmak	44	1
46.	Para etmek	36	1
47.	Sahneye çıkmak	7	1
48.	Selam vermek	33,45	2
49.	Söze başlamak	48	1
50.	Sözünü kesmek	33	1
51.	Tadını çıkarmak	53,59,69	3
52.	Uçup gitmek	42	1
53.	Utanç duymak	33	1
54.	Uykuya dalmak	66(2)	2
55.	Veda etmek	52	1
56.	Yanına almak	59	1
57.	Yanıp tutuşmak	51	1
58.	Yerine getirmek	5	1
59.	Yol açmak	36,41	2
60.	Yola çıkmak	47	1
61.	Yolunu tutmak	51	1
62.	Yüreği ezilmek	35	1
63.	Yüz tutmak	5	1
64.	Ziyafet çekmek	9	1
65.	Ziyaret etmek	55	1
66.	Zorunda kalmak	12	1

Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler

Tabloya bakıldığında Enfes Masallar adlı eserde birçok deyim kullanıldığı, tekrar sıklıklarının az olmasına rağmen sayı olarak çok fazla deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Enfes Masallar” adlı eserde 66 tane deyim toplam 88 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde on iki tane deyim birden çok tekrar ederken 54 deyim bir defa kullanılmıştır. “Hayal kurmak” deyimini en çok kullanılan (6 kez) deyim olarak dikkati çekmektedir. Bu eserde tespit edilen tüm deyimler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde deyimlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Müziğin unutulmaya yüz tuttuğu... (DEGM: 5).

...müzik şöleni düzenlemeye karar vermiş(DEGM: 5).

...dileklerinin yerine getirileceğini duyurmuş (DEGM: 5).

... herkes kendinden geçmiş(DEGM: 7).

... tuşuna basar basmaz alkış tufanı kopmuş (DEGM: 8).

... beklemek zorunda kalmayacaksınız(DEGM: 12).

Eskicide aynı şekilde karşılık verip... (E: 19)

Dilenci kılığına bürünen bu misafir... (E: 21)

Bilmece gibi konuşuyormuş eskici (E: 24).

Başvezirin boynunu büküğünü gören eskici... (E: 25)

Eskicinin gözleri parlamış(E: 25).

Dünyaya gelmeyi de dünyadan ayrılmayı... (E: 27)

Kendini bilenin bilemeyeceği bir şey yoktur(E: 27).

Bir müddet birköşeye çekilip ağlamış... (İEK: 33)

“Kötüleri korkutmazsan iyiler aç kalır”(İEK: 35).

Ancak ağlamak para etmezmiş(İEK: 36).

Neyse ki sonunda yaşlı adamın... (BG: 45)

Yaşlı adam misafirlerini buyur ettikten... (BG: 48)

... gözünve gönlün tadını çıkarmaya başlamışlar (BG: 59).

Etrafına göz gezdirdikten sonra kulağına fısıldamış (KK: 62).

Kara kara düşünmeye başlamış delikanlı (KK: 71).

...hatta sevinçten havalara uçarmış (KK: 71).”

Tablo 4. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Deyim	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Acısını çıkarmak	94	1
2	Aklına gelmek	23,88,102	3
3	Aldırış etmemek	45	1
4	Alt etmek	20	1
5	Ayağa kalkmak	14(2)	2
6	Ayak basmak	18,24,78	3
7	Ayakta uyumak	86(2)	2
8	Baş göstermek	49	1
9	Bilmece gibi konuşmak	12	1
10	Bir arpa boyu yol gitmek	88	1
11	Bir köşeye oturmak	14	1
12	Birlik olmak	38,45	2
13	Boynunu uzatmak	50 (2)	2
14	Davete icabet etmek	41	1
15	Deliye dönmek	84	1
16	Denk gelmek	86	1
17	Dert anlatmak	112	1
18	Dert yanmak	110	1
19	Dikkat çekmek	77	1
20	Dikkat kesilmek	63,84	2
21	Diz çökmek	27	1
22	El atmak	44	1
23	El kaldırmak	110	1
24	Eline geçmek	55,66,80	3
25	Elinin tersiyle itmek	120	1
26	Emin olmak	15	1
27	Etkisini göstermek	64	1
28	Fark etmek	16(3),23,28,49,72, 83(2),84,85,102	12
29	Farkında olmak	67	1
30	Fırtına çıkmak	64(2),66	3
31	Fırtına kopmak	65	1
32	Gelip çatmak	105	1
33	Gelip geçmek	22	1
34	Geri dönmek	10,59,71	3
35	Göz gezdirmek	27	1
36	Göz göze gelmek	57	1

37	Göz kamaştırmak	22	1
38	Gözden kaybolmak	23,28	2
39	Gözlerine inanamamak	47	1
40	Gözüne ilişmek	71	1
41	Gözüne uyku girmemek	11,78	2
42	Gözünü dört açmak	82	1
43	Hak vermek	109,111	2
44	Hakkı olmak	121	1
45	Harekete geçmek	11,24,72	3
46	Hasret gidermek	60	1
47	Hazırlıksız yakalanmak	79	1
48	Heyecana kapılmak	120	1
49	Hiç mi hiç	13,29	2
50	Hizmet etmek	57	1
51	Hoş geldiniz	19,32,33,106	4
52	Hoşuna gitmek	45	1
53	İsrar etmek	73	1
54	Kabul etmek	46(2),53(2),61	5
55	Kafa yormak	17	1
56	Kanaat getirmek	47	1
57	Kanat çırpma	43	1
58	Kapı dışarı etmek	10	1
59	Kapıya dayanmak	24	1
60	Karar almak	89	1
61	Karar kılmak	26	1
62	Karar vermek	11,13,17,18,20, 29,46,89, 29,107	10
63	Karşı çıkmak	41,46,106,109	4
64	Karşı gelmek	66	1
65	Karşılık vermek	55	1
66	Karşısına geçmek	18,82	2
67	Kendinden geçmek	57(2),83	3
68	Kendine gelmek	93(2),97	3
69	Kendini alamamak	78	1
70	Kendini kapının dışında bulmak	24	1
71	Kendini kaybetmek	84,85	2
72	Kolaçan etmek	90	1
73	Kulak kesilmek	21,72,103	3
74	Mışıl mışıl uyumak	63	1
75	Müsaade etmek	60	1
76	Nefes almak	49,64	2
77	Neyse ki	49	1

78	Nutku tutulmak	86	1
79	Olacak gibi değil	14	1
80	Ortadan kalkmak	99	1
81	Oyun oynamak	25	1
82	Patlak vermek	75	1
83	Peşinde olmak	79	1
84	Peşinden sürüklemek	91	1
85	Peşine düşmek	15	1
86	Riske girmek	33	1
87	Sahneye çıkmak	29	1
88	Saygı duymak	33	1
89	Selam vermek	13,27,28,99	4
90	Ses çıkarmamak	57,82	2
91	Seyre dalmak	83	1
92	Sır vermek	49	1
93	Sırtına almak	29	1
94	Sona ermek	21	1
95	Söz vermek	58,81,88	3
96	Sözünü kesmek	73	1
97	Tehlike çanları çalmak	38,82	2
98	Telef olmak	66	1
99	Tepki vermek	22,24	2
100	Tuhafına gitmek	25	1
101	Tuzak kurmak	49,67	2
102	Ucu bucağı olmamak	89	1
103	Uçup gitmek	73	1
104	Uykuya dalmak	24,29	2
105	Uzak düşmek	90	1
106	Vakit geçirmek	55	1
107	Veda etmek	112	1
108	Yardımda bulunmak	95	1
109	Yazıklar olsun	21	1
110	Yerine getirmek	95	1
111	Yerle bir etmek	60	1
112	Yeter de artar	77	1
113	Yok olmak	32	1
114	Yol almak	88	1
115	Yol aramak	26	1
116	Yol bulmak	27	1
117	Yola çıkmak	42(3),99	4
118	Yolunu gözlemek	46	1
119	Yolunu tutmak	122	1

120	Yüzünden okumak	47	1
121	Ziyaret etmek	17	1
122	Zorunda kalmak	68,83,110	3

Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Deyimler

“Uyandıran Masallar” adlı eserde çok fazla deyim kullanılmıştır. Bu eserde 122 tane deyim toplam 197 kez kullanılmıştır. Sözü edilen eserde 35 tane deyim birden çok tekrar edilirken 87 deyim bir defa kullanılmıştır. “Fark etmek” (12 kez) ve “karar vermek” (10 kez) deyimleri en çok kullanılan deyimler olarak dikkati çekmektedir. Eser hem kullanılan deyim sayısı hem de deyimlerin kullanım sıklığı bakımından oldukça zengindir. “Uyandıran Masallar” adlı eserde tespit edilen tüm deyimler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde deyimlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Üstelik gelenler geri dönmek de istemezmiş (TK: 10).

Gözüne uyku girmez olmuş (TK: 11).

Yazıklar olsun sana, haklı ve haksız bu kadar net belliyken... (TK: 21)

Güçsüzlüğün göz kamaştırıyor (TK: 22).

... bir anda gözden kaybolduğunu fark etmiş (TK: 23).

...enteresan ülkenin kapılarına dayanmış (TK: 24).

... gördüğü kadar tuhafına gitmemiş (TK: 25).

... oturup ağlamaktan başka çıkar yol bulamamış (TK: 27).

Kelebek hiç mi hiç zorlanmadan zürafayı taşımaya başlamış (TK: 29).

“Hoş geldiniz Sayın Kralım!” (TK: 32)

Neyse ki vezirin kıvrak zekâsı sayesinde (KÜ: 49).

Vezir ve Kargalar İmparatoru göz göze gelmişler (KÜ: 57).

Kargaların tam da insanların mışıl mışıl uyuduğu saatte (KÜ: 63).

İnsanlar mutlu bir şekilde evlerinin yolunu tutmuş (BÖ: 122).”

Tablo 5. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Deyimler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Deyim	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Aç kalmak	44	1
2	Ağır gelmek	34	1
3	Ah vah etmek	40	1
4	Akıl erdirememek	10	1
5	Akıl erdirmek	69	1
6	Aklına gelmek	26	1
7	Alaya almak	34	1
8	Alından öpmek	12(2)	2
9	Anlam vermek	26	1
10	Ayağa kalkmak	24	1
11	Ayak basmak	44,45,46,53	4
12	Baş başa bırakmak	72	1
13	Baş göstermek	71	1
14	Boynunu bükmek	87,88	2
15	Bozguna uğramak	26	1
16	Dalga geçmek	26,32	2
17	Ders vermek	35,88	2
18	Diken diken olmak	16	1
19	Dikkat kesilmek	82	1
20	Dikkate almak	26	1
21	Dile getirmek	24	1
22	Dostluk etmek	89	1
23	Duymazlıktan gelmek	25	1
24	Ele geçirmek	23,27,46,47	4
25	Elinden geleni yapmak	18	1
26	Elinden tutmak	61	1
27	Eser kalmamak	24	1
28	Esir almak	46	1
29	Evin yolunu tutmak	80	1
30	Fark etmek	41	1
31	Farkında olmak	92	1
32	Farkına varmak	92	1
33	Farz etmek	83	1
34	Fırsat kollamak	65	1
35	Fırsat vermek	80	1
36	Fikir almak	24	1
37	Gel zaman git zaman	22,44	2

38	Gelip çatmak	24	1
39	Gelip geçici olmak	22	1
40	Göz göz olmak	68	1
41	Göz kulak olmak	30	1
42	Gözden geçirmek	70	1
43	Gözden kaybolmak	50,52,70, 72,80,93	6
44	Göze çarpmak	53	1
45	Gözleri dolmak	41	1
46	Gözlerine inanamamak	12,17,60	3
47	Gözünü hırs bürümek	23	1
48	Gözünü uyku tutmamak	50	1
49	Haber vermek	30	1
50	Hak kazanmak	58	1
51	Hak vermek	78,86,89	3
52	Hayal kırıklığına uğramak	26	1
53	Hayal kurmak	72	1
54	Hayata gözlerini yummak	27	1
55	Hesaba katmak	60,76	2
56	Hoş gelmek	30	1
57	Hoşuna gitmek	24,41	2
58	Israr etmek	82	1
59	Kafa sallamak	80	1
60	Kâğıt kaleme sarılmak	54	1
61	Kapı kapı gezmek	33,53	2
62	Kapısını çalmak	76	1
63	Karar vermek	16,18,22,24,33,40,46 (2),50(2)68,70,88(2)	14
64	Karşı çıkmak	24	1
65	Karşılık vermek	26	1
66	Karşısına geçmek	71	1
67	Katıla katıla gülmek	89	1
68	Kepen kapatmak	44	1
69	Kırıp dökmek	66	1
70	Kıvrım kıvrım kıvrınmak	53	1
71	Kıymete binmek	34	1
72	Kolaçan etmek	52	1
73	Korkuya kapılmak	50	1
74	Kötü olmak	89	1
75	Kulak kesilmek	12,34	2
76	Laf yapmak	90	1
77	Layık görmek	34	1

78	Merak sarmak	10,68	2
79	Ne var ki	15,24,37	3
80	Nefes almak	59(2)	2
81	Nihayete ermek	25	1
82	Not almak	74	1
83	Not etmek	52	1
84	Nutku tutulmak	41	1
85	Ortak etmek	89	1
86	Patlak vermek	64	1
87	Pıt pıt atmak	30	1
88	Selam vermek	30,50,52,86	4
89	Serbest bırakmak	11	1
90	Soluk almak	32	1
91	Söz almak	10	1
92	Söz vermek	32,41,90	3
93	Tir tir titremek	16	1
94	Tokat atmak	88(2)	2
95	Tuzağa düşmek	35	1
96	Uçup gitmek	70	1
97	Uygun görmek	76	1
98	Uykuya dalmak	50	1
99	Yakıp yıkmak	66	1
100	Yenik düşmek	22	1
101	Yere yığılmak	26,88	2
102	Yerine getirmek	86	1
103	Yok olmak	69	1
104	Yol almak	90	1
105	Yola çıkmak	60	1
106	Yolcu etmek	26	1
107	Yolunu tutmak	30	1
108	Yüz bulmak	30	1
109	Ziyan olmak	66	1
110	Ziyaret etmek	53	1
111	Zorunda kalmak	11,32,93	3

Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Deyimler

Tabloya bakıldığında “Masal Kuyusu” adlı eserin deyim bakımından oldukça zengin olduğunu görülmektedir. Bu eserde 111 tane deyim toplam 161 defa kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde 23 tane deyim birden çok tekrar ederken 88 deyim bir defa kullanılmıştır “Karar vermek” (14 kez) ve “gözden kaybolmak” (10 kez)

deyimleri en çok kullanılan deyimler olarak dikkati çekmektedir. Eser hem kullanılan deyim sayısı hem de deyimlerin kullanım sıklığı bakımından oldukça zengindir. Bu eserde tespit edilen tüm deyimler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde deyimlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Sonra Hint diyarından gelen mimar söz almış (ZGA: 10).

... zindan ihtiyaç duyduğuna bir türlü akıl sır erdirememişler (ZGA: 10).

“Ne gördün?” Tüm ahali nefesini tutup gence kulak kesilmiş (ZGA: 12).

Herkes zenginmiş zengin olmasına da ne var ki... (KY: 15)

Korkudan tir tir titreseler de ağır adımlarla otobüse yaklaşmışlar (KY: 16).

Herkesin tüyleri diken diken olmuş (KY: 16).

Yine de ellerinden geleni yapmışlar (KY: 18).

Kafdağı’ndaki insanları dünyaya döndürmeye karar vermiş (KY: 22).

Bundan seneler seneler önce gözünü hırs bürümüş bir kral varmış (DA: 23).

İçlerinden biri ayağa kalkmış ve fikrini dile getirmiş (DA: 24).

Duymazlıktan gelmiş bilgenin sözlerini kral (DA: 25).

pişmanlık içerisinde izleyerek hayata gözlerini yummuş (DA: 27).

Çalışkanlığıyla dalga geçmiş diğer tüm orman sakinleri (VKOİ: 32).

Kapı kapı geziyormuş herkes (VKOİ: 33).

Ne var ki insan sayısı ile muhabbet ters orantılıymış (İK: 37).

Ahlar, vahlar etmeye başlamışlar (İK: 40).

... istila etmiş ve tüm şehir halkını esir almış (DK: 46).

Zaten savaşmak ve zulmetmek için fırsat kolluyormuş kralın... (BYBY: 65)

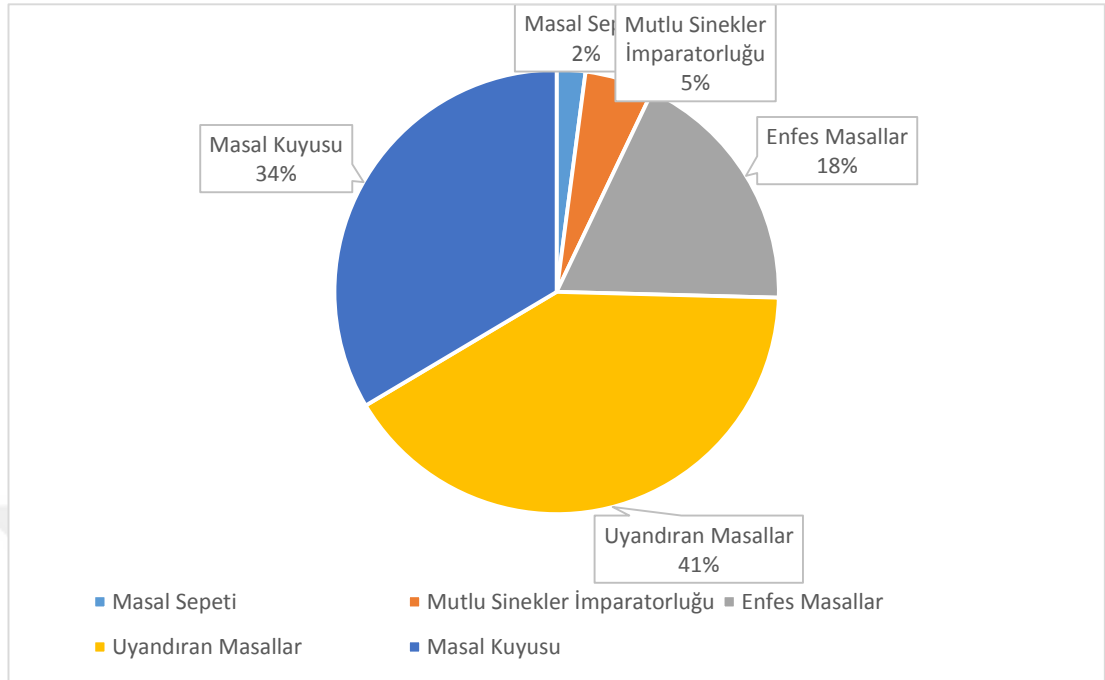
... sevgi ve iyilik yağmurları ziyan olup gitmiş (BYBY: 66).

... halkı yepyeni bir görüntüyle baş başa bırakmış balık adam (GK: 74).

Balık adam da bu dileği yerine getirmek üzere... (GK: 86).

... zorunda kalmayız umarım, demiş ve gözden kaybolmuş (GK: 93).”

Grafik 1. 1.Deyimlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı

Grafik 1’de deyimlerin kullanım sıklığının eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. Deyimlerin kullanım istatistiklerine baktığımızda 5 eser arasında en çok deyim % 41’lik (41) bir oranla, “Uyandıran Masallar” adlı eserde olduğu görülmektedir. Uyandıran Masallar adlı eseri sırasıyla “Masal Kuyusu, Enfes Masallar, Mutlu Sinekler İmparatorluğu ve Masal Sepeti” takip etmiştir. “Uyandıran Masallar ve Masal Kuyusu” eserleri deyim varlığı yönünden oldukça zengindirler. “Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserler sayfa sayısı az ve ebat olarak küçük olduğundan daha az deyim kullanılmıştır.

“Bir Türkçe ders kitabında deyimlerin yer alması, öğrencinin mecazlı söyleyişlerin sözcük öbeği olarak da bulunabildiğini, sözcüklerin bir araya gelebildiğini ve bu yolla yeni anlamlar kazanabildiğini, soyutlaşmayı görmesini ve kavrayabilmesini sağlayacaktır.” (İnan, 2016: 201) İncelenen beş eserin hacimleri de göz önüne alındığında dördünün deyim açısından zengin olduğu fakat “Masal Sepeti” adlı eserin diğer eserler kadar zengin olmadığı sonucuna varılmıştır. Eserlerde deyimlere sıkça yer verilmesi, öğrencilere soyut düşünme becerisi kazandırmak, kelimelerin yeni manaları nasıl kazandığını göstermek, günlük hayatta deyimleri anlamlarına uygun kullanabilmeyi sağlamak bakımından başarılı bulunduğu söylenebilir.

4.2.2. Atasözleri

“Uzun gözlem ve deneyimlere dayanan yargıları, genel bir kural, bilgece bir düşünce ya da öğüt olarak yansıtan ve halkın ortak kullanımına giren kalıplaşmış özlü sözlerdir.” (Bilgin, 2013: 63). Bilgin’in tanımından yola çıkarak atasözlerinin topluma yol gösterdiğini uzun gözlem ve tecrübelerine dayanarak oluştukları söylenebilir.

Akyüz’ün incelemeye tabii tutulan beş eserinde sadece 1 (bir) adet atasözü tespit edilmiştir. “Enfes Masallar” adlı kitapta geçen atasözü, aşağıda verilerek tablo oluşturulmamıştır. İncelenen diğer 4 eserde atasözü tespit edilmemiştir. İncelenen kitaplar söz varlığı unsurlarından olan atasözleri bakımından fakirdirler.

“Gönül kimi severse güzel odur” (BG:54).

4.2.3. İkilemeler

Özdemir (2000: 142), ikilemeyi aynı sözcüğün tekrarı ya da anlam olarak birbirine zıt ya da yakın olan sözcüklerin yan yana kullanılması olarak tanımlar. Akyüz’ün sıklıkla kullandığı söz varlığı öğelerinden birisi de ikilemelerdir. Değişik biçimlerle kurulmuş olan birbirlerinden farklı ikilemeler sıkça kullanılmıştır. İkilemeler, anlatıma zenginlik katmaları yönünden çok önemlidirler.

Bu doğrultuda “Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar, Uyandıran Masallar, Masal Kuyusu” adlı eserler incelenip eserdeki ikilemelerden bir tablo oluşturulmuş olup tabloda ikilemenin kullanım sıklığı ile birlikte sayfa numarası verilmiştir. Eserde tespit edilen ikilemelerden örnek cümleler verilmiştir. Bazı uzun cümleler kısaltılarak vurgulanması gereken bölümler verilmiştir. İçinde ikileme geçen cümlelerin yanına yay ayraç içerisinde cümlenin alınmış olduğu masalın kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 6. Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	İkilemeler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Çoluk çocuk	7	1
2	Diyar diyar	16	1
3	Gece gündüz	18	1
4	Getirir getirmez	14	1
5	Hepi topu	22	1

6	Hiç mi hiç	7,16	2
7	İstemeye istemeye	8	1
8	Poşet poşet	26	1
9	Sular seller	18	1
10	Torun torba	7	1
11	Zar zor	8	1

Masal Sepeti Adlı Eserde Geçen İkilemeler

Eser hacimce kısadır, bu yüzden kullanılan ikileme sayısı azdır. “Masal Sepeti” adlı eserde 11 tane ikilemenin toplam 12 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Sadece hiç mi hiç ikilemesi iki defa tekrar etmiştir. Kalan ikilemeler birer kez kullanılmıştır. Eserde genellikle aynı sözcüklerin tekrar edilmesi yoluyla oluşan ikilemelerin kullanımı dikkat çekmiştir. Bu eserde tespit edilen tüm ikilemeler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde ikilemelerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Hiç mi hiç kimsesi yokmuş zavallı kadıncağızın (MS: 7).

Evlenmemiş ki çoluk çocuğu, torunu torbası olsun (MS: 7).

Zar zor pencereye çıkar, top oynayan çocuklara seslenirmiş (MS: 8).

Poşet poşet şeker, çikolata ve her çeşit bisküviyi de kapmış (MS: 26).”

Tablo 7. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	İkilemeler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Apar topar	27	1
2	Birer birer	25	1
3	Doğar doğmaz	12	1
4	Güçlü mü güçlü	20	1
5	Mutlu mesut	27	1
6	Omuz omuza	19	1
7	Tam tamına	23	1
8	Teker teker	9	1
9	Zalim mi zalim	20	1

Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen İkilemeler

Eser hacimce kısadır, bu yüzden kullanılan ikileme sayısı azdır. “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde 9 tane ikilemenin 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde tekrar edilen ikileme tespit edilmemiştir. Eserde çoğunlukla aynı sözcüğün tekrarı yoluyla oluşturulan ikilemeler kullanılmıştır. Bu eserde tespit edilen tüm ikilemeler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde ikilemelerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Sinekleri teker teker öldürmeye başlamış(MSİ: 9).

Ertesi sabah, gün doğar doğmaz... (MSİ: 12)

Oysa birlik olsalar, omuz omuza verseler(MSİ: 19).

Günler günleri, aylar ayları kovalamış(MSİ: 23).

eşek arıları birer birer yere yığılmış(MSİ: 25).”

Tablo 8. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	İkileme	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Ballandıra ballandıra	40	1
2	Basar basmaz	8	1
3	Bitirir bitirmez	15	1
4	Boy bos	55	1
5	Ciddi ciddi	64	1
6	Çeşit çeşit	18	1
7	Diyar diyar	30,72	2
8	Düşüne düşün	71	1
9	Fırçalaya fırçalaya	68	1
10	Geçer geçmez	48	1
11	Gider gitmez	51	1
12	Güle güle	26	1
13	Güm güm	31	1
14	Hıçkırır hıçkırır	36	1
15	İyi kötü	27	1
16	Kala kala	21	1

17	Kara kara	71	1
18	Kendi kendine	45	1
19	Keskin mi keskin	61	1
20	Konuşa konuşa	45	1
21	Koşa koşa	31,66	2
22	Küt küt	62	1
23	Memleket memleket	72	1
24	Neler neler	40	1
25	Olan biten	46	1
26	Otura dinlene	68	1
27	Sağlanır sağlanmaz	13	1
28	Seve seve	66	1
29	Söylene söylene	68	1
30	Tek tek	57	1
31	Teker teker	15,48,71	3
32	Titreye titreye	35	1
33	Türlü türlü	68	1
34	Uzun uzun	52,68	2
35	Ülke ülke	5	1
36	Yata yuvarlana	66	1
37	Yürüye yürüye	31	1

Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen İkilemeler

“Enfes Masallar” adlı eserde 37 tane ikilemenin toplam 42 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. “Teker teker” ikilemesi 3 kez tekrar edilerek en çok tekrar edilen ikileme olmuştur. 4 tane ikilemenin birden çok tekrar edildiği, 33 tane ikilemenin ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde genellikle aynı sözcüğün tekrarı yoluyla oluşturulan ikilemeler kullanılmıştır. Eserde tespit edilen tüm ikilemeler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde ikilemelerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Tellallar ve ulaklar ülke ülke gezip krala...(DEGM: 5)

Sessizlik sağlanır sağlanmaz rüzgârın sesi duyulmaya başlamış (DEGM: 13).

Terzi, kimsenin sözünü kesmeden herkesi tek tek dinlemiş (BG: 57).

Ciddi ciddi hayalini kurduğu muhteşem kulaklara...(KK: 64)

Diyyar diyyar, memleket memleket gezermiş hâlâ (KK: 72).”

Tablo 9. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen İkillemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	İkillemeler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Acı acı	79	1
2	Açıklar açıklamaz	102	1
3	Ağır ağır	13,82	2
4	Akın akın	105	1
5	Ala ala	71	1
6	Anlı şanlı	41	1
7	Ara ara	84	1
8	Aşağı yukarı	9	1
9	Atar atmaz	14	1
10	Ayrı ayrı	119	1
11	Bağıra çağıra	39	1
12	Basar basmaz	24	1
13	Bir bir	72	1
14	Birlik birlik	42	1
15	Bitirir bitirmez	22,31,108	3
16	Bölük bölük	42	1
17	Çeşit çeşit	72	1
18	Çıkar çıkmaz	39	1
19	Der demez	104	1
20	Dere tepe	41	1
21	Düşer düşmez	54	1
22	Eğrisi doğrusu	78	1
23	Farklı farklı	84	1
24	Gak gak	41(2)	2
25	Geçer geçmez	32	1
26	Gel gelelim	71	1
27	Gelip geçmek	49	1
28	Gelip geçmez	22	1
29	Geri geri	9,11,14,16,18	5
30	Görür görmez	78	1
31	Göz göze	57	1
32	Günden güne	94	1
33	Gürül gürül	25	1
34	Hay hay	41	1
35	Hiç mi hiç	13,29	2
36	İçten içe	112	1
37	Kendi kendileri	51	1

38	Kendi kendine	14,39,73	3
39	Mışıl mışıl	39,63	2
40	Olan biten	21	1
41	Oradan oraya	87	1
42	Renk renk	72	1
43	Sağ salim	49,59	2
44	Sağa sola	19,73	2
45	Seğirte seğirte	71	1
46	Sessiz sedasız	21	1
47	Sıra sıra	50	1
48	Sicim sicim	27	1
49	Söylene söylene	112	1
50	Sular seller	27	1
51	Şaşkın şaşkın	14	1
52	Şen şakrak	70	1
53	Şırl şırl	39	1
54	Tam tamına	38	1
55	Tek tek	11,107	2
56	Teker teker	16,93	2
57	Tekrar tekrar	87	1
58	Ters mi ters	9	1
59	Tıkış tıkış	73	1
60	Türlü türlü	37	1
61	Uyanır uyanmaz	17,24	2
62	Yaklaşır yaklaşmaz	71	1
63	Yan yana	39	1
64	Yer gök	9	1
65	Zalim mi zalim	32	1
66	Zaman zaman	39	1
67	Zar zor	81,105	2

Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen İkilemeler

“Uyandıran Masallar” adlı eserde çok fazla ikileme kullanılmıştır. Bu eserde, 67 tane ikileme toplam 85 kez kullanılmıştır. “Geri geri” ikilemesi 5 kez tekrar edilerek en çok tekrar edilen ikileme olarak dikkat çekmektedir. 13 tane ikilemenin birden çok tekrar edildiği, 54 tane ikilemenin ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde genellikle aynı sözcüğün tekrarı yoluyla oluşturulan ikilemeler kullanılmıştır. Bu

eserde tespit edilen tüm ikilemeler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde ikilemelerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“İnsanlar geri geri yürürmüş desem yeter mi? (TK: 9)

“Yaşlı kadın, meraklıyla hiç mi hiç ilgilenmemiş... (TK: 13)

Teker teker kapılardan geçen meraklı... (TK: 16)

Sözlerini bitirir bitirmez güneş parlamış... (TK: 22)

Gözlerinden sicim sicim yaşlar boşalıyormuş (TK: 27).

... geçer geçmez tüm ülke halkının kendisini karşıladığını görmüş (TK: 36).

... ülkelerin birinde zalim mi zalim bir hükümdar yaşarmış (KÜ: 37).

Dere tepe derken anlı şanlı Kargalar İmparatorluğu'na varmış (KÜ: 41).

Sıra sıra görünen ağaçların hemen arkası denizmiş (KÜ: 50).

Kargaların kendilerine şaşkın şaşkın baktığını gören kavalci fare... (KÜ: 57)

Kargaların tam da insanların mışıl mışıl uyuduğu saatte... (KÜ: 63).

... ağacın altında şen şakrak oynarken garip bir kutuya rastlamış 70

... hatta binlerce kelime tıkış tıkış duruyormuş kutunun içinde (YK: 73).

Dönüp gitsem, demiş kendi kendine (OGBÇ: 78).

Ekranada yine farklı farklı resimler görünüyor... (OGBÇ: 84)

Tekrar tekrar bakmış (OGBÇ: 87).

... diyeceğini der demez şimşek hızıyla saraya dönmüş (BÖ: 104).

... tek tek dinlemeye koyulmuş halkı (BÖ: 107).

... fakirlerin söylene söylene sarayın bahçesine gelmeleriymiş (BÖ: 112).

... on bilginin onuna da ayrı ayrı teşekkür ettikten sonra...(BÖ: 119)”

Tablo 10. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen İkilemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	İkileme	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Acı acı	38	1
2	Ağır usul	32	1
3	Akıl sır	10,70	2
4	Akın akın	38	1
5	Alaycı alaycı	29	1
6	Az uz	76	1
7	Bağrış çağrış	17	1
8	Bakar bakmaz	87	1
9	Bant bant	64	1
10	Baş başa	74	1
11	Baştan sona	16	1
12	Bidon bidon	64	1
13	Bir bir	44,52	2
14	Bitir bitmez	68,76	2
15	Bitirir bitirmez	84,92	2
16	Boydan boya	52	1
17	Bölük pörçük	80	1
18	Cıvıl cıvıl	53	1
19	Çeşit çeşit	18,53	2
20	Çılgık çılgıça	17	1
21	Çil çil	18	1
22	Çok çok	25	1
23	Çoluk çocuk	18	1
24	Çözülür çözülmez	71	1
25	Dal budak	24	1
26	Diken diken	16	1
27	Diz dize	70	1
28	Düşüne kaşına	84	1
29	Ede ede	40	1
30	El ele	41	1
31	Evvelin de evveli	63	1
32	Gelir gelmez	71	1
33	Gizliden gizli	64	1
34	Görür görmez	88(2)	2
35	Göz göz	69	1
36	Günden güne	58	1
37	Güzel güzel	61	1

38	Hararetili hararetili	40	1
39	Harıl harıl	29	1
40	Hayran hayran	60,78,89	3
41	Hemen hemen	24	1
42	Hüngür hüngür	41	1
43	İster istemez	50	1
44	Kala kala	12	1
45	Kalabalık mı kalabalık	37	1
46	Kapar kapamaz	52	1
47	Kapı kapı	53	1
48	Kendi kendileri	14	1
49	Kendi kendine	26,53	2
50	Kıpır kıpır	19	1
51	Kısa mı kısa	86	1
52	Kıvrım kıvrım	53	1
53	Kimse kimseyle	46	1
54	Kol kola	41	1
55	Koşa koşa	54	1
56	Kulaktan kulağa	38	1
57	Mal mülk	22 (2)	2
58	Mini minnacık	38	1
59	Mutlu huzurlu	64	1
60	Mutlu mesut	14,41,65	3
61	Neler neler	60	1
62	Olur biter	24	1
63	Omuz omuza	88	1
64	Pılı pırtı	92	1
65	Pıt pıt yansıma	31	1
66	Renk renk	53	1
67	Sağa sola	40,59,72	3
68	Sakin sakın	77	1
69	Sessiz sakın	64	1
70	Sinsi sinsi	30	1
71	Sokak sokak	24	1
72	Sorar sormaz	72,90	2
73	Sus pus	41	1
74	Şaşkın şaşkın	59,78	2
75	Şişe şişe	64	1
76	Tek tek	32(2)	2
77	Teker teker	10,20,24, 32,80,84	6
78	Tir tir	16	1

79	Torba torba	64	1
80	Tuz buz	76	1
81	Türlü türlü	53,72	2
82	Ucuz ucuz	44	1
83	Uyur uyumaz	50	1
84	Uzun uzun	46	1
85	Üç beş	34	1
86	Yalvar yakar	70	1
87	Yan yana	16	1
88	Yanar yanmaz	54	1
89	Yüz yüze	70	1
90	Zar zor	88	1
91	Zengin mi zengin	15	1

Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen İkilemeler

“Masal Kuyusu” adlı eserde çok fazla ikileme kullanılmıştır. Bu eserde, 91 tane ikileme toplam 114 defa kullanılmıştır. “Teker teker” ikilemesi 6 defa tekrar edilerek en çok tekrar edilen ikileme olmuştur. 16 tane ikilemenin birden çok tekrar ettiği, 75 tane ikilemenin ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde genellikle aynı sözcüğün tekrarı yoluyla oluşturulan ikilemeler kullanılmıştır. Aynı sözcüklerle kurulan zarf-fiilli ikilemelerin çokluğu da dikkati çekmektedir. Bu eserde tespit edilen tüm ikilemeler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde ikilemelerin geçtiği cümleler aşağıda verilmiştir:

“... zindana ihtiyaç duyduğuna bir türlü akıl sır erdirememişler (ZGA: 10).

Korkudan tir tir titreseler de ağır adımlarla otobüse yaklaşmışlar(KY: 16).

Aslan, herkesi tek tek dinledikten sonra...(VKOİ: 32)

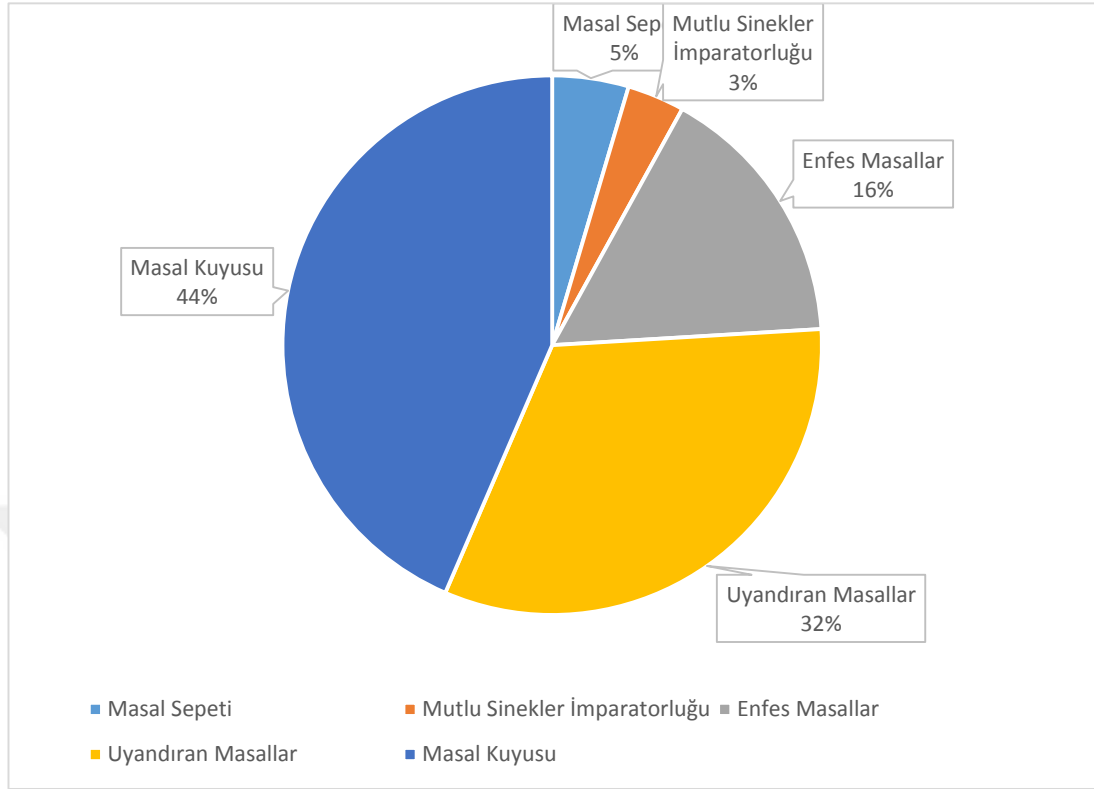
Meraklı, tüm şehri boydan boya yürümüş(DEGÜ: 52).

Şişe şişe, bidon bidon doldurup evlerine koymuşlar (BYBYY: 64).

Üçüncüsü cümlesini bitirir bitirmez balık adam sahne almış (GK: 84).

Balık adam tam pılını pırtısını toplayıp gideceği sırada... (GK: 92)”

Grafik 1. 2. İkilemelerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı

Grafik 2’de ikilemelerin kullanım sıklığının eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. İkilemelerin kullanım oranlarına bakıldığında 5 eser arasında en çok ikilemenin % 44’lük (44) oranla “Masal Kuyusu” adlı eserde olduğu görülmektedir. “Masal Kuyusu” adlı eseri sırasıyla “Uyandıran Masallar”, “Enfes Masallar”, “Masal Sepeti” ve “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” takip etmiştir. “Masal Kuyusu” ve “Uyandıran Masallar” adlı eserler ikileme varlığı bakımından oldukça zengindirler. “Masal Sepeti” ve “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserler sayfa sayısı az ve ebat olarak küçük olduğu için daha az ikileme kullanılmıştır.

Türkçenin dört temel becerisi için önemli katkısı olan ikilemeler, söz varlığı öğelerinden biridir. Öğrencilerin, sanat kültürlerini öğrenmeleri öğrencilerin estetik duygu ve eleştiri yetenekleri yönünden geliştirebilmeleri edebiyat ve Türkçe dersleri ile çeşitli edebi metinler aracılığıyla mümkün olmaktadır (Alagöz, 2012: 41). İkilemeler, anlatımı vurgulu hale getirip ahenkli bir söyleyiş ile Türkçe eğitiminin anlatım gücünü, zenginleştirir. İncelenen eserlerin içindeki ikilemeler çok fazla olduğundan Türkçenin doğru, anlaşılır ve etkili öğretilmesinde incelediğimiz eserlerin büyük bir rolünün olacağı düşünülmektedir.

4.2.4.Kalıp Sözcükler

“Dilimizin söz varlığını oluşturan öğelerden biri de kalıp sözcüklerdir (ilişki sözcükleri). Kişilerin, toplumsal ilişkilerde duygu ve düşüncelerini kısa, ancak etkili bir biçimde aktarabilmek için kullandıkları ilişki sözcükleri, dilimizin duyguları incelikli ve etkili biçimde anlatma bakımından ne denli güçlü olduğunu kanıtlayan örneklerdir.” (Sever, 2003: 155). Kalıp sözcüğe günlük hayatta farkına varılmadan sık sık başvurulur. Kalıp sözcükler, geçmişten günümüze değin değişmeden gelmiştir.

Bu doğrultuda “Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar” adlı eserler incelenip eserlerdeki kalıp sözcüklerden bir tablo oluşturulmuş olup tabloda kalıp sözün kullanım sıklığı ile birlikte sayfa numarası verilmiştir. Eserde tespit edilen kalıp sözcüklerden örnek cümleler verilmiştir. Bazı uzun cümleler kısaltılarak vurgulanması gereken bölümler verilmiştir. İçinde kalıp söz geçen cümlelerin yanına parantez içerisinde cümlelerin alınmış olduğu masalın kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 11. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Kalıp Söz, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Kalıp Söz	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Biçilmiş kaftan	21	1
2	Çiğ süt emmek	9	1
3	Çocuk oyuncakçı	21	1
4	Gel gelelim	7	1
5	Kahkahalara boğulmak	15	1
6	Merhaba	12	1
7	Yardım istemek	10	1

Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözcükler

“Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde 7 tane kalıp sözün toplam 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Eserde tekrar edilen kalıp söz tespit edilmemiştir. “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde tespit edilen tüm kalıp sözcükler tablo olarak yukarıda verilmiş olup kalıp sözcüklerin geçtiği cümleler aşağıda verilmiştir:

“Gel gelelim iyyinin ve güzelin düşmanı... (MSİ: 7)

Merhaba sevgili kardeşlerimiz, bizler de tıpkı sizin gibi (MSİ: 12)

Bu sözleri duyan eşek arıları kahkahalara boğulmuş (MSİ: 15).

Bu, düşman ordusu için biçilmiş kaftanmış (MSİ: 21).

... bir saldırıda hepsini birden öldürmek çocuk oyuncağıymış (MSİ: 21).”

Tablo 12. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Kalıp Söz	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Afiyetle yemek	47	1
2	Alışveriş yapmak	25	1
3	Allah rızası için	21	1
4	Ayakta alkışlama	7	1
5	Bıkıp usanmak	41	1
6	Bin bir türlü	18	1
7	Bir sadaka	21	1
8	Cevap almak	21	1
9	Cevap vermek	25	1
10	Çekip gitmek	36	1
11	Dileğini sormak	15	1
12	Günlerden bir gün	53,61	2
13	İkram etmek	47	1
14	İkramda bulunmak	48,55,56	3
15	İsraf haramdır	48	1
16	İtiraz etmek	50	1
17	Lafı bile olmaz	39	1
18	Merak etmek	18,34	2
19	Nefret etmek	33,36	2
20	Rahatsız etmek	31,50	2
21	Rica etmek	13	1
22	Sadaka olsun	21	1
23	Selam	7,19	2
24	Selamlamak	7,8,46	3
25	Soru yağmuruna tutmak	41	1
26	Tebrik etmek	15	1
27	Teşekkür etmek	15	1

Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler

“Enfes Masallar” adlı eserde 27 tane kalıp sözün toplam 36 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. “İkramda bulunmak ve selamlamak” kalıp sözleri 3 kez tekrar edilerek en çok tekrar edilen kalıp sözler olmuşlardır. 7 tane kalıp söz birden çok tekrar edilmiştir, 20 kalıp sözün ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Enfes Masallar adlı eserde tespit edilen tüm kalıp sözler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde kalıp sözlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Herkes ayakta alkışlamış müzisyeni (DEGM: 7).

Selam faslının ardından maharetli parmakları... (DEGM: 7).

Herkesin sessiz olmasını rica etmiş delikanlı (DEGM: 13).

Kral, genç adamı alnından öpüp tebrik etmiş(DEGM: 15)

“Allah rızası için bir sadaka.” demiş eskiciye(E: 21).

... bizim korkuluğu çok rahatsız etmiş (İEK: 31).

Kendisinden sonra neler olduğunu merak ediyormuş (İEK: 31).

... yabancının şaşkınlığının lafı bile olmazmış(BG: 39).

İkram edilen leziz elmaları afiyetle yiyen gözsüzinsanlar... (BG: 47)

“İsraf haramdır.” diyerek başlamış sözlerine ihtiyar(BG: 48).

Yaşlı adam, armut ikramında bulunduktan sonra(BG: 60).”

Tablo 13. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Kalıp Sözler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Aşk olsun	88	1
2	Çılgılık atmak	13	1
3	Dikkat etmek	17	1
4	Elini öpmek	120	1
5	İtiraz etmek	62,98,109	3
6	İzin almak	33	1
7	İzin istemek	111(2),115	3
8	İzin vermek	10	1
9	Memnun etmek	46,54,120	3

10	Merhaba	30	1
11	Müsaade almak	109	1
12	Müsaade etmek	61	1
13	Müsaade istemek	108	1
14	Rica etmek	45,60	2
15	Saygıyla eğilmek	32,35,116	3
16	Selam	41,71	2
17	Selamet dilemek	55	1
18	Selamlaşmak	32	1
19	Tebrik etmek	22,54,58	3
20	Tebrikler	97	1
21	Tercih etmek	30	1
22	Teşekkür	55	1
23	Teşekkür etmek	16,119	2
24	Vasiyet etmek	35	1
25	Yemin etmek	75	1

Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler

“Uyandıran Masallar” adlı eserde, 25 tane kalıp söz toplam 38 kez kullanılmıştır. 8 tane kalıp sözün birden çok tekrar edildiği, 17 tane kalıp sözün ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. “Uyandıran Masallar” adlı eserde tespit edilen tüm kalıp sözler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde kalıp sözlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Ziyaretçilerin ancak akşama kadar kalmasına izin verilir... (TK: 10)

Horoza teşekkür etmeliymiş... (TK: 16)

“Merhaba Sayın Kralım, kralı bulmak için birinin sırtına binmek... (TK: 30)

... adil ve zeki olmasını vasiyet etmiş(TK: 35)

Sonra birbirlerine selamet dileyerek vedalaşmışlar(KÜ: 55).

... iyi olanları aramak üzere yola düşmeye yemin etmişler (YK: 75).

Demiş ama gidebilene aşk olsun(OGBÇ: 88).

Bunun üzerine bilgilerden birisi padişahı müsaade isteyerek... (BÖ: 108)”

Tablo 14. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Kalıp Sözler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Akıl küpü	64	1
2	Alay etmek	35	1
3	Alışveriş yapmak	40,44	2
4	Başa bela	17	1
5	Biçilmiş kaftan	61	1
6	Cahil cesareti	12	1
7	Dile benden ne dilerse	70,71,74,78,81,86,89,92	8
8	Dua etmek	50	1
9	Duyduk duymadık demeyin	11	1
10	Eleme yapmak	11	1
11	Emir vermek	17,25,65	3
12	Ey ahali	11	1
13	Hayretler içinde kalmak	17	1
14	Her ağızdan bir ses çıkmak	31	1
15	Hoş kalın	17,18(2),20	4
16	İkna etmek	11	1
17	İlan etmek	32	1
18	İşine gelmek	24,32	2
19	İtiraz etmek	51	1
20	İzah etmek	24	1
21	Keyiften dört köşe olmak	25	1
22	Koltuk sevdası	34	1
23	Merak etmek	58	1
24	Mutlu mesut yaşa	14,41,65	3
25	Müsaade buyurmak	24	1
26	Ne yapsa ne etse nafile	16	1
27	Pür dikkat izlemek	12	1
28	Rahatsız etmek	57,65	2
29	Rahatsız olmak	58	1
30	Sabır en büyük ilaçtır	14	1
31	Sağlıcakla kalmak	58	1
32	Selam	29,40	2
33	Selamlaşmak	38,86,92	3
34	Sevgili	10,11,30,78	4
35	Son bir şans	18	1
36	Tarihi bir an	34	1

37	Tek kelime etmemek	30	1
38	Tercih etmek	44	1
39	Ziyafet vermek	24,25	2

Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Kalıp Sözler

“Masal Kuyusu” adlı eserde, 39 tane kalıp söz toplam 63 defa kullanılmıştır. “Dile benden ne dilerse” kalıp sözü 8 defa tekrar edilerek en çok tekrar edilen kalıp söz olmuştur. 11 tane kalıp sözün birden çok tekrar ettiği, 28 tane kalıp sözün ise 1 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu eserde tespit edilen tüm kalıp sözler tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde kalıp sözlerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Ey ahali, duyduk duymadık demeyin!(ZGA: 11)

“Cahil cesareti!” deyip gülmüşler gence (ZGA: 12).

Sabır en büyük ilahtır.” demiş (ZGA: 14).

... insanlar o günden sonra mutlu mesut yaşamışlar (ZGA: 14).

“Hoş kalın!” demiş(KY: 17).

Son bir şans daha vermiş onlara (KY: 18).

Bir ziyafet verirsiniz tüm orduya (DA: 24).

Aynalar yapıldıkça kral keyiften dört köşe oluyormuş (DA: 25).

Tarihî bir an yaşıyormuş orman (VKOİ: 34).

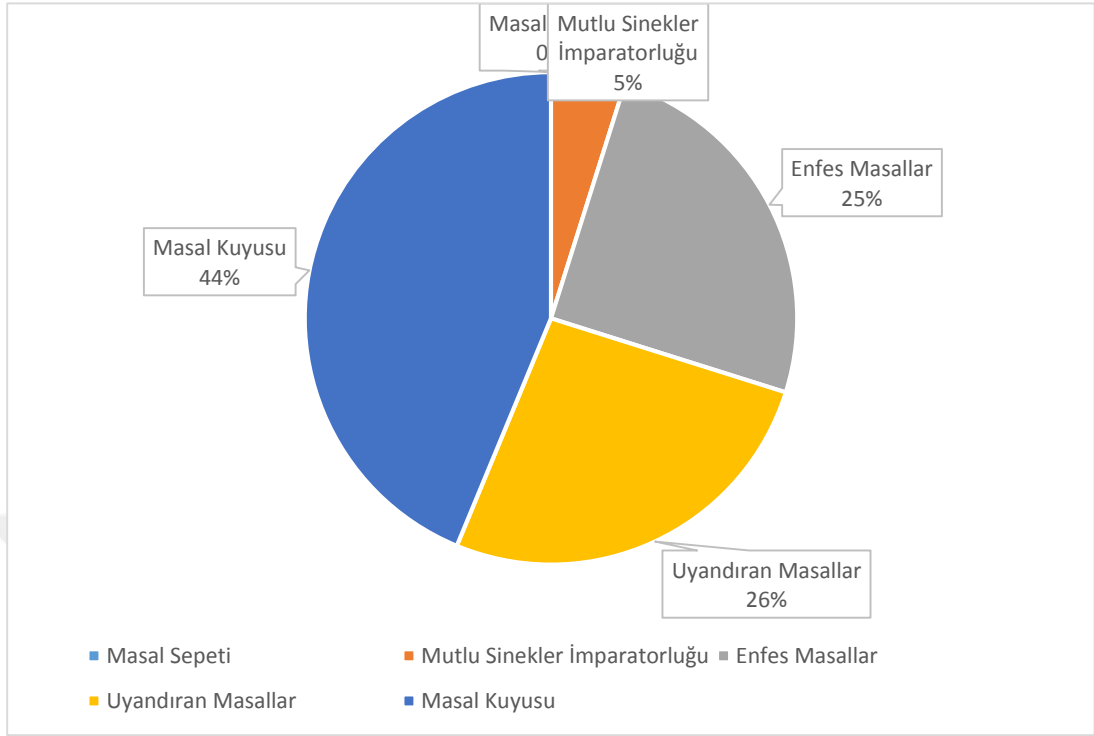
... bencillik yapıp da koltuk sevdasına kapılan... (VKOİ: 34)

O ülkeyi göstermesi için Allah’a dualar etmeye başlamış (DEGÜ: 50).

Bilemezsen ‘Sağlıcakla kal.’ der ve geldiğim gibi giderim, demiş (HDB: 58).

“Sırrı bilerseniz dileyin benden ne dilerse” demiş(GK: 70).”

Grafik 1. 3. Kalıp Sözlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı

Grafik 3’te kalıp sözlerin kullanım sıklığının incelenen eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. Kalıp sözlerin kullanım istatistiklerine göre, 5 eser arasında en çok kalıp sözün % 44’lük (44) oranla Masal Kuyusu adlı eserde olduğu görülmektedir. “Uyandıran Masallar”dan ve “Enfes Masallar” adlı eserlerde aynı oranda (%25) kalıp söz kullanılmıştır. “Masal Sepeti” adlı eserde kalıp söz tespit edilememiştir.

Günlük hayatta farkına varmadan kullandığımız kalıp sözler, içerik ve anlam yönünden zengindirler. Kültürümüzü yansıtmalarının yanında iletişimde de bizlerin karmaşık durumlardan kurtulmamıza katkı sağlarlar. Yaşamakta olduğumuz topluma aidiyet duygusu kazandırır. İnsan ilişkilerini güçlendirdiği için çeşitli materyallerle kalıp sözler Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere sunulabilir (Yılmaz, Şenden, 2015: 190).

Bu ifadelerden yola çıkarak incelenen eserlerde kullanılan kalıp sözler, öğrencilerin hayatına pratiklik katmak ve öğrencilere gerçek hayatta rehberlik yapmak bakımından yararlı olabilir. Ayrıca öğrencilerin kendilerini ifade etme gücü kazandırabilir. Öğrenci yaşamakta olduğu toplum ile bağ kurarak kendini o topluma ait hissedebilir.

4.2.5.Yansıma Sözcükler

İnsan dışı canlı veya cansız varlıkların çıkarmış olduğu seslerden kopyalanan bu sözcükler genel olarak tek hecelidirler (Zülfikar, 1995). Daha sonra farklı yapım ekleri alarak cümle içinde farklı tür ve görevlerde kullanılırlar.

Bu doğrultuda “Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar” adlı eserler incelenip eserdeki yansıma sözcüklerden bir tablo oluşturulmuş olup tabloda kalıp sözün kullanım sıklığı ile birlikte sayfa numarası verilmiştir. Eserde tespit edilen yansıma sözcüklerden cümleler verilmiştir. Bazı uzun cümleler kısaltılarak vurgulanması gereken bölümler verilmiştir. İçinde yansıma sözcük geçen cümlelerin yanına parantez içerisinde cümlelerin alınmış olduğu masalın kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 15. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözcükler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Yansıma Sözcükler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Güm güm	31	1
2	Hışırıtı	61	1

Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözcükler

“Enfes Masallar” adlı eserde tespit edilen 2 tane yansıma sözcük tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserde yansıma sözcüklerin geçtiği cümleler aşağıda verilmiştir:

“Evine yaklaştıkça kalbi heyecandan güm güm atmaya başlamış (İEK: 31).

... düşen taş parçacığının çıkardığı sesi, yaprağın hışırıtısını. (KK: 64).”

Tablo 16. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözcükler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Yansıma Sözcükler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Gak	63	1
2	Gak gak	41	1
3	Mışıl mışıl	39,63	2
4	Şırıl şırıl	39	1

Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözcükler

“Uyandıran Masallar” adlı eserde 4 tane yansıma sözün toplam 5 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu eserde tespit edilen tüm yansıma sözcükler tablo olarak verilmiştir. Eserde yansıma sözcüklerin geçtiği cümlelerden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Şırıl şırıl akan su, konuşmaların oda dışından duyulmasını... (KÜ: 39)

Çıkar çıkmaz da mışıl mışıl uyuyan vezirini uyandırmış (KÜ: 39).

...yedisi birden yedi kez gak gak diye bağırdıktan sonra... (KÜ: 41)

Hiçbir kargadan o meşhur ‘gak’ sesi gelmiyormuş (KÜ: 63).”

Tablo 17. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Yansıma Sözcükler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Çat	68	1
2	Gıcırtı	34	1
3	Pıt pıt	31	1

Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Yansıma Sözcükler

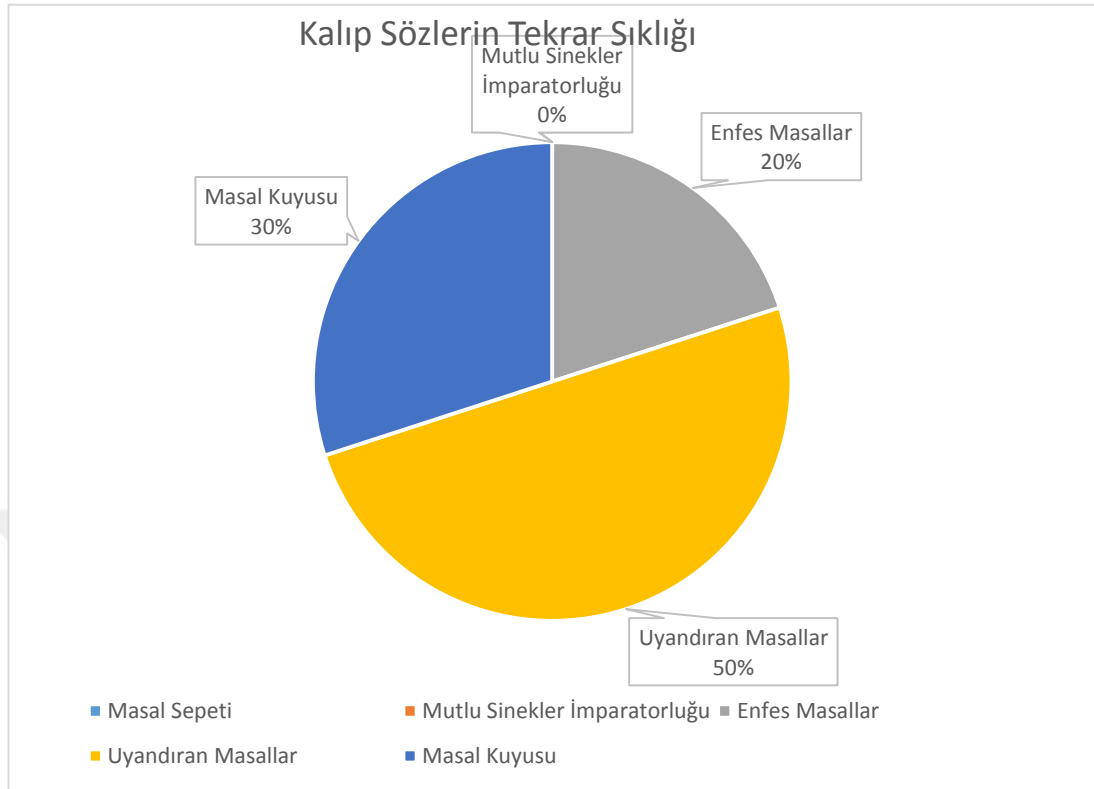
“Masal Kuyusu” adlı eserde tespit edilen tüm yansıma sözcükler tablo olarak verilmiştir. Eserde yansıma sözcüklerin geçtiği cümleler aşağıda verilmiştir:

“Kalpleri pıt pıt atmaya başlamış (VKOİ: 31).

... sözlerini bitirmeye kalmamış ki köprüde bir gıcırtı duyulmuş (VKOİ: 34).

Kuyunun ta derinliklerinden çat diye bir ses duyulmuş (GK: 68).”

Grafik 1. 4. Yansıma Sözcüklerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı

Grafik 4’te yansıma sözcüklerin kullanım sıklığının incelenen eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. Yansıma sözcüklerin kullanım istatistiklerine göre, 5 eser arasında en çok yansıma sözcüğün % 50’lik (50) oranla “Uyandıran Masallar” adlı eserde olduğu görülmektedir. “Enfes Masallar”da 2 tane “Masal Kuyusu” adlı eserde 3 tane yansıma sözcük tespit edilmiştir. “Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde de yansıma sözcük tespit edilememiştir. 5 eserin toplamında 10 tane yansıma sözcük kullanılmıştır. Bu durum bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

4.2.6.Tekerlemeler

Tekerleme, bazı edebi türlerde, çocuk oyunlarında ve günlük hayatta kullanılan kafiyeli sözlerdir. Masal, öykü ve bilmece gibi türlerde tekerlemelere kullanılabilir. Masalların giriş kısımlarında dinleyici ya da okuyucunun dikkatini çekmek için kullanılır. Günlük hayatta ve çocuk oyunlarındaysa hoş vakit geçirmek, çocukların konuşma becerisini geliştirmek, oyunlarda ebe veya grup liderini belirlemek için söylenmektedir (Güneş, 2020: 3)

Bu doğrultuda “Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, “Enfes Masallar” adlı eserler incelenip eserdeki tekerlemelerden bir tablo oluşturulmuş olup tabloda tekerlemelerin kullanım sıklığı ile birlikte sayfa numaraları verilmiştir. Eserde tespit edilen tekerlemelerden örnek cümleler verilmiştir. Bazı uzun cümleler kısaltılarak vurgulanması gereken bölümler verilmiştir. İçinde tekerleme geçen cümlelerin yanına parantez içerisinde cümlenin alınmış olduğu masalın kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 18. Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Tekerleme	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Evvel zaman içinde	7	1

Mutlu Sinekler İmparatorluğu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler

Eserde tespit edilen 1 tane tekerleme tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserdeki tekerlemenin geçtiği cümle aşağıda verilmiştir:

“Evvel zaman içinde Umutlu Sinekler İmparatorluğu adında bir imparatorluk varmış” (MSİ: 7).”

Tablo 19. Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Tekerleme	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Evvel zaman içinde	39	1
2	Gel zaman git zaman	18	1

Enfes Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler

“Enfes Masallar” adlı eserde tespit edilen 2 tane tekerleme tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserdeki tekerlemelerin geçtiği cümleler aşağıda verilmiştir:

“Gel zaman git zaman, padişah bile merak etmeye başlamış bu adamın sırrını” (E: 18).

“Evvel zaman içinde dünyanın orta yerinde gözsüz insanların yaşadığı bir diyar varmış” (BG: 39).”

Tablo 20. Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Tekerlemeler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	Aş aştan, taş taştan; aslan doğmuş minicik bir ağaçtan	92	1
2	Aşk, aşığın; meşk, maşukun olsun	88	1
3	Az bakmış uz bakmış	82	1
5	Az gitmiş uz gitmiş çokça bayır az düz gitmiş	41	1
4	Az gitmiş uz gitmiş,	91	1
6	Az gitmiş uz gitmiş, bir cüce boyu yol gitmiş	20	1
8	Az gitmiş uz gitmiş, sağa sola sapmadan düz gitmiş	86	1
7	Evvel zaman içinde	37	1
9	Yolcu gitmiş, yol bitmiş, hancı gitmiş su bitmiş	37	1

Uyandıran Masallar Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler

“Uyandıran Masallar” adlı eserde tespit edilen 9 tane tekerleme tablo olarak yukarıda verilmiş olup eserdeki tekerlemelerin geçtiği örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

“Aş aştan, taş taştan; aslan doğmuş minicik bir ağaçtan (OGBÇ: 92).

Az gitmiş uz gitmişler ve üçüncü grubun olduğu meydana... (OGBÇ: 91)

Yolcu gitmiş, yol bitmiş; hancı içmiş, su bitmiş (KÜ: 37).

Az gitmiş uz gitmiş, çokça bayır, az düz gitmiş(KÜ: 41).”

Tablo 21. Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler, Sayfa Numaraları ve Kullanım Sıklıkları

Sıra	Tekerlemeler	Kullanıldığı Sayfa	Kullanım Sıklığı
1	At binenin iş bilen	18	1
2	Az beklemiş, uz beklemiş	40	1
3	Bir varmış bir yokmuş	67	1
4	Evvel zaman içinde	49,68	2
5	Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde	37	1
6	Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal, pire berber iken, ben kendi beşiğimi kendim sallar iken...	43	1
7	Geçip gittim dereler tepelerden. Bir çuval masal getirdim geçtiğim şehirlerden. Yalnız şehirden değil elbet, hem kasaba hem köylerden... Hırsızlar da gördüm, arsızlar da. Aç da kaldım, tok da. Aza koydum azdı, çoğa koydum kızdı	43	1
8	Vay başıma, hay başıma, bu suyu kim kattı benim pişmiş aşıma? Kaşıma baktım, kaşım ak; yüzüme baktım, yüzüme kurulmuş bir salıncak. O sallandı, ben düştüm. Kuş oldum, eski mahalleimde bir sebile üşüştüm. Mahalle deyince masalı hatırladım bak. Devam edelim bakalım, ne olacak?	46	1

Masal Kuyusu Adlı Eserde Geçen Tekerlemeler

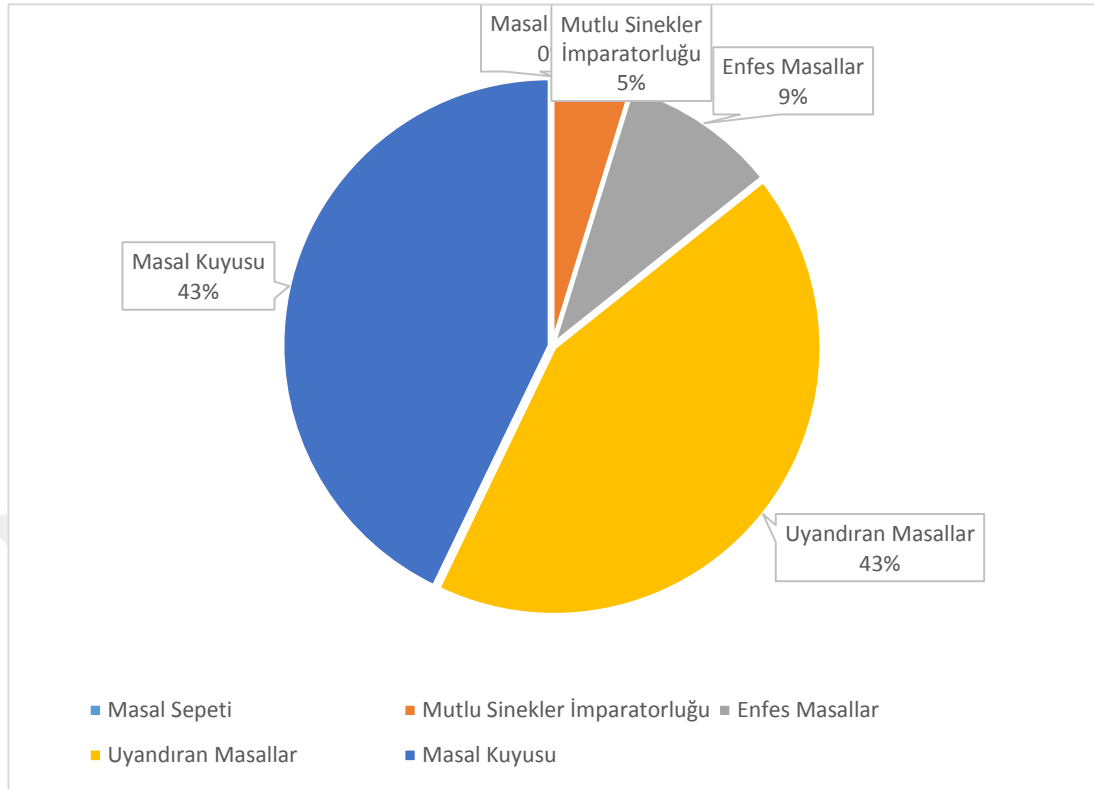
Eserde 8 tane tekerleme 9 kez tekrar etmiştir. “Masal Kuyusu” adlı eserde tespit edilen tekerlemeler tablo olarak verilmiştir. Eserde tekerlemelerin geçtiği cümlelerden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, yeri bilinmeyen... (İK: 37)

At binenin, iş bilenmiş. Bilmeyenin payına düşen... (KY: 18)

Bir varmış bir yokmuş, Allah’ın kulu çokmuş (GK: 67).”

Grafik 1. 5. Tekerleme Sözlerin Tekrar Sıklığının Eserlere Göre Dağılımı

Grafik 5’te tekerlemelerin kullanım sıklığının incelenen eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. Tekerlemelerin kullanım istatistiklerine göre, 5 eser arasında en çok tekerlemenin “Masal Kuyusu” ve “Uyandıran Masallarda” % 43’lük oranla olduğu görülmektedir. “Enfes Masallar”da 2 tane “Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserde 1 tane tekerleme tespit edilmiştir. “Masal Sepeti” adlı eserde de tekerleme tespit edilememiştir. Sadece “evvel zaman içinde” tekerlemesi tekrar etmiş olup diğer 19 tekerleme 1 defa kullanılmıştır. 5 eserin toplamında 21 tane tekerleme kullanılmıştır. Masal kitaplarında daha fazla tekerleme kullanılması beklenebilir.

Kitaplardaki Söz Varlığı Üzerine Genel Bir Değerlendirme

İncelenen beş kitaptan tespit edilen söz varlığı aşağıda tablo haline getirilmiş olup tablo üzerinden genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 22. Söz Varlığı Unsurlarının Kitaplardaki Kullanım Sıklıkları

Eserler ve Sayfa Sayıları	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıp Sözler	Yansıma Sözcükler	Tekerlemeler
Masal Sepeti (29)	10	Tespit edilemedi	12	Tespit edilemedi	Tespit edilemedi	Tespit edilemedi
Mutlu Sinekler İmparatorluğu (28)	24	Tespit edilemedi	9	7	Tespit edilemedi	1
Enfes Masallar (72)	88	1	42	36	2	2
Uyandıran Masallar (122)	197	Tespit edilemedi	85	38	5	9
Masal Kuyusu(94)	161	Tespit edilemedi	114	63	3	9

Tablo 22’de en çok kullanım sıklığı olan sözcük türünün deyimler olduğu dikkati çekmektedir. Beş kitapta toplam 480 deyim (kullanım sıklığı) tespit edilmiştir. 5 kitabın dördünde en çok deyim tespit edilirken Masal Sepeti adlı eserde tespit edilen ikilime sayısı deyim sayısını geçmiştir. Kitaplar deyim varlığı bakımından oldukça zengindir.

Deyimlerden sonra kullanım sıklığı en fazla olan sözcük türü ikileme olmuştur. Beş kitapta 262 ikileme (kullanım sıklığı) tespit edilmiştir. İkilemelerden sonra kullanım sıklığı en fazla olan sözcük türü kalıp sözlerdir. Beş eserde toplam 141 kalıp söz (kullanım sıklığı) tespit edilmiştir. Eserler ikileme ve kalıp söz yönünden zengindirler.

Beş eserde kullanım sıklığı olarak 21 tekerleme 10 yansıma sözcük kullanılmıştır. Eserler tekerleme ve yansıma sözcük yönünden zengin değildir. Beş eser arasında sadece 1 atasözü tespit edilmiştir. Eserler atasözü bakımından fakirdir.

4.3.Eyyüp Akyüz’e Ait Masalların Türkçe Eğitimi Açısından Bir Değerlendirmesi

Tekin (1984: 9) öğretim programını “Öğrenciden beklenen öğrenme ya da davranış değişikliğini meydana getirmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı” olarak tanımlamaktadır. Okullarda öğrencilere kazandırılması gereken Türkçe ders kazanım ve etkinlikleri, öğretim programı kapsamında düşünülebilir. Okullarda Türkçe eğitimi, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla verilmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda kişilere, dilin dört temel becerisini (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ve Türkçe dil bilgisi kazanımlarının (okuma ve yazma becerisinde) verilmesi amaçlanmıştır.

Okumak, “Bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir.” (Kavcar ve diğerleri, 1995: 41) “Okuma etkinliğinin temel amacının, iletileni anlamak olduğu düşünüldüğünde; okuduğunu anlama becerisinin en temel değişkeninin sözcük dağarcığı zenginliği olduğu söylenebilir.” (Sever, 1997: 19). Çocuk, gerçek veya gerçek dışı kavramları zamanla zihnine kaydedip, yerleştirmektedir. Dil kazanımını en iyi biçimde kazanan çocuk isteklerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmiş olur. Çocuk, okuyacağı edebi ürünlerle, sorunlar ile baş edebilen, sorunlara uygun çözümler üreten, yetişkin bir birey olma yolunda ilerler. Çünkü edebi ürünler, çocuğun hayal dünyasının sınırlarını zorlayarak, çocuğun zihinsel dünyasının sınırlarının zenginleşmesine yardım edebilir. Bunun yanında sahip olduğu anlatımlarda çocuğun dilin kurallarını kavrayıp, kullanmasına fırsat verir (Gündüz, 2008: 11-12). Böylelikle çocuk, tanıştığı her edebi ürünle tanımadığı dünyaların kapısını aralayarak, dil bilinci ve duyarlılığı edinebilir. Okuma istek ve alışkanlığı kazanır.

Duygu ve düşüncelerin sözlü olarak karşı tarafa iletilmesinde konuşma becerisini, bu olguların yazılı biçimde ifade edilmesiyle yazma becerisini göstermektedir. İyi yazı yazmak, zengin bir sözcük hazinesine sahip olup düşünmek, gözlem yapmak ve dili etkili kullanabilen yazarların yapıtlarını okumaktan geçer (Aktaş ve Gündüz, 2001: 60).

İlköğretim Okulları Türkçe Öğretim Programı'nın genel amaçlarından bir tanesi de her türlü etkinlik yapılarak kelime dağarcığını zenginleştirmektir. Ancak dil eğitimi yalnız okul ile sınırlı değildir. Hayatın her aşamasıyla iç içe olan dili tanıyıp tanıtmaya Türkçe dersleri yeterli gelmemektedir. Çocuklara dil sevgisi ve bilinci edindirmek için edebi ürünlere başvurmak gerekir.

Türkçe zengin kelime ve anlatım gücüne sahip bir dildir. Çocuk kitaplarında Türkçenin zenginlikleri kullanıldığı vakit çocuk, dile ait olan güzelliklerin farkına varır. Çocuklar Türkçenin zenginliğini ve anlatım gücünü, nitelikli kitapları okuyarak öğrenebilir. Sanatsal duyarlılıkla kaleme alınan bir kitap, çocuğun ilgisini çekebilecek bir konu üzerine kurgulandığı vakit nitelikli bir çocuk kitabı olur (Doğan, 2015: 24). Çocuk kitaplarına bu bakımdan büyük görevler düşer.

Okuma öğretimi ile birey, sözcük varlığını, bilgi hazinesini ve düşünce ufkunu genişletmenin yanında önceden öğrendiği bilgileri yenileyebilmelidir. Okuma öğretiminde amaç; okumadan zevk almak, bilimsel bir konuyu araştırmak, daha güzel konuşma ve yazma alışkanlığını kazanmak olmalıdır (Kılıç, 2002: 36). Türkçe eğitiminde çocuklar için yazılan her bir eser nitelikli olmalıdır.

Çalışma kapsamında hedef kitlesi çocuklar olan Akyüz'e ait "Masal Kuyusu, Uyandıran Masallar, Masal Sepeti, Mutlu Sinekler İmparatorluğu, Enfes Masallar" adlı eserler incelenmiştir. Bu eserler, çocukların hayal dünyasını geliştirip çocukların bazı kavramları bilişsel düzeyde algılamalarına ve duyuşsal olarak edinmelerine katkıda bulunabilir. Çocuklara merak etme, değerleri özümseme, sorgulama, cesur davranma, becerileri kazandırabilir. Eserlerde bu becerilerin yanında "iyilik, cömertlik, yardımseverlik, bilgelik, sorumluluk alan özellikler kazanma vb." konularda çocuklar düşünmeye yönlendirilip, kurgu akışı içerisinde bu kavramlar çocuğa aktarılır.

Akyüz, yapıtlarında kısa ve anlaşılır cümleler kullanarak akıcı bir dil oluşturmuştur. Yapıtları çocuğun dil becerilerini geliştirmenin yanında anlama ve anlatma becerilerine de katkı sağlayacak söz varlığına sahiptir. Eserlerde deyimlere, ikilemelere, kalıp sözlere ve tekerlemelere yer verilmesi çocuğun dilsel gelişimine katkı sağlayacaktır.

Eserlerin çocukların dilsel gelişimini desteklemenin yanı sıra toplumun kültürel varlıklarının teknolojinin olumsuz etkisi ile yitirilmesi de çocuklara sezdirmiştir. Eserlerde deyim ve ikilemelere çok fazla yer verilirken atasözlerine pek yer verilmemesi dikkat çekmiştir. Deyimlere çok yer verilmesi çocukların hem soyut düşünme yeteneği kazanmalarına hem de sözcüklerin mecaz anlamlarını öğrenmelerine katkı sağlar. Yapıtlarda çok fazla ikileme kullanılması da anlatıma ahenk katarak anlatımın akıcı ve güzel olmasına katkı sağlar. Ancak toplumun kültürünü, duygu ve düşünce dünyasını yansıtan atasözlerine; beş eser içinde sadece bir kez yer verilmesi bir eksiklik olarak görülmüştür.

Çocuk öğrendiği yeni kelimeler ile zengin bir sözcük hazinesine sahip olur. Zengin bir sözcük hazinesine sahip olan çocuk, anlayarak hızlı okuyabilir. Kelime hazine sayesinde okuduklarını anlamlandırmada güçlük çekmez. Akyüz'ün eserleri de çocuğun sözcük hazinesine katkı sunabilecek niteliktedirler.

Akyüz'ün, yapıtlarındaki kahramanlar arılar, sinekler, kelebekler, bakkallar, krallar, bilgin kişiler, zeki çocuklar, masal anlatanlar, devler olabilmektedir. Eserlerdeki kahramanlar konuşarak duygularını, düşüncelerini ve dileklerini dile getirirler. Yine yapıttaki kahramanlar, soru soran, merak eden, merakını gidermek için dinleme eylemi yapan kişilerdir. Eserleri okuyan çocukların, karakterlerle ilişki kurduğu düşünülürse; çocuklarda, temel dil becerilerinden konuşma ve dinleme becerilerinin geliştiği söylenebilir.

4.4. Görsel İletiler:

Görselleri oluşturma, anlama ve yorumlama; okuma, yazma, konuşma ve dinleme kadar önemlidir. Yazılı materyallere, televizyona, filmlere ve şarkılara ek olarak çocuklar her gün bilgisayar, eğitsel oyunlar ve internet ile zaman geçiriyorlar ki bu araçların sunduğu bilgileri kontrol etmek üst düzey görsel becerilerin kullanılmasını gerektirmektedir. Görsellerin kullanımı disiplinler arası düşünme, öğrenme ve anlam kurmayı geliştirmektedir (Kırkkılıç ve Akyol, 2009).

Türkçe öğretim programına sonradan girmiş olan görsel okumaysa, yazılı metinlerin dışında kalan şekil, sembol, resim, tablo, grafik, beden dili, doğal ve sosyal

olaylar gibi görselleri okuma ve anlamayı, duygu, düşünce ve bilgileri görseller aracılığıyla başkalarına aktarmayı kapsar (Çam, 2006: 5).

Görsel okuryazar:

1. Nesneleri ayırt edip anlamlandırabilir.
2. Belirlenen bir ortamda etkili ve anlamlı görseller oluşturabilir.
3. Başkalarının görselliği nasıl anladığını kavrayarak takdir edebilir.
4. Zihinde canlandırma yapabilir (Brill ve Branch, 2001).

İncelediğimiz 5 eserde 50 renkli, 54 tane karakalem olmak üzere toplam 104 tane görsel kullanılmış olup oranları ile birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Eser Adı	Sayfa Sayısı	Görsel Sayısı	Görsellerin Sayfa Sayısına Oranı(%)
Masal Sepeti	29	13	44,8%
Mutlu Sinekler İmparatorluğu	28	12	42,8%
Enfes Masallar	72	20	27,7%
Uyandıran Masallar	122	25	20,4%
Masal Kuyusu	94	34	36,1%

Farklı boyutlarda görsellerin kullanıldığı eserlerde, en yüksek görsel oranın daha küçük yaş grubundaki çocuklara tavsiye edilebilecek olan Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu, en düşük oranın da Uyandıran Masallar adlı eserde olduğu görülmektedir. Kullanılan görseller masal konusuna uygunluk, verilmek istenen ileti ve çocukların dikkatlerini çekmeleri bakımından başarıyla oluşturulmuşlardır. Görseller oluşturulurken çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Masallardaki renkli görseller karakalem görsellere göre daha fazla dikkat çekmektedir.

İncelenen 5 Kitabın Kapak Resimleri

İncelenen kitaplara bakıldığında “Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” adlı eserlerin çocukların okumaları için uygun olduğu görülmektedir. Bu iki eser hem yazı puntosu olarak hem de görsellerin içeriğe oranı olarak daha küçük yaş gruplarına hitap edebilmektedir. İçerisinde sadece bir kısa masal barından bu iki kitap küçük yaşlardan itibaren okutulabilir.

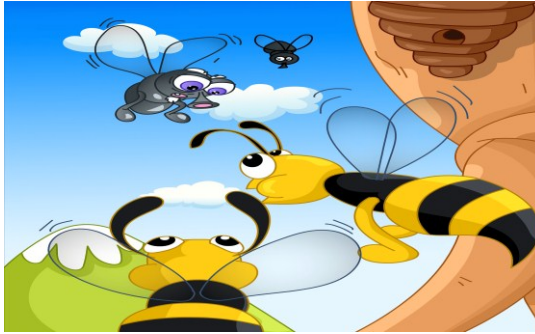
“Uyandıran Masallar” adlı eserde renkli görseller kullanılırken “Enfes Masallar ve Masal Kuyusu” adlı eserler de karakalem resimler kullanılmıştır. Bu eserlerden “Uyandıran Masallar” adlı eser görselin içeriğe oranı ve yazı puntosu gibi özellikleri itibari ile incelediğimizde 9-10 yaşından itibaren okunmasının uygun olabileceği söylenebilir. “Enfes Masallar ve Masal Kuyusu” adlı eserlerinde 10-11 yaşından itibaren okunmasının çocuklar için uygun olduğu söylenebilir.

Aşağıda kitaplardan birkaç görsel örnek seçilerek verilmiştir.

Masal Sepeti

Mutlu Sinekler İmparatorluğu

Enfes Masallar

Masal Kuyusu

Uyandıran Masallar

Masallarda kullanılan görseller genel olarak konuya uygun olmakla birlikte ilgi çekici düzeyde de oldukları söylenebilir. Görsellerle örtük ileti verilmeye çalışılmıştır. Sevgi, dayanışma, sorumluluk, soru sorma, bilgelik, merak gibi mesajları görsel okuyucuya sezdirilmeye çalışılmıştır. Türkçe Öğretim Programında her sınıf seviyesinde görsel okuma ile ilgili kazanımlar mevcuttur. İncelenen masallardaki görsellerin ortaokulun tüm sınıf seviyelerinde yer alan: “Görsel ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder ve görsellerle ilgili soruları cevaplar” (MEB, 2019: 37) kazanımları için uygun oldukları söylenebilir.

Yukarıdaki görseller, metni anlamlandırma ve okuma alışkanlığının eğlenceli olmasına katkı sağlayabilir. İncelenen eserler, toplumsal, kişisel ve dilsel gelişim yönünden çocuklara gerekli katkıyı yapabileceği için tavsiye edilebilir niteliktedir. Akyüz’ün incelenen bu eserleri, ilköğretim 1. ve 2. kademe öğrencilerinin anadil eğitimi için tavsiye edilebilecek kitaplardır. Öğrencilerin bu kitaplardan faydalanmaları, kelime hazinelerini zenginleştirmelerine, Türk dilinin inceliklerini öğrenip güzelliklerini tatmalarına katkı sağlayabilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde, çalışmaya konu olan kitaplar üzerinde yapılan ileti ve söz varlığı incelemesinin sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiş olup konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

5.1.Tartışma ve Sonuç

YÖK Ulusal Tez Merkezi sayfasından yapılan literatür taraması neticesinde çocuk edebiyatı alanında yapılmış eserlerin söz varlığı incelemesinin istenen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalardan iki tanesine aşağıda yer verilerek çalışmamızla ilgili kıyaslamalar yapılmıştır:

Gökçe Kaçmaz tarafından hazırlanmış olan “Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada yapıtların söz varlığı incelemesinde 10 başlık oluşturulduğu görülmüştür. Bu başlıklar şöyledir: Yazım ve Anlatım Bozukluğu, Argo, Atasözleri, Deyimler, Kalıp Sözler, İkilemeler, Tekerlemeler, Çeviri Kelimeler, Terimler ve On Yaş Üstü Kelimeler. Elde edilen bulgularsa şöyle özetlenebilir: Zarifoğlu'nun masallarında anlatım bozukluğu ve yazım yanlışlığı az yapılmıştır. Zarifoğlu'nun masallarında, atasözü yalnız 1 (bir) tane bulunurken 104 tane deyim, 17 tane de kalıp söz tespit edilmiştir. Ayrıca eserlerin masal olması münasebetiyle tekerlemelere de yer verilmiştir. İkilemeler ise oldukça fazla yer tutmaktadır (Kaçmaz, 2018: 92 – 128).

“Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz’e Ait Masal Kitaplarının Söz Varlığı ve İletileri” adlı çalışmamızda 480 deyim, 143 kalıp söz ve 1 atasözü tespit edilmiştir. Kaçmaz, “Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Zarifoğlu'nun masallarında 104 deyim 17 kalıp söz ve bir atasözü tespit etmiştir. Zarifoğlu daha çok bilinmesine karşın Akyüz'ün masal kitaplarının deyim ve kalıp sözler bakımından Zarifoğlu'nun masal kitaplarından daha zengin olduğu kıyaslama neticesinde görülmektedir. İki çalışma da tespit edilen atasözü bakımından benzerlik göstermektedir, iki çalışmada da bir tane atasözü tespit edilmiştir.

Cansu Karabulut tarafından yapılmış olan “Mustafa Ruhi Şirin'in Eserlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Karabulut incelemeye esas olan

eserleri; atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler, yabancı sözcükler, kalıplaşmış sözler, çeviri sözcükler, doldurma sözler olmak üzere dokuz başlıkta incelemiştir. İncelemeye konu olan üç eserin incelenmesi neticesinde eserlerde toplam 61 deyim, 130 ikileme, 239 terim, 68 yabancı sözcük, 1 atasözü, 7 kalıp söz tespit edilmiştir (Karabulut, 2019: 32-81).

“Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz’e Ait Masal Kitaplarının Söz Varlığı ve İletileri” adlı çalışmamızda 480 deyim, 264 ikileme, 143 kalıp söz ve 1 atasözü tespit edilmiştir. Karabulut tarafından yapılan “Mustafa Ruhi Şirin’in Eserlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Karabulut; 61 deyim, 7 kalıp söz ve bir atasözü tespit etmiştir. Eyyüp Akyüz’e ait incelenen eserlerin, Mustafa Ruhi Şirin’e ait incelenen eserlerden deyim, ikileme ve kalıp söz bakımından daha zengin oldukları görülmüştür. Atasözü bakımından ise çalışmalar benzerlik göstermektedir, iki çalışmada da bir tane atasözü tespit edilmiştir.

Akyüz’ün masal kitapları üzerine yaptığımız çalışma ile Karabulut ve Kaçmaz tarafından yapılan çalışmalar atasözü bakımından benzerlik göstermektedir. Üç çalışmada da bir atasözü tespit edilmiş olup incelenen eserlerde çok atasözü kullanılmadığı sonucuna varabiliriz.

Araştırmaya konu olan yapıtların dilinin çocuklar için uygun olduğu, çocukların anlayabilecekleri bir dil kullanıldığı, toplam söz varlığına bakıldığında eserlerin zengin oldukları, eserlerin sözcük öğretimine ve öğrencilerin söz varlıklarının zenginleştirilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

İncelenen masallarda, deyimlere, ikilemelere, kalıp sözlere sıkça yer verilmiştir. Özellikle deyimler ve ikilemeler çokça kullanılmıştır. Bu durum, anlatımın akıcılığını etkili kılmakta ve anlatıma canlılık katmaktadır. Yapılan incelemeler neticesinde kitaplarda, Türkçenin en önemli söz varlığı unsurlarından biri olan deyimlerin toplamda 480 defa kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu deyimlerin çoğu sözlükte geçtiği gibi aynen yer alırken çok az sayıda deyimse yer değişikliğine uğrayarak kullanılmıştır. Deyimlere en fazla “Uyandıran Masallar” adlı eserde yer veren Akyüz, kullandığı deyimleri yerinde ve anlamlarına uygun şekilde kullanmıştır. Bu nedenle kullanılan deyimlerin anlamını metnin ve cümlelerin bağlamından hareketle tahmin etmek kolaylaşmıştır. Farklı farklı deyimler kullanılarak anlatım somut ve canlı

hale getirildiği için Türkçe öğretiminin deyimlerle ilgili kazanımlarını gerçekleştirmeye önemli katkı sağlamıştır. Bu nedenle incelenen masallar deyim öğretiminde kullanılabilecek niteliktedir.

Kitaplardan yalnızca “Enfes Masallar” adlı eserde bir tane atasözüne rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarda deyimlerin ve İkilemelerin çokluğuna karşın atasözlerinin yok denecek kadar az olması söz varlığı açısından bir eksiklikler.

İncelenen kitaplarda 264 tane ikileme, 143 tane kalıp söz tespit edilmiş olup eserler ikileme ve kalıp söz açısından zengindir. Ahenkli ve ritimli söyleyişe sahip olan ikilemeler Türkçe öğretimi için önemli bir unsurdur. Farklı ikilemelerin kullanıldığı bu eserler, ikilemelerin görevleri ve oluşum yollarını öğrenciye sezdirmek açısından yararlı görülmüştür. Aynı dili konuşan herkes için aynı anlamı ifade edebilen kalıp sözler, öğrencilerin dilde standartlaşmalarını, konuşma ve yazma becerisinde aynı kavram ve anlamları ifade etmelerine yardımcı olur.

İncelenen eserlerde 21 tane tekerleme ve 10 tane yansıma sözcük kullanılmıştır. İncelenen masallarda hem uzun tekerleme hem de kısa tekerleme örnekleri vardır. Tekereleme konusu işlenirken kullanılabilir. Bunun yanında masallarda; anlatım akışını güçlendirmek, okunan masalları daha eğlenceli hale getirmek için ve çocuğun telaffuz etme yeteneğini geliştirmek adına daha fazla tekerleme kullanılması gerekmektedir.

Masallarda; bilgelik, aşırı isteklerden uzak durma, adalet, sabır sevgi, saygı, dürüstlük, yardımseverlik, öz denetim gibi iletiler kısmen doğrudan verilmiş olsa da daha çok masalın içinde örtük bir şekilde başarıyla verilmiştir. Bu iletiler dolaylı olarak verildiği için öğrencinin, çıkarımda bulunma, muhakeme etme yetilerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

5.2.Öneriler

İleti ve söz varlığı incelemesi sonucunda elde edilen bulguların değerlendirildiği bu çalışmada incelenen eserler ile ilgili öneriler şöyle sıralanabilir:

Çocuk edebiyatı yazarlarından Eyyüp Akyüz'ün incelemeye tabii tutulan beş masal kitabı deyim ve ikileme bakımından zengin örnekler içermektedir. Bu sebeple incelenen eserler ilkokul ve ortaokul öğrencilerine deyim ve ikileme öğretiminde kullanılabilir.

“Masal Sepeti ve Mutlu Sinekler İmparatorluğu” masal kitapları ilkokul kademesinde, “Uyandıran Masallar, Enfes Masallar ve Masal Kuyusu” adlı eserler ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılabilir. Bunun yanında ilgili yaş grubundaki çocuklara okuma kitabı olarak önerilebilir.

Eserler sade bir dille yazıldığından ötürü doğrudan ya da dolaylı olarak verilen iletiler de rahatlıkla anlaşılmaktadır. Eserlerde verilen mesajlar çocukların eserdeki mesajı muhakeme etmesini sağlayacaktır. Bu durumdan dolayı eserler çocuklara tavsiye edilebilir. Bunun yanında eserler, yetişkinler tarafından da okunabilir.

Okuma değeri, bilgelik, kültürden uzaklaşma, teknolojinin olumsuz etkileri, aşırı isteklerden uzak durma, adalet, sevgi, saygı, sabır, sorumluluk gibi değerlerin öğretilmesinde incelenen masallardan faydalanılabilir.

Bu çalışma; ders kitabı hazırlama çalışmalarına ve literatüre katkı sunabilir.

KAYNAKÇA

- Ağakay, M. A (1966). *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akdemir, B. (2019). *Türkçe Eğitimi Açısından H. Salih Zengin'in Çocuk Hikâyelerinde Söz Varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim Ve Türkçe Yazıları*, İstanbul, Multilingual.
- Aksan, D. (2005). *Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri*, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2005). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, Engin Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, İnkılâp Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (2000). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü*, Ankara, İnkılâp Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (2001). *Ana Yazım Kılavuzu*, İstanbul, Adam Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2001). *Yazılı Ve Sözlü Anlatım*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Akyalçın, N. (2008). “İp Ve M, P, R, S Yapılı Türkçe İkilemelere İlişkin Sorunlar”, *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, S. 247, (ss. 336-343.)
- Akyüz, E. (2017). *Masal Kuyusu*, Ankara, MG V Yayınları.
- Akyüz, E. (2018). *Masal Sepeti*, Ankara, MG V Yayınları.
- Akyüz, E. (2018). *Mutlu Sinekler İmparatorluğu*, Ankara, MG V Yayınları.
- Akyüz, E. (2019). *Uyandıran Masallar*, Ankara, MG V Yayınları.
- Akyüz, E. (2020). *Enfes Masallar*, İstanbul, Mecaz Yayınları.

Akyüz, E. (2021). *Eğitim Tokat*, S.2 Bahar/2021, (ss.30-33).

Alagöz, F. C. (2012). *Cahit Uçuk'un Masal Kitaplarında Temel Değerlerin Türkçe Eğimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Altay, S. (2000). “Türkçe Eğitimi Uygulamaları”, *Milli Eğitim Dergisi*, 147, (ss. 46-49).

Aslan, C. (2017). “Oğuz Tansel’in Derlediği Masalların Türkçenin Sözvarlığı Bağlamında İncelenmesi.” *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S27, (ss. 56-80).

Ay, D. A. (2017). “Ses Sembolizmi Ve Ses-Anlam Uyumunun Farklı Bir Sınıflandırma Denemesi”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi*, S.57, (ss.17-27).

Bağcı, H. (2007). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatıma Ve Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.21, (ss.29-61).

Baş, B. (2010). “Söz Varlığının Oluşumu Ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü”, *TÜBAR*, S.28, (ss.137-159).

Benzer, A. (2004). *Türkiye’de Ana Dili Eğitimi Müfredat Programları 1913-1981*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilgen, D. Y., & Nurlu, M. (2017). *Çocuk Edebiyatı Alanındaki Eserlerin Temel Söz Varlığına İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, *Electronic Turkish Studies*, S.12, (ss.4).

Bilgin, M. (2013). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, Ankara, Anı Yayıncılık.

Boratav, P. N., (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul, Gerçek Yayınevi.

- Brill, J. M. ve Branch, R. M. (2001). *Visual Literacy Defined. The Results Of A Delphi Study Can, Exploring The Visual Future, Art Design, Science And Technology*, (9-159va: Ivla).
- Cuq, J. P., (2003). *Dictionnaire De Didactique Du Français, Langue Étrangère Et Seconde*, Paris, Clé International.
- Çam, B (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma Ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Çer, E. (2019). “Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Göre Olmasını Sağlayan Başat Bir Değişken, Eğitsel Özellikler”, *Uluslararası Çocuk Edebiyatı Ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, S. 3(1), (ss.1-11).
- Çetinkaya, S. (2020). *Ayla Çınaroğlu'nun Masal ve Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi Bağlamında Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Doğan, Ç. (2015). *Sevim Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Yönünden İncelenmesi ve Türkçe Eğitimine Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Elçin, Ş. (2004). *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Grandcoin-Joly, G. (2008). “Pour Une Classe Réussie En Maternelle”, Paris: *Edition Nathan*.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime Giriş*, İstanbul, Multilingual Yayınları.
- Gündüz, A. S. (2008). *Anne- Baba Ve Öğretmenlerin Okul Öncesi Çocuk Kitaplarını Değerlendirmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Güneş, F. (2016). “Türkçenin Öğretim Üstünlükleri Ve Zenginlikleri”, *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), (ss.93-113).

- Güneş, F. (2020) “Çocuk Tekerlemeleri”, *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5(1), (ss.1-21).
- İnan, İ. (2016). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Deyim, Atasözü Ve Özdeyişlerin Analizi Ve Türkçe Eğitime Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kaçmaz, G (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi Ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Karabulut, C. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin'in Eserlerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Karadağ, Ö. (2001). “Sivas'taki Okullar Örneği Çerçevesinde Eğitim Sürecinde Ana Dili Kullanma Becerisinin Gelişimi Üzerine Bir Araştırma”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 10 (10), (ss.181).
- Karakuş, İ. (2000). *Türkçe Türk Dili Ve Edebiyat Öğretimi*, Sistem Ofset Yayınları, Ankara.
- Katı, Y. (2015) *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi Ve Söz Varlığı*, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1995). *Türkçe Öğretimi*, Ankara, Engin Yayınevi.
- Kılıç, Y. (2002). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Programındaki Amaçların Gerçekleşme Düzeyi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kılıç, Y. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Dil Becerilerine İlişkin Türkçe Öğretmenleri İle Müfettişlerin Görüşleri*, Igdir University Journal Of Social Sciences, (13).

- Kırkılıç, A. ve Akyol H. (2009). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- MEB (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5 Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2015), *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2017). *Müfredatta Yenileme Ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*. Ankara, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mert, E. L. (2012). “Anadili Eğitimi-Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma Ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), (ss.1-12).
- Meydan Larousse (1972) *Masal Maddesi*. Cilt 8. İstanbul, Meydan Yayınevi.
- Miles, M. B. Ve Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş Bir Kaynak Kitap: Nitel Veri Analizi*. (S. A. Altun, A. Ersoy Çev.). Ankara : Pegem Akademi.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Özbay, M.-Melanlıoğlu, D. (2009). “Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Öğretme Öğrenme Süreci Bakımından Değerlendirilmesi”, *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı: 181, Kış/2009, (ss. 8-19).
- Özdemir, E. (2000). *Erdemin Başlı Dil*, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Özdoğan, E. (2019). *Peyami Safa'nın Biz İnsanlar Romanının Söz Varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Ankara, Arkadaş Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara, Akçağ Yayınları.

- Sarıkaya, B. (2013). *Sevgi Soysal'ın Öykülerinin II. Kademe Öğrencilerinin Türkçe Eğitimine Katkısı Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Sekman, A. (2020). *Orhan Veli Kanık'ın Öykülerinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sever, S. (1997). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2003). “Çocuk ve Edebiyat”, Ankara: Kök Yayıncılık, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: S: 20, (ss. 23-129).
- Şahin, H. (2006). “Terimlerin Genel Dile Yansımasına Dair Bazı Gözlemler”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (20) , (ss.123-129).
- ŞİMŞEK, Esmâ (2001); *Yukarı Çukurova Masallarında Motif Ve Tip Araştırması*, Ankara, Kültür Bakanlığı.
- Şirin, M. R. (1994). *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.
- TDK, (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları.
- TDK. (1949). *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları.
- Tekin, H. (1984). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*, Ankara, Has-Soy Matbaası.
- Türkben, T. (2012). *Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Uslupehlivan, E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce'nin Çocuk Romanlarında Değer Eğitimi Ve Söz Varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Uz, M. (2019). *Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Dizinindeki Hikâye Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.

Uzuner Yurt, S. (2013). *Sevim Akın Öykülerinin Eğitsel Değerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Ünalın, Ş.(2005). *Dil ve Kültür* (3. Baskı). Ankara, Nobel Yayıncılık.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yayınları, İstanbul.

Yaman, H. ve Dağtaş, A. (2015). “Kanada’nın Ontario Eyaletindeki Ana Dili Programı İle Türkiye’deki Ana Dili Öğretim Programlarının Karşılaştırılması: Betimsel Bir Analiz.” *Journal Of Language And Literature*, 14, 77-114.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, C. (2010). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Yılmaz, F. ve Şenden, Y. (2015). “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözler: Babam Ve Oğlum Film Örneği”, *International Journal Of Social Science*, N: 32, (ss.187-202).

Zülfikar, H. (1995), *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*. Ankara, TDK Yayınları.

www.tdk.gov.tr, <http://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 10.12.2020.

EKLER

Ekler 1. 1.Turan Karataş'ın Eyyüp Akyüz'e Dair Star Kitaptaki Köşe Yazısı

Masa-Üstü

4

12 OCAK 2017 PERŞEMBE

TURAN KARATAŞ

İlk kitap, bir şair için ne kıymetlidir, az çok tahmin edilebilir. Bir öğün gibi, geniş bir sevinç şımar. İstikbal için bir muştı. Ebediyet ufuklarına ürkek bir selam. Büyük umutların tohumu. Hayallerle aralanan karut kapı. Şair, okuyucunun karşısına burada çıkan şiirlerini, artık adı konmuş bir kitap içinde derli toplu olarak edebi kamuoyuna havale etmiştir. Onun sözü de, bundan böyle kalabalık dünya derlerine, söylemesine dâhil olmuştur. Bundan sonrası okura kalmıştır.

Daha sözün başında söyleyeyim, Eyyüp Akyüz'ün geçen aylarda yayımlanan ilk şiir kitabı *Biri Beni Onarsın* (Ankara: Hece Y.) beğenerek, heyecanla ve sevgiyle okudum. Haz veren, hayranlıklara sevk eden bir kitap oldu benim için. Son yıllarda, genç kuşaktan bu denli doyurucu bir ses, bütünlüklü, tutarlı sözler duymamıştım. Demek ki, şünden umut kesemeyiz.

Adına "dünya" dediğimiz, ama her bir şeyini bizim yapıp ettiğimiz şu farımacıca var ya, derdiniz onunla. Şairin de adım başı karşısına çıkan, yoluna dikilen o "dünya bir hızlı tren/ tıklım tıklım vagonlar, -uyumsuzlara yer yok-/ yine de her istasyon görülesi". Bu görme ve yaşama arzusu, bizi sanli bende kılıyor dünyaya. Şair de hepimiz gibi bir dünyalı. Farkı da ha duyur, aykırı, fızladan uyumsuz ve yaralı. Bu yüzden yerleşemiyor dünyaya, aldattılıyor. Şöyle diyor Akyüz: "bir imdat çağrısıdır şiir, hayata yalvaran/ hayatsız bir kötü kadın, şairleri aldatan". Salt şairleri mi, anam babam; hayat kimi aldatmıyor ki!.. Sırf acımasız diye hayatın erkeğe benzetilmesini doğru bulmuyor şair. Ne kadar yerinde bir itiraz, "bu hayat" diyor, "tolsa olsa bir kadındır eminim/ huşun ve dalgıç adımları aşık". Bana da öyle geliyor, "gönüllü çok ucuza satmış" bir sevgili...

RUH MIMARINA İHTİYAÇ

Yaramaz çocuklarına narkoz ismarlayan bir dünyada yaşamaya yargılı olan şairin, çoğunuz, belki hepimiz gibi, bir ruh mimarına ihtiyacı olduğunu anlıyoruz şiirlerini okuyunca. Bir kalavuzdan yoksun oluşumuzdan mı, "imzasız senetler gibi yetim/ bir ömrün kapısını arala" yoruz. Kitaptaki hemen bütün şiirlerin özünde, mekanikleşen, robotlaşan yani ruhuna uzak düşen insanın aslına dönme çabaları, insan kalma mücadelesi, acıları ve yakınları söyleniyor. Kitabın adı da, kapak kompozisyonu da içeriğiyle mükemmel. Makineleşmeye doğru giden insan ve onu mekanik alet ve edevatla yolda tutmaya çalışan dünya düzeni. Fer-

Bizi ne nesirler istedi de şiire gönül verdik iyi ki...

EYYÜP AKYÜZ, BU İLK KİTAPINDAKİ ÖZGÜNLÜĞÜ VE DERLİ TOPLU SÖYLEYİŞİ, ŞAŞIRTICI BULUŞLARLA KURDUĞU ŞİİRSEL YAPIYI SÜRDÜRÜRSE, ESERLERİ TÜRKÇENİN EDEBİ MİRASI İÇİNDE OLACAK VE ŞİİR TARİHİMİZDE BİR ŞAİR OLARAK YERİNİ ALACAKTIR. ŞİİRLERİN BİR KISMI, YILLAR SONRA DA OKUNACAK, HATIRLANACAK GÜÇTE, GÜZELLİKTE.

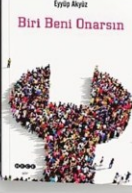

yah bundan şairin, gayrıdan şikâyeti yok.

Harika buluşları, şahane yeni teşbihleri var E. Akyüz'ün: "kasiyer kız sırtması gibi aniden geçiyor ömür/ benzetmesine bayıldım. Nasıl sahici bir gözlem bu böyle. "ömür dediğin nedir ki patron/ harca harca bitmeyen telaş" dizelerini de pek beğendim. Bugünkü ahvalimizi arzıtmeye çok uygun. "bir gizli evrakı kalp/ sahibinden başkasına açılmaz" teşbihi, hikmetli kadim hayatların penceresine bakıyor. Şöyle harika bir buluş ise zamane edimleri beyan ediyor: "neyi aşmıyor insan reklam panolarına/ aşkını, arkadaşını/ geçen gün görmüşler/ bir adamın kendi kalbini astığını" ("Cilalı Kalp Devri").

"Babam Yağmur Olmuş", "Çağrı", "Çocuklar ve Babalar" hüznü ve başarılı baba

şirleri, ikincisi daha etkileyici. Üçüncüsü ise ibretli ifadelerle donatılmış. Söz gelimi, şu iki güzel dizeyle başlıyor: "nasıl devrilmez dünya, şaşarım/ babasını yumruklarken bir oğul". Şu hazin dizeler de "Çağrı'dan: "sen aldırma baba, kalbini al bize gel/ bize, gençliğini düşürdüğün o eski eve/ al kalbini bize gel baba/.../ oğullar Doğu Ekspresi'dir babalarına, hep gecikirler/ ben sana bir hızlı tren ya da özel bir uçak baba/ gel, ölümü birlikte hayat aşımına uğratalım/ babaları öldüren hayat oğulları ihtiyarlar/.../ kalbini al, bize getir baba/ babalar beyt ül-gazel-dir oğullarına". Anneler için çoktur da, edebiyatımızda azdır babalara yazılan iyi şiirler. Eyyüp Akyüz babanın kadr ü kıymetini bilen, bildiren bir şair.

BİRİ BENİ ONARSIN

EYYÜP AKYÜZ

HECE YAYINLARI

EYYÜP AKYÜZ

ACELESİ VAR GÜLÜN

İlk kitaplarda görülen öykünmelerden, acemiliklerden, ürkeklikten arınmış bir yapıt Biri Beni Onarsın. Sağlam ve özgün bir şiir dili. Beni ziyadesiyle memnun eden ise şiirlerdeki birlik ve bütünlük. Her birinin öze bir özü ve derdi var. Son yıllarda şiirimizin ihmal ettiği yahut yaralı bilinç, bahanesiyle bir de İkinci Yeni baskısıyla bugünkü şiirin gereği saydığımız dağınıklıktan ve çok parçalıktan kurtulmuş Eyyüp Akyüz'ün şiirleri. "Doğum" misal, derli toplu. Yeni bir özü var. Başlıyor ve düzenli bir akışla tamamlanıyor. Birkaç şiirde fazlalıklar görülüyor değil. Mesela, "Ayna'nın son dörtlüğü ve "Yanılığın son iki dörtlüğü zait olmuş. Halbuki sonuna eklenen iki dörtlük olmasa, daha bir etkili olur sevimli, coşkulu, ürkek ve hele canlı "Yanılığın" "Sessiz İz" ve "Silinir Ayak Sesim" kitabın zayıf görünen iki şiiri. Şair iki eserde ("Gazel Anne", "Acele Gazel") eski bir nazım şeklini deniyor, bazı serbestliklerle. Bilhassa ikincisi fena değil. Fakat her hâlükârda yer yer biçimin dayatması var. Böyle eski biçimler içinde yeni şiirler söylemek çok zordur. İkinci gazelin son beyti hoş: "aceleri var gülün, duruşundan belli/ küll olmak için can atıyor sinesi."

Öngörüm şu; Eyyüp Akyüz, bu ilk kitabındaki özgünlüğü ve derli toplu söyleyişi, şaşırtıcı buluşlarla kurduğu şiirsel yapıyı sürdürürse, eserleri Türkçenin edebî mirası içinde olacak ve şiir tarihimize der şair olarak yerini alacaktır. Şiirlerin bir kısmı, yıllar sonra da okunacak, hatırlanacak güçte, güzelliğe. Söz gelimi, "Yara Bandı", bir iz, uzun şiir yolunda bir küçük perit olarak şıl dayacak kanaatindeyim. "Doğum", yeni dünyaları haber verecek tazeliktedir.

"Ayna"ya baktıkça kadınlarımızı, onlarsız yaşamadığımız anaları, yarıları veyahut hemşireleri yâd edeceğiz. "Yanılığın", gözümüze değdikçe, insan olmağımızın fışkılayacak. Yolun açık olsun genç adam.

Sorularla ilgili en yeni bilgiler için **Kitap** sayfamızı takip edin. Her hafta farklı konularda sorular soruyoruz. Sorulara cevap verdiğiniz için **Kitap** sayfamıza özel hediyeler sunuyoruz. Her hafta **Kitap** sayfamıza özel hediyeler sunuyoruz.

Kitap

8 AĞUSTOS 2017 CARSABAHA • ÜCRETİZİDİR • SAYI: 124

Yeni Şafak

Yazar Hüseyin Çiğir, her sayımda İslami tarih açısından önemli şahıslara dair hatıralar, düşünceler, değerlendirmeler, yorumlar ve analizlerle okuyucularımıza ulaşarak, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlıyor.

İki farklı bakışla İslami bahçeler

GENCLİK BAŞIMDA DUMAN

İlk heyecalar

Emre Miyasoğlu:

İman öfkesiyle yazıyorum

İlk kitap heyecanından bahsedebilir misiniz?

Kitapçım maalefakir veremiyordum ya! İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum. İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum.

Edebiyat ve sanatta 'Kuş Dili'nden eserler

İlk şiir kitapları okulun zamanda okula buluşmuş olan 11 genc siir ile heyecanlarını ve şiirimizin bugünü konuştuk.

Sevgi Yurtlu:

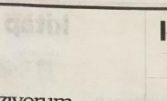
Eskiye hayret etmek yazdın

İlk kitap heyecanından bahsedebilir misiniz?

Kitapçım maalefakir veremiyordum ya! İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum. İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum.

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

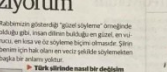

Eyyüp Akyüz:

Dünya anızlar bir yer

İlk kitap heyecanından bahsedebilir misiniz?

Kitapçım maalefakir veremiyordum ya! İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum. İlk kitabımı yazmaya başladığımda, İslami kültürümüzün geleceğine katkı sağlamak için yazdığımı düşünüyordum.

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

Sevgi Yurtlu:

Eskiye hayret etmek yazdın

TRT TÜRK

Hazırlayan
EYYÜP AKYÜZ

sairin
şems'İyesi

ŞİİRİMİZE ETKİ EDEN 50 ŞAİR

GÜNDEM EDEBİYAT

Ekler 1. 4.Eyyüp Akyüz'ün Şiir Ve Edebiyat Günlerine Katılması İle İlgili Sabah Gazetesinde Çıkan Bir Haber

Şiirleriyle mekana...
m.sabah.com.tr web sites

Paylaş

tweetle

paylaş

paylaş

SIRRIBERK ARSLAN

Perşembe 19.11.2020 09:24

Son Güncelleme: Perşembe 19.11.2020 09:24

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen 1. Uluslararası Şiir ve Edebiyat Günleri, çeşitli etkinliklerle devam ediyor.

Bu kapsamda gerçekleştirilen kıraathanede şiir okumaları programına katılım yoğun oldu. Şairler Enes Kılıç, Eyyüp Akyüz, Samed Karataş, Aykut Nasip Kelebek, Ali Ayçıl, Cengizhan Konuş, Selahattin Yusuf ve Mehmet Özger okudukları şiirlerle geceye renk kattılar.

Ekler 1. 5.Eyyüp Akyüz'ün Bingöl Üniversitesinde Katılmış Olduğu Şiir Dinletisi Haberi

Bingöl Üniversitesi @un... · 22 Nis 19 ✓
Üniversitemiz Kütüphane ve
Dokümantasyon Daire Başkanlığı
tarafından düzenlenen, Şair Mehmet
Özger ve Şair **Eyyüp Akyüz**'ün katıldığı
şiir dinletisi programı gerçekleşti.

